

Tweede

Toezichtrapport

inzake de **overheidsopdrachten**
en de **concessies**

Inleiding

Ingevolge de richtlijnen 2014/23/EU, 2014/24/EU en 2014/25/EU moeten de lidstaten de toepassing van de regels inzake overheidsopdrachten laten controleren door de daartoe bevoegde instanties. De resultaten van deze monitoringactiviteiten moeten elke drie jaar moeten worden gepubliceerd en doorgestuurd naar de Europese Commissie in een toezichtrapport. Bedoeling is om aldus tot een meer onderbouwde evaluatie en aansturing van het beleid inzake overheidsopdrachten te komen.

Het onderhavig rapport bevat de betreffende informatie voor België. Het betreft een nationaal rapport. België is immers een federale staat. De beslissingsbevoegdheid komt dus niet exclusief toe aan de Federale Regering en het Federaal Parlement, maar wordt gedeeld met verschillende instanties die onafhankelijk hun bevoegdheden uitoefenen in hun domeinen. Het gaat meer bepaald om de gewesten en gemeenschappen (hierna “deelgebieden” genoemd).

Wat de materie van de overheidsopdrachten betreft, is de federale overheid bevoegd voor het vaststellen van de algemene regels. De gewesten kunnen bijkomende maatregelen uitwerken.

Opgemerkt wordt dat sommige delen van het rapport rechtstreeks door de deelgebieden werden opgesteld.

Dit rapport bevat informatie over de jaren 2018, 2019 en 2020. Deze periode werd echter niet volledig in acht genomen voor Titel V betreffende informatie over de praktische uitvoering van het strategisch beleid inzake overheidsopdrachten. Dit rapport bevat tevens statistische gegevens over de overheidsopdrachten die onder de richtlijnen zouden zijn gevallen indien de waarde ervan de desbetreffende drempels had overschreden.

I. Belangrijkste kwantitatieve indicatoren

	2018	2019	2020
Aantal aankondigingen van opdracht <u>boven</u> de EU drempels	5 462	6 326	6 952
Aantal aankondigingen van gegunde opdracht <u>boven</u> de EU drempels	3 311	3 924	3 687
Totale waarde van de overheidsopdrachten <u>onder</u> de EU drempels (EUR), verkregen op basis van de verplichte bevraging	4 842 877 422 €	4 923 908 632 €	4 936 463 149 €

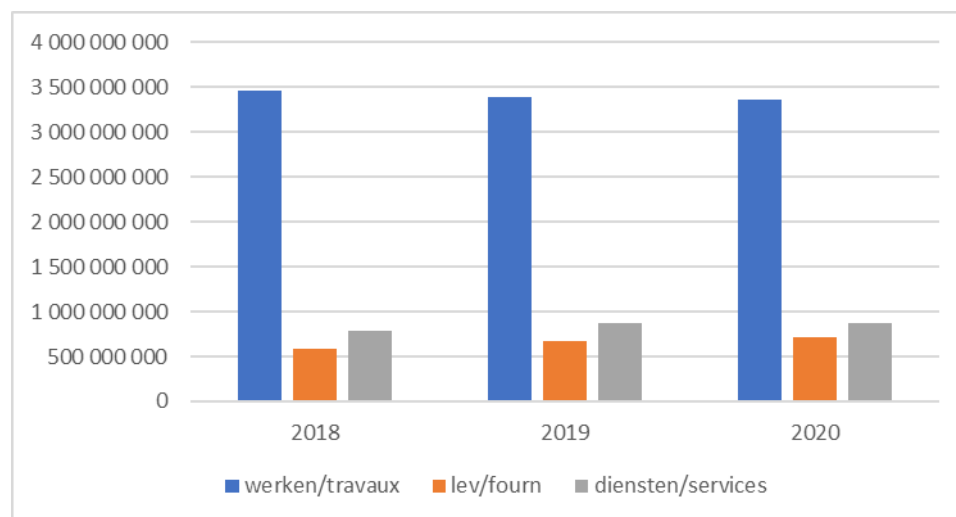
De methode die werd aangewend voor de berekening van deze gegevens wordt toegelicht in bijlage 1.

De dataset van de gegevens die werden aangewend voor de rapportering over de overheidsopdrachten boven de EU drempel wordt ter beschikking gesteld als bijlage 2.

Het is onmogelijk gebleken gegevens te verstrekken over de geraamde waarde van overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten boven de Europese drempels. Er werd namelijk vastgesteld dat de kwaliteit van de gegevens te wensen overlaat. Er wordt immers vastgesteld dat, bij benadering, slechts in 58 % van de gevallen een aankondiging van gegunde opdracht werd bekend gemaakt. Daarenboven is de kwaliteit van de gegevens omtrent de waarde van de opdracht, als deze al wordt ingevuld, van onvoldoende kwaliteit om op basis hiervan een inschatting te kunnen maken van de waarde van de opdrachten boven de EU-drempels.

Wat de totale waarde van de overheidsopdrachten onder de EU drempels (EUR) betreft, verkregen op basis van een verplichte bevraging waarbij 1 349 formulieren bekomen konden worden vanwege de aanbesteders, kan volgende uitsplitsing worden gegeven :

	2018	2019	2020
Werken	3 462 561 888	3 386 426 351	3 359 293 871
Leveringen	588 707 148	667 538 227	710 098 147
Diensten	791 608 385	869 944 053	867 071 131
	4 842 877 422 €	4 923 908 632 €	4 936 463 149 €

II. Meest voorkomende bronnen van verkeerde toepassing of rechtsonzekerheid, met inbegrip van mogelijke structurele of weerkerende problemen bij de toepassing van de regels

<p>Gevraagde informatie:</p>	
<p>Voornaamste bronnen van verkeerde toepassing of rechtsonzekerheid</p>	<p>De informatie moet worden toegespitst op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de meest voorkomende gevallen van verkeerde toepassing van de regels en van rechtsonzekerheid <i>in welke fase van de procedure maken aanbestedende overheden de meeste fouten, bij welke procedures, welk soort aanbestedende overheid, welk soort voorwerp, enz.</i> - de belangrijkste oorzaken van een verkeerde toepassing van de regels en van rechtsonzekerheid, met inbegrip van het relatieve belang ervan, alsook de omstandigheden die verklaren waarom deze oorzaken zich voordoen. <i>bijvoorbeeld: gebrek aan kennis/vaardigheden, personeelstekort, personeelsverloop, interne organisatie, planningsproblemen, enz.</i> - welke patronen tekenen zich af, welke lessen worden er getrokken?
<p>Specifieke wettelijke bepalingen (van de EU of nationale wetgeving) die grote toepassingsproblemen lijken te veroorzaken</p>	<p>De informatie moet worden toegespitst op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de specifieke wettelijke bepalingen in kwestie en hoe vaak deze in de praktijk voorkomen <i>bijvoorbeeld: is de bepaling slecht geformuleerd, is ze te strikt/vaag, is ze moeilijk te interpreteren, zijn er verschillende interpretaties mogelijk, is er altijd begeleiding nodig/voorzien, enz.</i> - in voorkomend geval een beschrijving van het soort moeilijkheden dat werd vastgesteld. <i>d.w.z. welke specifieke problemen ontstaan? Worden sommige procedures vermeden, worden er veel beroepsprocedures ingesteld, worden veel procedures stopgezet ingevolge een beslissing van de aanbestedende overheid, enz.?</i>

<p>Een beoordeling van patronen en handelwijzen die niet onwettig of niet-conform zijn, maar toch wijzen op mogelijke problemen.</p>	<p>De informatie moet worden toegespitst op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het specifieke soort problemen dat werd vastgesteld <i>bijvoorbeeld: voorkeur voor de laagste prijs als gunningscriterium ongeacht de context, overmatig gebruik van afwijkende procedures of zo kort mogelijke deadlines, herhaaldelijk een bijzonder laag aantal inschrijvers of buitenlandse inschrijvers</i> - elke mogelijke beoordeling van de impact van deze problemen op de efficiëntie van de procedures voor overheidsopdrachten. <i>bijvoorbeeld: is het moeilijk om milieubeleidsdoelstellingen te behalen omdat maar zelden criteria voor groene overheidsopdrachten gebruikt worden? Is er sprake van weinig mededinging, altijd dezelfde inschrijvers, een market-lock-in?</i>
<p>Geelieve alle beschikbare bewijsstukken te geven van de geïdentificeerde punten.</p>	<p>Mogelijk relevante documenten (niet-exhaustief) om in overweging te nemen (geelieve een link naar het betreffende document op te willen geven):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Auditrapporten over geïdentificeerde onregelmatigheden die verband houden met overheidsopdrachten, met inbegrip van deze van auditteurs gespecialiseerd in ESIF-onregelmatigheden • Bestaande typologieën van de meest voorkomende fouten bij overheidsopdrachten • Rapporten over de meest voorkomende vragen naar begeleiding • Bijkomende verklarende documenten die werden gepubliceerd om wettelijke kwesties te verduidelijken • Beleids- of andere administratieve documenten over kwesties die verband houden met de implementering van de regels
<p>II.A. Elementen voorgesteld in de schoot van de Commissie voor de overheidsopdrachten</p>	<p>In België werden onderstaande elementen geïdentificeerd als elementen van verkeerde toepassingen of rechtsonzekerheid, met inbegrip van mogelijke structurele of weerkerende problemen bij de toepassing van de regels. Slechts de meest voorkomende elementen worden hierna beschreven. Problemen die individueel van aard zijn worden dan ook niet vermeld.</p> <p>De leden van de Commissie voor Overheidsopdrachten kregen de gelegenheid suggesties te formuleren omtrent de thema's die in dit hoofdstuk beschreven kunnen worden. Op basis van de aldus verkregen opmerkingen werd door de FOD Kanselarij van de Eerste Minister, Dienst Overheidsopdrachten (die als contactpunt optreedt voor de samenwerking met de Europese Commissie) een tekstvoorstel voorbereid, dat vervolgens in de werkgroep "bestuur" werd besproken.</p>

Dit hoofdstuk bevat hoofdzakelijk gevallen van rechtsonzekerheid. Meer in het bijzonder gaat het om de volgende aspecten :

- Plaatsingsregels in geval van ernstige crisis
- Deelname van ondernemers uit derde landen
- Zeer ingewikkelde controle op het ontbreken van uitsluitingsgronden in hoofde van de personen die lid zijn van de bestuurs-, leidinggevende of toezichthoudende organen van de ondernemer
- Nazicht op de afwezigheid van uitsluitingsgronden is in het geval van dringende opdrachten niet altijd evident
- De bekendmaking van de opdrachtdocumenten bij procedures in meerdere fasen
- Ontbreken van een definitie van het begrip “open markt” in het kader van publiek-publieke samenwerking
- Methoden die worden aangewend voor de berekening van de waarde van de opdracht
- Omtrent bepaalde hypothesen van collateraal inhouse toezicht heerst onduidelijkheid
- Mededingingsprocedure met onderhandeling
- Onderscheid tussen een onregelmatige of onaanvaardbare offerte en een ongeschikte offerte
- Innovatiepartnerschap
- Bekendmaking van een aankondiging van gegunde opdracht
- Raamovereenkomst
- Draagkracht inzake de relevante beroepservaring – hypothesen waarbij de derde effectief moet uitvoeren
- UEA
- Ondertekening van het UEA indien beroep wordt gedaan op de draagkracht van derden
- Gebruik van het UEA als intentieverklaring van een derde op wiens draagkracht beroep wordt gedaan (artikel 63.1 richtlijn 2014/24/EU)
- Vervanging van de opdrachtnemer in geval van insolventie
- Voorwaarden aanvullende werken, leveringen of diensten
- Wijzigingen aan lopende opdrachten

Deze elementen worden hieronder nader toegelicht.

Plaatsingsregels in geval van ernstige crisis

Meerdere Belgische aankopers signaleerden dat zich soms de nood doet aanvoelen, in het licht van de recent opgedane ervaring met de bestrijding van het covid-19 virus, aan verduidelijkingen van (via richtsnoeren) of specifieke versoepelingen aan de plaatsingsregels bij ernstige crisissen. Met name omtrent de precieze voorwaarden om, uitzonderlijk, tot rechtstreekse gunning over te kunnen gaan is er in de praktijk in sommige gevallen enige onduidelijkheid ontstaan. De voorwaarden die in herinnering worden gebracht in de richtsnoeren van de Europese Commissie van 1 april 2020 betreffende het gebruik van het kader voor overheidsopdrachten in de door de Covid-19-crisis veroorzaakte noodsituatie (en waarmee de bestaande rechtspraak van het Hof van Justitie wordt in herinnering gebracht), zijn streng omschreven en worden door sommigen in het kader van een ernstige crisis soms als onvoldoende efficiënt ervaren.

De praktijk heeft meer bepaald uitgewezen dat het in sommige gevallen waarbij (uitzonderlijk en tijdelijk) ernstige tekorten en toeleveringsproblemen opgetreden op de markt ten aanzien van bepaalde producten, de facto (maar tijdelijk) uiterst moeilijk kan zijn technische specificaties en gunningscriteria op te stellen en meerdere offertes op te vragen. Met name om de eerste en meest hoogdringende noden op te vangen aangaande producten die een essentiële en vitale rol spelen in het bestrijden van de crisis, kan het volgen van de voormelde stappen tot problemen aanleiding geven : indien deze stappen wel worden nageleefd riskeert de aanbestedende overheid soms dat de betreffende producten ondertussen door een andere aanbestedende overheid worden aangekocht. Sommige aanbestedende overheden bevonden zich soms dan ook in een moeilijke positie. In de huidige richtlijn is volgens velen geen bepaling opgenomen die perfect aangepast is aan deze hypothese. In de praktijk kan er zodoende soms onduidelijkheid optreden in welke gevallen tot rechtstreekse gunning kan overgegaan worden bij het bestrijden van een ernstige crisis.

Deelname van ondernemers uit derde landen

De FOD Kanselarij van de Eerste Minister, Dienst Overheidsopdrachten ontvangt meer en meer vragen omtrent de aanpak ten aanzien van inschrijvers uit derde landen. De Europese Commissie heeft omtrent dit onderwerp in juli 2019 een gids opgesteld. Voor heel wat aankopers is het niet altijd makkelijk om de soms vrij complexe situatie te kennen ten aanzien van sommige landen.

Bovendien is er enige onduidelijkheid over de beslissingsmarge waarover aanbesteders beschikken om in de opdrachtdocumenten reeds aan te geven dat zij de offertes zullen weren afkomstig van inschrijvers uit een derde land (in gevallen waarbij geen enkele internationale overeenkomst van toepassing is). Dit aspect wordt niet uitdrukkelijk behandeld in de voormelde gids. De FOD Kanselarij van de Eerste Minister raadt de aanbesteders af dergelijke clausules op te nemen in de opdrachtdocumenten (aangezien het principe van “geen gegarandeerde toegang” wellicht niet betekent dat een aanbesteder gegarandeerd geen toegang kan verschaffen) en raadt aan in de opdrachtdocumenten alleen te verwijzen naar hetgeen beschreven is in de voormelde gids van de Europese Commissie.

Zeer ingewikkelde controle op het ontbreken van uitsluitingsgronden in hoofde van de personen die lid zijn van de bestuurs-, leidinggevende of toezichthoudende organen van de ondernemer (artikel 57. 1, tweede lid, van richtlijn 2014/24/EU)

De verplichting om een kandidaat of inschrijver uit te sluiten wanneer de bij onherroepelijk vonnis veroordeelde persoon (op basis van verplichte uitsluitingsgronden) lid is van het bestuurs-, leidinggevend of toezichthoudend orgaan van deze kandidaat of inschrijver of daarin vertegenwoordigings-, beslissings- of controlebevoegdheid heeft, is moeilijk af te bakenen en leidt dus tot grote rechtsonzekerheid. De aankopers hebben moeite om te bepalen wat deze begrippen precies inhouden. In bepaalde gevallen is het zeer moeilijk of zelfs onmogelijk om een volledige lijst van de bedoelde personen op te stellen. Een strikte toepassing van deze regel vereist in ieder geval een uiterst moeilijke controle, wat in bepaalde gevallen het vlotte verloop van de plaatsingsprocedures in het gedrang brengt. In het kader van het herstel is het dus belangrijk om een vermindering van de administratieve lasten op dat vlak te overwegen en de aanbesteders meer rechtszekerheid te bieden.

Er is in het bijzonder sprake van rechtsonzekerheid wanneer de leden van een raad van bestuur (bijvoorbeeld rechtspersonen zijn). Tal van aankopers hebben zich afgevraagd of ze zich in dat geval mogen beperken tot het controleren van de situatie van de besturende vennootschap, of ze een “trapsgewijze” controle moeten uitvoeren (situatie van onder meer de bestuurders van de besturende vennootschap van de inschrijvende vennootschap). Een grondig onderzoek van de volledige “cascade” geeft soms aanleiding tot aanzienlijke vertraging en tot steeds complexere controles.

De vraag rijst of deze controle niet facultatief moet worden gemaakt, met dien verstande dat de controle in hoofde van de onderneming verplicht zou blijven, maar misschien niet de controle in hoofde van de leden van het bestuurs-, leidinggevend of toezichthoudend orgaan. Ook andere mogelijkheden kunnen worden overwogen (bijvoorbeeld meer mogelijkheden om gebruik te maken van verklaringen als bewijs, vermindering van de verplichting tot “trapsgewijze” controle, ...).

Nazicht op de afwezigheid van uitsluitingsgronden is in het geval van dringende opdrachten niet altijd evident

Overeenkomstig artikel 42 van de wet van 17 juni 2016 zijn de uitsluitingsgronden in principe eveneens van toepassing indien gebruik wordt gemaakt van de onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking, ook in het geval van dwingende spoed voortvloeiend uit onvoorzienbare gebeurtenissen. In de voormelde bepaling is inderdaad slechts in een uitzondering voorzien voor de opdrachten geplaatst door middel van de onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking onder de Europese drempels (en alleen voor de facultatieve uitsluitingsgronden). In het kader van bepaalde dringende opdrachten (bijvoorbeeld bij noodsituaties) is het tijdig nazicht op de afwezigheid van uitsluitingsgronden (met name voor de verplichte uitsluitingsgronden) niet altijd evident.

De bekendmaking van de opdrachtdocumenten bij procedures met meerdere fasen

Artikel 53 van richtlijn 2014/24/EU luidt als volgt: *“De aanbestedende diensten bieden met elektronische middelen kosteloze, rechtstreekse en volledige toegang tot de aanbestedingsstukken vanaf de datum van bekendmaking van een aankondiging overeenkomstig artikel 51 of vanaf de datum waarop een uitnodiging tot bevestiging van belangstelling is verzonden.”*

De verplichting om opdrachtdocumenten volledig elektronisch toegankelijk te maken vanaf de bekendmaking van de aankondiging van een opdracht levert in de praktijk soms problemen op. Vele aankopers vragen zich af of het volstaat dat de bij lancering van de opdracht verschaft informatie voldoende nauwkeurig is om de ondernemers in staat te stellen over hun deelname te beslissen, dan wel of een ander criterium moet worden gehanteerd.

Indien hieromtrent een strikte interpretatie zou moeten weerhouden worden, dan zou dit in sommige gevallen tot tijdverlies kunnen leiden (waarbij de aanbesteder de opdracht nog niet kan uitschrijven omdat nog niet alle specificaties afgerond zijn), terwijl veel aanbestedende overheden een dergelijk tijdverlies, dat des te nadeliger zou zijn in tijden van economisch herstel, juist zouden willen vermijden.

Bovendien is niet helemaal duidelijk hoe de bepaling moet worden geïnterpreteerd in het licht van een aantal andere bepalingen.

Artikel 53.2 van de richtlijn bepaalt bijvoorbeeld hetgeen volgt : *“De aanbestedende diensten verstrekken alle inschrijvers die aan de aanbestedingsprocedure deelnemen nadere informatie over de specificaties en de ondersteunende documenten, mits tijdig aangevraagd, uiterlijk zes dagen vóór de uiterste datum van ontvangst van de inschrijvingen.”*

In geval van ingewikkelde opdrachten (waarbij niet alle elementen van in het begin gekend zijn) is de regel allesbehalve evident.

In het kader van de relance lijkt het ons passend de Europese dialoog omtrent dit onderwerp te intensiveren (in het kader van het EXPP).

Ontbreken van een definitie van het begrip “open markt” in het kader van publiek-publieke samenwerking

Overeenkomstig artikel 12.4 van richtlijn 2014/24/EU valt een opdracht die uitsluitend tussen twee of meer aanbestedende overheden is gesloten buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn wanneer aan elk van de volgende voorwaarden is voldaan:

- 1° de opdracht voorziet in of geeft uitvoering aan samenwerking tussen de deelnemende aanbestedende overheden om te bewerkstelligen dat de openbare diensten die zij moeten uitvoeren, worden verleend met het oog op de verwezenlijking van hun gemeenschappelijke doelstellingen;
- 2° de invulling van die samenwerking berust uitsluitend op overwegingen in verband met het openbaar belang, en
- 3° de deelnemende aanbestedende overheden nemen op de open markt niet meer dan 20 % van de onder die samenwerking vallende activiteiten voor hun rekening.

Het begrip “open markt” kan op diverse wijzen worden geïnterpreteerd, wat een aanzienlijke mate van rechtsonzekerheid met zich meebrengt. Een goede interpretatie van dit begrip is nochtans van belang aangezien de aanbestedende overheden moeten nagaan of ze op deze “open markt” al dan niet meer dan 20 % van onder die samenwerking vallende activiteiten uitvoeren. Er wordt van hen dus verwacht dat ze een berekening doorvoeren. Omtrent de te hanteren methode voor deze berekening bestaat echter een grote mate van rechtsonzekerheid.

In het kader van het herstel na de Covid-19-crisis zullen tal van aanbestedende overheden hun plaatsingsprocedures moeten herzien om nieuwe prioriteiten te bepalen. Velen onder hen zullen zich moeten afvragen of publiek-publieke samenwerking geen oplossing kan bieden.

Om na te gaan of voornoemde drempel van 20 % is bereikt, moet geen rekening worden gehouden met de activiteiten die elke deelnemer aan de publiek-publieke samenwerking nog op onafhankelijke wijze verricht voor zichzelf en voor de diensten van algemeen belang waarvoor hij verantwoordelijk is. Dit moet worden verduidelijkt.

Methoden die worden aangewend voor de berekening van de waarde van de opdracht (artikel 5 van richtlijn 2014/24/EU)

- De raming van de waarde van de opdracht op basis van het “totale bedrag” is voor sommige aanbesteders een moeilijke opgave (art. 5);

- Soms blijkt het moeilijk om een globale raming te maken op het niveau van de aanbestedende overheid. Dit is te wijten aan het feit dat sommige aanbestedende overheden moeilijkheden ondervinden bij het invoeren van een gecentraliseerd aankoopbeheer.

- Voor veel aanbestedende overheden is artikel 5.7 van richtlijn 2014/24/EU moeilijk te begrijpen, zodat bij opdrachten voor werken de totale geraamde waarde van de leveringen en diensten die door de aanbestedende overheid ter beschikking van de aannemer worden gesteld, voor zover zij noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de werken, te laag wordt geraamd of zelfs helemaal niet in aanmerking wordt genomen. Het blijkt in de praktijk moeilijk om met alle elementen rekening te houden. Als gevolg daarvan is de raming niet altijd nauwkeurig.

- De raming van de herzieningsbepalingen levert soms problemen op (artikel 5.1 van richtlijn 2014/24/EU). De raming van de impact die dergelijke bepalingen kunnen hebben is in sommige gevallen een moeilijke opgave, met name omdat het niet zeker is of het geval zoals beschreven in deze bepalingen zich in de praktijk wel zal voordoen.

- Er wordt uitdrukkelijk aangegeven in richtlijn 2014/24/EU dat een overeenkomst niet op zodanige wijze mag worden onderverdeeld om te vermijden dat de opdrachten binnen het toepassingsgebied van de richtlijn zou vallen. In de praktijk rijzen er hieromtrent soms vragen bij bepaalde diensten. Als voorbeeld kan het organiseren van een tentoonstelling worden aangehaald. De vraag rijst wat voor deze diensten in aanmerking moet worden genomen. Moet er ook rekening worden gehouden met vervoersdiensten, het schilderen van bepaalde ruimten, het aanbrengen van verlichting, enz. (artikel 5.3 van richtlijn 2014/24/EU)

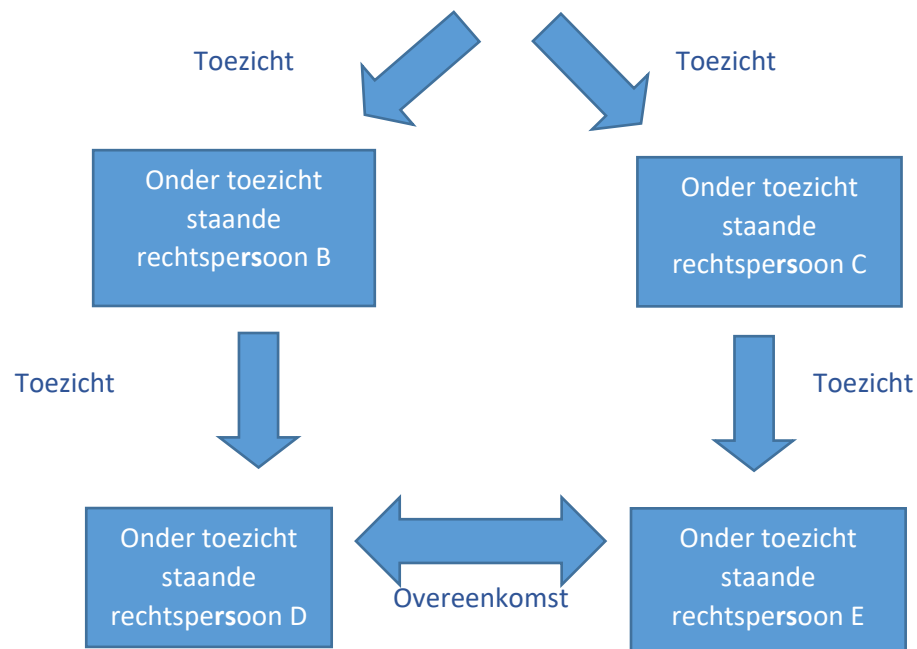
- Sommige aanbesteders ondervinden problemen met de wijze waarop zij diensten zoals overeenkomsten voor de verstrekking van maaltijdcheques en/of cadeaubonnen moeten rameng. Sommige aanbesteders zijn van mening dat de raming beperkt moet blijven tot de geraamde vergoeding voor de door de dienstverlener verleende diensten (hierna de "commissie"). Zij zijn van mening dat deze overeenkomsten kunnen worden beschouwd als financiële diensten in de zin van artikel 5, lid 13, onder b), van richtlijn 2014/24/EU, waarbij als grondslag voor de berekening van de geraamde waarde van deze financiële diensten "te betalen honoraria, provisies en rente, alsmede andere vormen van beloning" wordt opgegeven. Op basis van de CPV-code 30199770-8 is de kwalificatie als financiële dienst echter geenszins zeker. Anderen zijn van mening dat naast de voormelde commissie ook rekening moeten gehouden worden met de intrinsieke waarde van de betrokken maaltijdcheques. In het geval van een opdracht voor maaltijdcheques komt het door de aanbesteder geraamde bedrag overeen met een som die gelijk is aan het aantal uitgegeven cheques vermenigvuldigd met de nominale waarde ervan, vermeerderd met de door de emittent toegepaste beheerskosten en aangerekende vergoeding. Aangezien de twee methoden tot een aanzienlijk verschillende raming leiden, lijkt het aangewezen dat deze kwestie uitgeklaard wordt.

Een soortgelijk probleem doet zich voor bij de raming van de diensten van uitzendbureaus: moet bij dergelijke ramingen alleen rekening worden gehouden met de vergoeding van de dienstverlener, of moeten de totale kosten in rekening worden gebracht (inclusief de loonkosten van de ter beschikking gestelde personen)?

Omtrent bepaalde hypothesen van collateraal inhouse toezicht heerst onduidelijkheid

In artikel 12 van richtlijn 2014/24/EU worden diverse vormen van inhouse-toezicht opgesomd die, onder bepaalde voorwaarden, uitgezonderd worden uit het toepassingsgebied van richtlijn 2014/24/EU. Deze gevallen hebben betrekking op het zogenaamde 'gewone' inhouse-toezicht (artikel 12.1 van richtlijn 2014/24/EU), het 'onrechtstreekse' inhouse-toezicht (artikel 12.3 van richtlijn 2014/24/EU) en het 'collaterale' inhouse-toezicht (artikel 12.2 van richtlijn 2014/24/EU). Er is enige onduidelijkheid omtrent de mogelijkheid, al dan niet, om verschillende vormen van inhouse-toezicht met elkaar te combineren, in het bijzonder het collaterale inhouse-toezicht en het onrechtstreekse inhouse-toezicht.

Het betreft meer bepaald het geval waarbij een onder toezicht staande rechtspersoon (hieronder "rechtspersoon D") een opdracht plaatst bij een andere onder toezicht staande rechtspersoon (hieronder "rechtspersoon E"), die beiden maar op onrechtstreekse wijze door eenzelfde aanbestedende overheid (hieronder "aangebestedende overheid A") worden gecontroleerd:

Het toezicht van de aanbestedende overheid wordt telkens onrechtstreeks uitgeoefend (via rechtspersoon B voor wat betreft rechtspersoon D, en via rechtspersoon C voor wat betreft rechtspersoon E).

Het is niet helemaal duidelijk hoe dit toepassingsgeval moet benaderd worden. Volgens sommige experts is het mogelijk om beide vormen van inhouse-toezicht met elkaar te combineren. Volgens andere experts moeten de betreffende uitzonderingen afzonderlijk bekeken en op restrictieve wijze geïnterpreteerd worden, waaruit ze afleiden dat de betreffende uitzondering in het voormelde toepassingsgeval niet van toepassing is. In de Commissie voor de overheidsopdrachten kon geen volstrekt eenduidig standpunt bekomen worden omtrent deze kwestie, waardoor de onduidelijkheid blijft voortduren.

Mededingingsprocedure met onderhandeling (artikel 26.4, b, van richtlijn 2014/24/EU)

- Veel Belgische experts stellen zich vragen omtrent de weglating van de woorden "mits de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd" aangaande het gebruik van de mededingingsprocedure met onderhandeling voor het geval waarbij na een openbare of niet-openbare procedure slechts onregelmatige of onaanvaardbare offertes werden ingediend. Meer bepaald stelt zich de vraag hoe deze weglating geïnterpreteerd moet worden. De meeste experts zijn van mening dat uit de weglating van deze woorden niet mag afgeleid worden dat het voortaan mogelijk zou zijn om de opdrachtdocumenten wezenlijk te wijzigen. Dit zou er immers toe leiden dat de gelijke behandeling niet verzekerd kan worden. Het lijkt derhalve noodzakelijk de redenen voor de schrapping van deze woorden en vooral de consequenties die daaruit getrokken kunnen worden te verduidelijken.

- Wat de bovengenoemde hypothese betreft, waarbij alleen onregelmatige of onaanvaardbare offertes werden ingediend, waarbij de selectiecriteria niet worden gewijzigd en de aanbestedende overheid alle inschrijvers en alleen de inschrijvers die tijdens de oorspronkelijke procedure aan de uitsluitingsgronden en selectiecriteria voldeden, in de mededingingsprocedure met onderhandeling betreft, werd in de Commissie voor de overheidsopdrachten overleg gepleegd omtrent de vraag of in een dergelijke geval wel een nieuwe selectiefase noodzakelijk is vooraleer de inschrijvers kunnen verzocht worden een offerte in te dienen. In een dergelijk geval worden immers alleen de reeds in het kader van de eerste procedure geselecteerde ondernemers geraadpleegd, zonder dat er een (nieuwe) aankondiging van de opdracht wordt bekendgemaakt.

Onderscheid tussen een onregelmatige of onaanvaardbare offerte (artikel 26) en een ongeschikte offerte (artikel 32)

- In de praktijk is het vaak moeilijk om een onderscheid te maken tussen de onregelmatige of onaanvaardbare offertes enerzijds en de ongeschikte offertes anderzijds. De procedures die in een volgende fase naar aanleiding van dergelijke offertes vervolgens kunnen worden aangewend verschillen nochtans van elkaar (mededingingsprocedure met onderhandeling dan wel onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking).

Een mogelijke suggestie zou kunnen zijn nader te onderzoeken of we deze begrippen niet beter laten samenvloeien. Het verschil in behandeling dat het gevolg is van het begripmatig onderscheid lijkt althans moeilijk te verklaren.

- Artikel 32 van richtlijn 2014/24/EU bepaalt hetgeen volgt: *“De inschrijving wordt ongeschikt bevonden als zij niet relevant is voor de opdracht, omdat zij, zonder ingrijpende wijzigingen, kennelijk niet voorziet in de in de aanbestedingsstukken omschreven behoeften en eisen van de aanbestedende dienst. Een verzoek tot deelname wordt niet geschikt geacht wanneer de betrokken onderneming overeenkomstig artikel 57 moet of kan worden uitgesloten, of niet aan de overeenkomstig artikel 58 door de aanbestedende dienst bepaalde selectiecriteria voldoet”*. In het voorstel van richtlijn had de Europese Commissie voorzien in andere gevallen van ongeschikte offertes, waaronder het geval van een offerte “ingediend door inschrijvers die niet over de vereiste kwalificaties beschikken”. Dit geval is vervolgens tijdens de onderhandelingen uit de tekst geschrapt. Sommige experts vroegen zich af of het wel consequent is om in het begrip “ongeschikte offertes” niet het geval op te nemen waarbij de ondernemer wordt uitgesloten of niet aan de selectiecriteria voldoet. Hieromtrent werden diverse vragen ontvangen.

Gebruik van het innovatiepartnerschap en de concurrentiegerichte dialoog (artikelen 31 en 30 van richtlijn 2014/24/EU)

Quasi alle aanbesteders aarzelen om gebruik te maken van het innovatiepartnerschap, waarvan de regels vaak als te ingewikkeld en ongestructureerd worden beschouwd. Hoewel het uit de aard der zaak enige tijd duurt vooraleer dergelijke nieuwe procedures doorsijpelen naar de praktijk, kan men niet om de vaststelling heen dat het gebruik van het innovatiepartnerschap een eerder trage opgang maakt. Een mogelijke verklaring hiervoor zou gelegen kunnen zijn in de vrij strikte omschrijving van de voorwaarden waaraan het gebruik van deze procedure gekoppeld is in de richtsnoeren van de Europese Commissie van 15 mei 2018 inzake innovatiegericht aanbesteden. Een andere verklaring is wellicht gelegen in het feit dat sommige aankopers in gevallen waarbij innovatie van groot belang is soms de voorkeur geven aan het gebruik van de concurrentiegerichte dialoog (de grens tussen de gevallen waarbij het aangewezen is het innovatiepartnerschap te gebruiken dan wel de concurrentiegerichte dialoog, valt voor velen moeilijk duidelijk te trekken).

In de onderstaande tabel worden de gegevens hernomen omtrent het gebruik in België van het innovatiepartnerschap en de concurrentiegerichte dialoog.

Innovatiepartnerschap	2018	2019	2020
Aankondiging van opdracht in de klassieke sectoren	2	5	0
Aankondigingen van opdracht in de speciale sectoren	0	0	1

Concurrentiegerichte dialoog	2018	2019	2020
Aankondiging van opdracht in de klassieke sectoren	14	21	6
Aankondigingen van opdracht in de speciale sectoren	1	1	2

Bekendmaking van een aankondiging van gegunde opdracht (artikel 50 van richtlijn 2014/24/EU)

Bepaalde aanbesteders maken geen aankondiging van gegunde opdracht bekend, hetgeen moeilijkheden met zich meebrengt met name bij het verzamelen van gegevens alsook op het vlak van de transparantie omtrent de gevolgde procedures.

Raamovereenkomst

Aangaande de vereiste om bij raamovereenkomsten, voor zover mogelijk, de waarde of orde van grootte en frequentie van de te gunnen opdrachten te vermelden (cfr. punt 10 van bijlage V, deel C van Richtlijn 2014/24/EU “Inlichtingen die in aankondigingen van opdrachten moeten worden opgenomen”) en de gevolgen die aan dergelijke vermeldingen moeten worden gegeven, werden heel wat vragen gesteld, onder meer in het licht van het arrest C-216/17 van het Hof van Justitie van 19 december 2018. Omtrent de interpretatie van dit laatste arrest zijn er diverse interpretaties en is er enige onduidelijkheid, hetgeen wellicht uitgeklaard zal worden door het Hof van Justitie naar aanleiding van de hangende prejudiciële vraag C-23/20.

Draagkracht inzake de relevante beroepservaring – hypothesen waarbij de derde effectief moet uitvoeren (artikel 63 richtlijn)

In artikel 63 van richtlijn 2014/24/EU zijn twee hypothesen voorzien waarbij ondernemers zich slechts mogen beroepen op de draagkracht van andere entiteiten wanneer deze derden de werken of diensten waarvoor die draagkracht vereist is, effectief zullen uitvoeren. Het betreft vooreerst het geval waarbij voor de criteria inzake de studie- en beroepskwalificaties een beroep wordt gedaan op de draagkracht. Daar waar het begrip “criteria inzake de studie- en beroepskwalificaties” duidelijk afgebakend is in het voormelde artikel 63 door de verwijzing naar een categorie van specifieke criteria, is het begrip “relevante beroepservaring” minder duidelijk. Ook in de overwegingen bij de richtlijn wordt niet verduidelijkt wat begrepen moet worden onder “relevante beroepservaring”. Hieromtrent werden dan ook diverse vragen ontvangen.

Het lijkt verdedigbaar te stellen dat, als het mogelijk ware geweest om dit begrip af te bakenen door middel van een verwijzing, dan de Europese wetgever wellicht van deze verwijzingstechniek gebruik had gemaakt, gelet op het feit dat een verwijzing werd aangewend voor de hypothese van “studie- en beroepskwalificaties”. Op zijn beurt kan hieruit afgeleid worden dat de “relevante beroepservaring” niet noodzakelijk alleen aangetoond kan worden door middel van prestatielijsten (bijlage XII, Deel II, punt a).

Bijvoorbeeld zou de beschrijving van de maatregelen die de getroffen worden om de kwaliteit te waarborgen en de mogelijkheden van de ondernemer ten aanzien van ontwerpen en onderzoek, in sommige gevallen wellicht eveneens kunnen aanzien worden als “relevante beroepservaring”. Jammer genoeg bestaat hieromtrent onvoldoende duidelijkheid. De betreffende hypothesen kunnen nochtans van groot belang zijn, gelet op de potentieel vergaande implicaties voor de betrokken ondernemers.

	<p>UEA</p> <p>Veel Belgische experts hebben erop gewezen dat het gebruik van het UEA geen substantiële vereenvoudiging heeft teweeg gebracht, maar in tegendeel in veel gevallen aanleiding heeft gegeven tot nieuwe onduidelijkheden en onregelmatigheden. Met name voor de KMO's kan het invullen van dit document aanleiding geven tot een administratieve last.</p> <p>Ondertekening van het UEA indien beroep wordt gedaan op de draagkracht van derden</p> <p>In de Commissie voor de overheidsopdrachten werd diverse keren vergaderd omtrent de vereisten op het vlak van de ondertekening van het UEA indien beroep wordt gedaan op de draagkracht van derden. De Belgische regelgever heeft bij de omzetting van de richtlijn gebruik gemaakt van een werkwijze waarbij een "algemene ondertekening" wordt opgelegd. Meer bepaald moeten de offerte, de bijlagen en het UEA op algemene wijze ondertekend worden door middel van een handtekening op het zogenaamde "indieningsrapport" (voor meer informatie, zie artikel 42 van het koninklijk besluit van 18 april 2017 plaatsing overheidsopdrachten in de klassieke sectoren: https://www.publicprocurement.be/nl/documenten/koninklijk-besluit-van-18-april-2017)</p> <p>In de Belgische regelgeving wordt nergens uitdrukkelijk opgelegd dat het UEA (nogmaals) ondertekend moet worden door de derde op wiens draagkracht beroep wordt gedaan.</p> <p>De uitvoeringsverordening 2016/7 van de Europese Commissie van 5 januari 2016 omtrent het UEA, bevat in de rubriek "Informatie over beroep op draagkracht van andere entiteiten" in bijlage 2 bij voormelde verordening de volgende precisering: "een afzonderlijk UEA-formulier met de informatie die wordt gevraagd in de afdelingen A en B" moet "door de betrokken entiteiten naar behoren worden ingevuld en ondertekend". In bijlage 1 bij de voormelde verordening is daarnaast echter bepaald dat een handtekening op het UEA wellicht (afhankelijk van de nationale wijze van omzetting) niet nodig is wanneer het UEA wordt ingediend als onderdeel van een reeks stukken waarvan de authenticiteit en integriteit gewaarborgd zijn door de voorgeschreven ondertekening van het transmissiemiddel. De Belgische voormelde "algemene ondertekening" vormt hier een toepassingsvoorbeeld van.</p>
--	---

Diverse Belgische experts vroegen zich af hoe de hierboven bedoelde passage uit bijlage 2 bij de voormelde verordening diende begrepen te worden. Contactopname met sommige diensten van de Europese Commissie heeft uitgewezen dat de betreffende passage niet letterlijk moet worden opgevat. Naast de in artikel 42 van het koninklijk besluit van 18 april 2018 voorziene formaliteiten op het vlak van de ondertekening, zijn geen bijkomende vereisten op het vlak van de ondertekening van toepassing, ook niet wanneer beroep wordt gedaan op de draagkracht van een derde. Op 24 mei 2019 werd hieromtrent een advies uitgebracht door de Commissie voor de overheidsopdrachten. Dit advies werd bekendgemaakt op de website www.publicprocurement.be, waarin ook nog een aantal andere aspecten worden aangehaald omtrent het UEA voor de hypothese waarbij beroep wordt gedaan op de draagkracht van een derde:

https://www.publicprocurement.be/sites/default/files/documents/pv1382_20190429_advies_dume_derde.pdf

De voormelde onduidelijkheid lijkt daarmee grotendeels van de baan te zijn. Niettemin is het wellicht gepast, te gelegener tijde, de betreffende zin uit de voormelde uitvoeringsverordening te schrappen of op een andere wijze te verwoorden.

Gebruik van het UEA als intentieverklaring van een derde op wiens draagkracht beroep wordt gedaan (artikel 63.1 richtlijn 2014/24/EU)

Het is niet duidelijk of (en onder welke voorwaarde) een UEA opgesteld en ondertekend door een derde op wiens draagkracht beroep wordt gedaan en dat vervolgens door een inschrijver wordt voorgelegd aan de aanbestedende overheid, aanzien kan worden als een verbintenis in de zin van artikel 63.1 richtlijn 2014/24/EU. In de Uitvoeringsverordening (UE) 2016/7 van de Commissie van 5 januari 2016 houdende een standaardformulier voor het Uniform Europees Aanbestedingsdocument is geen specifieke rubriek hieromtrent voorzien. Wellicht zou nochtans een administratieve vereenvoudiging kunnen worden gerealiseerd indien de mogelijkheid zou worden ingebouwd voor een dergelijke derde om een dergelijke rubriek in te vullen (en ondertekenen). Sommige aanbestedende overheden geven aan soms offertes waarin beroep wordt gedaan op de draagkracht van derden te moeten verwerpen omwille van problemen met de verbintenis vanwege de derde.

Vervanging van de opdrachtnemer in geval van insolventie (artikel 72.1.d van richtlijn 2014/24/EU)

De Belgische experts zijn verdeeld over de vraag welke mogelijkheden precies voorhanden zijn overeenkomstig artikel 72 van richtlijn 2014/24/EU om tot vervanging te kunnen overgaan van de aanvankelijke opdrachtnemer in geval van insolventie. Overeenkomstig artikel 72.1.d van richtlijn 2014/24/EU mag een nieuwe opdrachtnemer in de plaats worden gesteld van de aanvankelijke opdrachtnemer, wanneer deze vervangingen het gevolg is van een *“rechtsopvolging onder algemene of gedeeltelijke titel in de positie van de aanvankelijke aannemer, ten gevolge van herstructureringen van de onderneming, onder meer door overname, fusie, acquisitie of insolventie”*. Omtrent de hypothesen van overname, fusie of acquisitie doen zich op heden geen noemenswaardige interpretatieproblemen voor. Dit is anders wat de diverse hypothesen van insolventie betreft.

Volgens sommigen zou een voordracht door een curator van een alternatieve opdrachtnemer bijvoorbeeld (in geval van faillissement), niet tot een rechtsgeldige vervanging van de initiële opdrachtnemer kunnen leiden (althans op grond van artikel 72.1.d van richtlijn 2014/24/EU), tenzij indien de ganse onderneming wordt overgenomen door deze andere ondernemer (mits de naleving van een aantal andere voorwaarden). Ook sommige toezichtautoriteiten zijn die mening toegedaan.

Volgens anderen kunnen in geval van faillissement in sommige hypothesen (mits dit strookt met het beheer van het faillissement door de curator in het belang van de schuldeisers) ook op rechtsgeldige wijze één of meer *“activiteiten”* worden overgedragen aan één of meer derden. Zij gaan ervan uit dat er in een dergelijk geval sprake is van rechtsopvolging onder gedeeltelijke titel in de positie van de aanvankelijke opdrachtnemer. Volgens hen is ook een dergelijke overdracht rechtsgeldig voor zover voldaan is aan de aanvankelijk vastgestelde criteria voor kwalitatieve selectie (hetgeen nagezien moet worden door de aanbesteder) en mits de overdracht geen andere wezenlijke wijzigingen in de opdracht meebrengt en niet bedoeld is om de toepassing van deze richtlijn te omzeilen. De aanbesteder dient volgens hen ook de afwezigheid van uitsluitingsgronden na te zien in hoofde van de nieuwe opdrachtnemer (en voorafgaand aan de eigenlijke overdracht van de activiteit en de vervanging).

Met name indien in het kader van de overdracht van de activiteit slechts betrekking heeft op één overeenkomst, is er een aanzienlijke mate van onduidelijkheid.

De rechtsleer is omtrent de voormelde kwestie verdeeld.

Wellicht zal het Hof van Justitie deze kwestie kunnen verduidelijken naar aanleiding van de prejudiciële vraag in de zaak C-461/20.

Gelet op de hierboven geschetste onduidelijkheid nemen sommige aanbesteders clausules inzake vervanging van de opdrachtnemer op in hun opdrachtdocumenten waarbij de hypothesen op een ruimere wijze verwoord zijn dan hetgeen bepaald is in artikel 72.2, 1°, d), van de richtlijn. Problematisch daarbij is dat de precieze modaliteiten voor een vervanging vaak niet nader bepaald worden in dergelijke clausules, waardoor de rechtsgeldigheid ervan twijfelachtig is, aangezien dergelijke clausule, opdat zij rechtsgeldig zouden zijn, in duidelijke, nauwkeurige en ondubbelzinnige bewoordingen moeten zijn opgesteld.

Voorwaarden aanvullende werken, leveringen of diensten

In artikel 72.1.b van richtlijn 2014/24/EU is voorzien dat onder bepaalde voorwaarden aanvullende werken, leveringen of diensten mogen worden verricht door de oorspronkelijke aannemer. Daartoe is onder meer vereist dat de een verandering van opdrachtnemer niet mogelijk is om economische of technische redenen (zie de betreffende bepaling voor de volledige verwoording van de betreffende voorwaarde). Gelet op de gestrengheid van de voormelde vereiste, begrijpen vele aankopers niet goed waarom nog een tweede bijkomende voorwaarde wordt toegevoegd, namelijk dat een verandering van opdrachtnemer tot een aanzienlijk ongemak of aanzienlijke kostenstijgingen zou leiden voor de aanbesteder. Vanuit strikt logisch oogpunt valt volgens hen immers moeilijk aan te tonen dat een bepaalde werkwijze (verandering van opdrachtnemer) zowel onmogelijk is (om economische of technische redenen) als tot bepaalde kostenstijgingen of ongemakken aanleiding geeft. Zij zijn van oordeel dat de tweede voorwaarde eigenlijk zonder nut is en dat de bewoordingen die hieromtrent opgenomen waren in richtlijn 2004/18/EG en waarbij beide voorwaarden niet op cumulatieve wijze hoefden te worden toegepast, logischer waren.

Wijzigingen aan lopende opdrachten (artikel 72, 4, b, van richtlijn 2014/24/EU)

Volgens artikel 72 van de richtlijn wordt een wijziging als wezenlijk beschouwd wanneer ze het economische evenwicht van de opdracht of de raamovereenkomst ten gunste van de opdrachtnemer verandert op een wijze die niet voorzien was in de oorspronkelijke opdracht of raamovereenkomst. Bepaalde aanbesteders hebben moeite met de interpretatie van het begrip “verandering van het economisch evenwicht”. Hoewel dit begrip noodgedwongen afhankelijk is van het specifieke geval, valt soms moeilijk te bepalen waar de grens precies moet getrokken worden. Een nauwkeuriger criterium om te bepalen of het economisch evenwicht is gewijzigd ten gunste van de gekozen inschrijver ontbreekt.

	<p>In een aantal gevallen is gebleken dat pogingen werden ondernomen om wijzigingen kunstmatig te splitsen om bepaalde drempels (bijvoorbeeld deze van 50 %) te omzeilen. De toezichtautoriteiten dienden hieromtrent in bepaalde gevallen tussen te komen.</p> <p>Ten slotte werden de volgende elementen reeds in het monitoringverslag van 2018 aangestipt als bronnen van onjuiste toepassing of rechtsonzekerheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> -de definitie van aankoopcentrale; -controle op de naleving van het milieu-, sociaal en arbeidsrecht als beginsel; -de moeilijkheden die de aanbesteders ondervinden bij de beoordeling van de corrigerende maatregelen; - moeilijkheden bij het abnormaal prijzenonderzoek; - de tegenstrijdigheden tussen de formulieren die zijn opgelegd door de uitvoeringsverordening 2015/1986 en de bijlagen bij Richtlijn 2014/24/EU ; - wijzigingen aan de opdracht - Artikel 72, lid 2, Richtlijn 2014/24/EU - Berekening van de netto-cumulatieve waarde. <p>Deze laatste punten zijn nog steeds van actueel belang. Voor nadere informatie wordt verwezen naar het verslag van 2018:</p> <p>https://www.publicprocurement.be/sites/default/files/documents/20180418_toezichtrapport_overheidsopdrachten_belgie_2018.pdf</p>
<p>II.B. Vlaamse Regering</p>	<p>Een voorstel van thema's voor de pijler "Meest voorkomende factoren die tot verkeerde toepassing of rechtsonzekerheid leiden", die verband houden met de plaatsing en die hun oorsprong vinden in de richtlijnen is besproken in de Commissie overheidsopdrachten d.d. 18/01/2021. De input hiervan is verwerkt onder II.A.</p> <p>Naast de hierin opgesomde thema's wordt nog het volgende vermeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Artikel 5 inzake raming van raamovereenkomsten: bij de interpretatie van het arrest C-216/17 van het Hof van Justitie (zie ook II.A.) rijst tevens de vraag hoe dit moet worden samen gelezen met artikel 72 inzake wijzigingen van opdrachten gedurende de looptijd • Artikel 43 inzake keurmerken: moeilijkheden om te beoordelen of een keurmerk voldoet aan de voorwaarden uit lid 1, a tot en met e; moeilijkheid om gelijkwaardigheid te beoordelen

	<ul style="list-style-type: none"> • Artikel 71 inzake onderaanneming: de eerste alinea van lid 5 bepaalt dat de hoofdaannemer bepaalde informatie over de onderaannemers moet meedelen; de vierde alinea bepaalt dat dit niet van toepassing is op leveranciers waar de vijfde alinea toch voorziet om de verplichting uit te breiden naar opdrachten voor leveringen; moeten onderaannemers in het kader van opdrachten voor leveringen worden begrepen als ‘toeleveranciers’?
II.C. Waalse Regering	<p>In het algemeen wordt vaak gewezen op het ontbreken van een verificatie van de prijzen.</p> <p>Om de Waalse aanbestedende overheden te helpen, heeft een werkgroep van de Waalse Commissie voor de overheidsopdrachten een gids omtrent het nazicht van de prijzen opgesteld.</p> <p>Daarin wordt een methodologie aangereikt voor het beheer van de procedure voor het nazicht van de prijzen in de fase van de gunning van de opdracht, alsmede diverse tips en instrumenten om dit beheer te vergemakkelijken. De gids heeft betrekking op alle sectoren, alle soorten opdrachten (werken, leveringen en diensten) en alle wijzen van gunning, met inbegrip van de procedures van gunning door middel van onderhandelingen.</p> <p>Bovendien worden in de verslagen in verband met het toezicht op de lokale overheden van het Waals Gewest voor de jaren 2018 en 2019 de meest frequente door hen begane fouten opgesomd, namelijk:</p> <p><u>Probleem van de termijn voor de ontvangst van offertes in geval van een plaatsbezoek</u></p> <p>Artikel 59, § 2, van de wet van 17 juni 2016 bepaalt hetgeen volgt : “§ 2. Wanneer offertes slechts kunnen worden opgemaakt na een bezoek van de locatie of na inzage ter plaatse van de documenten waarop die opdrachtdocumenten steunen, worden de termijnen voor ontvangst van de offertes, die langer zijn dan de in de artikelen 36 tot en met 41 vastgelegde minimumtermijnen, zodanig vastgesteld dat alle betrokken ondernemers de gelegenheid hebben kennis te nemen van alle nodige gegevens voor het opstellen van de offertes.”.</p> <p>Sommige aanbestedende overheden verschaffen onvoldoende tijd om deze informatie te verkrijgen.</p>

Probleem dat verband houdt met de verdeling in percelen

Volgens artikel 58, § 1, tweede lid, van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten, moet de verdeling van de opdracht in percelen in overweging worden genomen. Zo niet, dan moeten de concrete redenen waarom niet in percelen wordt verdeeld in de opdrachtdocumenten worden vermeld.

Sommige aanbestedende overheden geven geen redenen op voor het niet verdelen van de opdracht in percelen.

Bijzonderheid met betrekking tot het nazicht van fiscale en sociale schulden

Wat het nazicht van de fiscale schulden betreft, met betrekking tot de FOD Financiën, en de verificatie van de sociale schulden, met betrekking tot de RSZ, laten sommige aanbestedende overheden na in het verslag waarin de offerte worden geanalyseerd of in de gunningsbeslissing te vermelden dat het nazicht wel degelijk is uitgevoerd met betrekking tot alle inschrijvers binnen 20 dagen (artikelen 62 en 63 van het koninklijk besluit van 18 april 2017 waarin de verificatie van de sociale en fiscale toestand wordt opgelegd) na de uiterste datum voor de indiening van de offertes.

Hetzelfde geldt voor de verificatie van het strafregister in hoofde van van de inschrijver aan wie de aanbestedende overheid overweegt te gunnen ; sommige aanbestedende overheden vermelden niet of voor de inschrijver al dan niet een uittreksel uit het strafregister werd overgelegd.

Probleem van de toepassing van de uitsluitingsgronden in onderhandelingsprocedures zonder voorafgaande bekendmaking

Overeenkomstig artikel 42, § 3, van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten, zijn de facultatieve uitsluitingsgronden niet van toepassing op de onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking voor de opdrachten onder de Europese bekendmakingsdrempels, tenzij anders is bepaald in op de opdrachtdocumenten.

Dit betekent dat op deze procedure verplicht van toepassing zijn :

- Alle verplichte uitsluitingsgronden voorzien in artikel 67 van de wet van 17 juni 2016 (verificatie via een uittreksel uit het strafregister);
- de facultatieve uitsluitingsgrond in verband met sociale schulden bij de RSZ (nazicht via een attest van de FOD Sociale Zekerheid dat via Telemarc kan worden verkregen);

- de facultatieve uitsluitingsgrond in verband met belastingschulden bij de FOD Financiën (nazicht via een attest van de FOD Financiën dat via Telemarc kan worden verkregen).

Meerdere aanbestedende overheden vergeten een van deze uitsluitingsgronden na te zien in de onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking. Met name wordt vergeten een uittreksel uit het strafregister op te vragen aan de inschrijvers aan wie de aanbestedende overheid overweegt te gunnen, alvorens de opdracht te gunnen.

Afwezigheid van vaststelling van een niveau in het kader van de kwalitatieve selectie

Artikel 65 van het koninklijk besluit van 18 april 2017 plaatsing overheidsopdrachten in de klassieke sectoren bevat een aantal regels met betrekking tot de controle van het recht op toegang en de kwalitatieve selectie.

In de eerste plaats wordt bepaald dat de aanbestedende overheid de kandidaten of inschrijvers moet selecteren door na te gaan of zij cumulatief voldoen aan :

1. De bepalingen betreffende het recht van toegang ;
2. De criteria inzake financiële en economische draagkracht; en/of
3. De criteria inzake technische bekwaamheid.

Dit artikel is in zijn geheel van toepassing op de openbare en niet-openbare procedures, op de mededingingsprocedure met onderhandeling en op de nieuwe vereenvoudigde onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking.

Bijgevolg zal het in elk van deze procedures noodzakelijk zijn te voorzien in:

1. verificatie van alle uitsluitingsgronden ;
2. ten minste één criterium inzake economische en financiële draagkracht; en/of
3. ten minste één criterium inzake technische bekwaamheid.

Dit artikel bepaalt vervolgens dat de aanbestedende overheid de criteria (inzake economische en financiële draagkracht en technische bekwaamheid) en hun bijpassende vereiste niveaus, zodanig moet specificeren dat zij verband houden met en in verhouding staan tot het voorwerp van de opdracht.

Dit betekent dat de aanbestedende overheid zich niet mag beperken tot het vaststellen van criteria, maar daaraan een vereist niveau moet verbinden waaraan de kandidaten of inschrijvers, afhankelijk van de procedure, zullen moeten voldoen om te worden geselecteerd.

Wat bijvoorbeeld de economische en financiële draagkracht betreft, kan de aanbestedende overheid niet meer gewoon aangeven dat hij naar de totale omzet van de onderneming vraagt, maar moet hij een omzet eisen die ten minste gelijk is aan een bepaald bedrag... Dit bedrag moet worden vastgesteld op basis van de geraamde waarde van de opdracht, exclusief BTW.

Wat de technische bekwaamheid betreft, kan de aanbestedende overheid bijvoorbeeld niet meer gewoon een lijst van soortgelijke werken opvragen, maar moet hij X aantal werken met een bepaald bedrag vereisen.

Het onderscheid tussen de openbare en de niet-openbare procedures is derhalve niet de vraag of al dan niet een eiseniveau werd vastgesteld, maar heeft betrekking op de praktische gevolgen van het bereiken van dat niveau voor de selectie van de deelnemer.

Bij openbare en daarmee gelijkgestelde procedures vormt dit niveau een minimumeis voor de inschrijvers, hetgeen betekent dat zodra een inschrijver dit niveau bereikt, hij automatisch wordt geselecteerd.

Anderzijds is het zowel bij de niet-openbare en daarmee gelijkgestelde procedures als bij mededingingsprocedures met onderhandeling heel goed mogelijk dat een kandidaat het vereiste niveau bereikt maar niet wordt geselecteerd. De aanbestedende overheid kan immers in haar aankondiging van opdracht, overeenkomstig de artikelen 37, § 2 en 79 van de wet van 17 juni 2016 (voor de niet-openbare procedure) en de artikelen 38, § 4 en 79 van de wet van 17 juni 2016 (voor de mededingingsprocedure met onderhandeling), hebben bepaald dat zij uit de kandidaten slechts de X beste zal selecteren (minimum 5 in de niet-openbare en daarmee gelijkgestelde procedures, minimum 3 in de mededingingsprocedure met onderhandeling). Met andere woorden, een kandidaat kan aan de eisen voldoen, maar niet tot de besten behoren, en dus niet worden geselecteerd.

Het doel van een kwalitatieve selectie in elke procedure is te komen tot een opdrachtnemer die zowel financieel als technisch voldoende sterk is om de opdracht uit te voeren. De opdrachtnemer mag niet overweldigd worden door de hem toevertrouwde taak.

Als men een en ander vanuit deze invalshoek bekijkt is de vaststelling van een vereist niveau zeker nuttig.

	<p>Er moet echter rekening mee worden gehouden dat het niveau van de gestelde eisen, criterium per criterium, uiteraard in verhouding moet staan tot de omvang en de complexiteit van de opdracht. Het gaat er niet om aan de deelnemers eisen te stellen die niet in verhouding staan tot de taken die in het kader van de opdracht moeten worden uitgevoerd.</p> <p>In de praktijk hebben sommige aanbestedende overheden dit aspect van artikel 65 niet helemaal begrepen en hebben zij derhalve niet voor alle bekendgemaakte procedures een vereist niveau bepaald.</p> <p>Gezien de omvang van het probleem is een informatieve omzendbrief over dit onderwerp opgesteld en aan de verschillende lokale overheden toegezonden. Dit is de omzendbrief van 4 juni 2018 betreffende de kwalitatieve selectie sinds de inwerkingtreding van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten en haar uitvoeringsbesluiten.</p> <p>Volgens artikel 71 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten, is de aanbestedende overheid niet langer verplicht om zowel een criterium inzake economische en financiële draagkracht als een criterium inzake technische en beroepsbekwaamheid vast te stellen. Niettemin moet voorzien worden in een minimumniveau voor elk criterium dat in de opdrachtdocumenten is voorzien (artikel 65 van het koninklijk besluit van 18 april 2017 plaatsing overheidsopdrachten in de klassieke sectoren).</p> <p><u>Gebruik van de bankverklaring als enig criterium voor de economische en financiële draagkracht in alle procedures met bekendmaking</u></p> <p>Een aantal aanbestedende overheden gebruikt de bankverklaring in hun bekendgemaakte opdrachten als enig criterium voor de economische en financiële draagkracht (alle procedures behalve de onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking).</p> <p>De door de reglementering inzake overheidsopdrachten opgelegde modelbankverklaring voldoet echter niet aan de verplichting om een minimaal vereist niveau te vermelden overeenkomstig artikel 65 van het koninklijk besluit van 18 april 2017 plaatsing overheidsopdrachten in de klassieke sectoren.</p> <p>De Raad van State heeft hierover een overvloedige rechtspraak ontwikkeld.</p>
--	--

Bijgevolg heeft de aanbestedende overheid, om elke onwettigheid te vermijden, indien hij de bankverklaring wil blijven gebruiken, geen andere keuze dan te voorzien in een ander criterium inzake de economische en financiële draagkracht, waaraan een minimaal niveau is verbonden. Anderzijds wordt de aanbestedende overheden sterk aangeraden de bankverklaring niet aan te wenden als criterium voor de economische en financiële draagkracht.

Prijsherziening niet voorzien

Prijsherziening is van toepassing op alle opdrachten voor werken, met uitzondering van opdrachten met een geraamde waarde van minder dan 120.000 euro en opdrachten met een initiële uitvoeringstermijn van minder dan 120 werkdagen of 180 kalenderdagen (artikel 10 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten en artikel 38/7 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten).

Het kan ook mogelijk zijn van deze herzieningsverplichting af te wijken in het kader van specifieke opdrachten die zich niet voor een dergelijke herziening lenen en mits dit naar behoren wordt gemotiveerd (bijvoorbeeld opdrachten inzake vastrentende leningen).

Problemen bij de berekening van de bekendmakingstermijn

De regels voor de berekening van de termijnen voor de bekendmaking van de plaatsingsprocedures zijn vastgesteld in het koninklijk besluit van 18 april 2017 plaatsing overheidsopdrachten in de klassieke sectoren en in het koninklijk besluit van 18 juni 2017 plaatsing overheidsopdrachten in de speciale sectoren. Artikel 167 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten verwijst in dit verband naar verordening nr. 1182/71 van de Europese Raad van 3 juni 1971 houdende vaststelling van de regels die van toepassing zijn op termijnen, data en aanvangs- en vervaltijden.

Volgens artikel 3 van de voormelde verordening:

- gaat een in dagen omschreven termijn in bij de aanvang van het eerste uur van de eerste dag ervan en loopt deze af bij het einde van het laatste uur van de laatste dag van de termijn;
- omvatten de termijnen de feestdagen, zondagen en zaterdagen, tenzij deze uitdrukkelijk zijn uitgesloten of de termijnen in werkdagen zijn uitgedrukt;
- indien de laatste dag van een anders dan in uren omschreven termijn een feestdag, een zaterdag of een zondag is, verstrijkt de termijn aan het einde van het laatste uur van de daaropvolgende werkdag.

Het weze opgemerkt dat, sinds de hervorming van de wetgeving overheidsopdrachten, die op 30 juni 2017 in werking is getreden, er geen verschil meer is in de termijn tussen de Belgische en Europese aankondigingen.

In het geval van een aankondiging van een opdracht die vóór 1 januari 2020 via een openbare procedure moet worden geplaatst en op Belgisch en/of Europees niveau moet worden bekendgemaakt, met inachtneming van een termijn van 35 dagen, begint de termijn, als de aankondiging op 1 maart wordt bekendgemaakt, op 2 maart en eindigt hij ten vroegste op 5 april om middernacht. De openingszitting voor de offertes zal derhalve niet plaatsvinden op 5 april, maar op 6 april indien dit een werkdag is. Valt 5 april echter bijvoorbeeld op een zaterdag, dan vindt de openingszitting ten vroegste plaats aan het einde van de eerstvolgende werkdag (d.w.z. maandag 7 april om middernacht), d.w.z. op dinsdag 8 april.

Veel aanbestedende overheden zijn niet op de hoogte van deze regel of passen hem verkeerd toe en voorzien in een te korte termijn met een opening op de laatste dag van de termijn in plaats van de dag erna.

De bekendmakingstermijnen zijn nu geregeld in de artikelen 36 en 37 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten en de artikelen 8 tot en met 23 van het koninklijk besluit van 18 april 2017 plaatsing overheidsopdrachten in de klassieke sectoren.

Problemen met de borgtocht

Opgave van een onaanvaardbare reden voor vrijstelling van borgtocht

Doorgaans zijn de in het bijzonder lastenboek opgenomen redenen om af te zien van de toepassing van de borgtocht onaanvaardbaar.

De redenen die voor de vrijstelling worden opgegeven, wijzen vaak op een gebrek aan kennis van de voorschriften inzake borgtochten of op een gebrek aan inzicht in de rol die borgtochten in het kader van een overheidsopdracht moeten spelen.

Zo rechtvaardigen sommige aanbestedende overheden de vrijstelling van de verplichting tot het stellen van een borgtocht met het argument dat het materieel wordt aangeschaft naargelang de behoeften en dat het derhalve moeilijk is het totale bedrag van de opdracht vooraf vast te stellen. De borgtocht heeft echter met name tot doel het risico van niet-uitvoering of vertraging in de uitvoering zoveel mogelijk te voorkomen.

	<p>Bovendien voorziet artikel 25, § 2, van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten in een specifieke regel betreffende de grondslag van de borgtocht voor opdrachten zonder vermelding van een totale prijs.</p> <p>Een afwezige, ontoereikende of onvoldoende motivering houdt in dat de betreffende afwijking als ongeschreven moet worden beschouwd en dat het artikel waarvan de aanbestedende overheid heeft willen afwijken, ongewijzigd moet worden toegepast.</p> <p><i>Probleem in verband met de termijn waarbinnen de borgtocht moet worden gesteld</i></p> <p>Sommige bijzondere lastenboeken bepalen dat het bewijs van het stellen van een borgtocht moet worden verschaft binnen dertig kalenderdagen na het sluiten van de overeenkomst, waardoor de termijn voor het stellen van de genoemde borgtocht (van 30 kalenderdagen), bepaald in artikel 27, § 1, van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten, de facto wordt verkort.</p>
<p>II.D. Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest</p>	<p>De in het verslag van 2018 opgenomen problemen zijn op dit moment nog steeds aanwezig. Vandaar dan ook dat we deze opnieuw in extenso aanhalen in het onderhavige rapport. De bijkomende kwesties die we willen aankaarten of die we wensen te benadrukken, hoewel eerder reeds aangehaald, worden in deel 3 van dit onderdeel afzonderlijk behandeld.</p> <p><u>1. Op het vlak van de plaatsing van de overheidsopdrachten</u></p> <p>1) niet-geïstitutionaliseerde horizontale samenwerking (art. 12, § 4, c), richtlijn 2014/24/EU – art. 31, 3°, wet inzake overheidsopdrachten van 17 juni 2016)</p> <p>In de voormelde bepaling wordt vereist dat de deelnemende aanbestedende overheden op de open markt niet meer dan 20 % van de onder die samenwerking vallende activiteiten voor hun rekening nemen. De exacte draagwijdte van deze bepaling is echter niet helemaal duidelijk. Hieruit volgt dat het nazicht van deze voorwaarde slechts bij benadering mogelijk is.</p>

2) ter beschikking stelling van de opdrachtdocumenten in het kader van een procedure in verschillende fasen (art. 53, § 1, eerste lid, richtlijn 2014/24/EU en art. 64, § 1, eerste lid, wet inzake overheidsopdrachten van 17 juni 2016)

In het kader van een procedure met verschillende fasen, brengt de verplichting om de opdrachtdocumenten te publiceren zodra de oproep tot kandidaatstelling wordt verricht een vertraging met zich mee van de lancering van de plaatsingsprocedures, terwijl het nut van deze vereiste niet duidelijk is indien de aanbesteder in de aankondiging van de opdracht op beknopte maar voldoende duidelijke wijze het voorwerp en de draagwijdte van de betreffende opdracht omschrijft.

3) Begrip “conforme offerte” (art. 56, § 1, eerste lid, a), richtlijn 2014/24/EU – art. 66, § 1, eerste lid, 1°, wet inzake overheidsopdrachten van 17 juni 2016)

Dit begrip verwijst naar de eisen, voorwaarden en criteria vermeld in de aankondiging van een opdracht en de opdrachtdocumenten.

De vraag stelt zich waar de grens moet worden gelegd op het vlak van de vereiste conformiteit van een offerte, rekening houdende met de principes van transparantie en proportionaliteit, wanneer een aanbesteder vooraf niet heeft gedefinieerd wat aanzien moet worden als een minimale eis of als een substantiële eis?

Naar Belgisch recht bestaat overigens een verschil tussen de begrippen “conformiteit” en “regelmatigheid”. In het begrip “regelmatigheid” blijkt overigens het begrip “minimale eisen” voor dewelke zich dezelfde vraag kan stellen indien de vereisten niet aldus worden benoemd.

4) Voorbehouden opdrachten (art. 20, § 1, Richtlijn 2014/24/EU – art. 15 wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten)

De voorbehouden opdrachten vormen geen uitzondering op het mededingingsbeginsel. Niettemin moet de vraag worden gesteld of artikel 20 van de richtlijn zich verzet tegen een voorbehoud van een overheidsopdracht aan sociale werkplaatsen alleen, dan wel of deze opdrachten verplicht moeten worden open gehouden voor zowel de sociale werkplaatsen als de ondernemers die de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot doel hebben.

Inderdaad beschikken de lokale overheden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest over de mogelijkheid om af te wijken van hun verplichtingen tot aanwerving van een bepaald percentage van gehandicapte personen op voorwaarde dat een bepaald aantal overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten worden gesloten met maatwerkbedrijven (actuele naam van “beschutte werkplaatsen”). Gelieve in dit kader kennis te willen nemen van de bijgevoegde ordonnantie van 2 februari 2017 betreffende de verplichting om personen met een handicap aan te werven in de lokale besturen waarin wordt toegelaten dat de publiekrechtelijke instellingen voor de helft hieraan voldoen door middel van de plaatsing van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten bij de maatwerkbedrijven.

Anderzijds bevat de voormelde bepaling een vereiste volgens dewelke ten minste 30 % van het personeel van deze ateliers, ondernemingen of programma's moet bestaan uit gehandicapte of kansarme personen. Mag deze vereiste gepaard gaan met striktere voorwaarden (waarbij bijvoorbeeld wordt opgelegd dat het voormelde percentage alleen betrekking heeft op het personeel dat effectief wordt ingeschakeld bij de uitvoering van de opdracht) of bijkomende voorwaarden die vervat zijn in de opdrachtdocumenten of in reglementaire bepalingen ?

5) UEA (diverse bepalingen)

Deze bepalingen zijn moeilijk toe te passen, met name in het kader van de eerste fase in een procedure met meerdere fasen.

Met name werd vastgesteld dat meerdere interpretaties bestaan in verband met de praktische uitwerking van het beginsel dat ten grondslag ligt aan het UEA. Eén van deze interpretaties bestaat erin dat het UEA-beginsel zich niet verzet tegen het feit dat de aanbesteders aan alle kandidaten/inschrijvers zou kunnen verzoeken om onmiddellijk bij hun aanvragen tot deelneming/offertes alle nodige ondersteunende documenten bij te voegen. Bij twijfel leggen sommige aanbestedende overheden alle kandidaten/inschrijvers op om bij hun aanvragen tot deelneming/offertes alle nodige ondersteunende documenten toe te voegen (hetgeen elke nut van het UEA wegneemt).

6) Verplichte uitsluitingsgronden

Artikel 67, § 1, van de wet van 17 juni 2016, met betrekking tot de verplichte uitsluitingsgronden bepaalt hetgeen volgt : *“De verplichting tot uitsluiting van de kandidaat of inschrijver is ook van toepassing wanneer de bij onherroepelijk vonnis veroordeelde persoon lid is van het bestuurs-, leidinggevend of toezichthoudend orgaan van deze kandidaat of inschrijver of daarin vertegenwoordigings-, beslissings- of controlebevoegdheid heeft.”.*

De aangewende definitie is zeer ruim en kan problemen scheppen bij een strikte interpretatie. Indien het bijvoorbeeld een onderneming betreft die beursgenoteerd is, zou elke aandeelhouder vanaf een enkel aandeel in theorie een "controlebevoegdheid" hebben zodat het aangewezen zou zijn de persoonlijke toestand van al deze aandeelhouders na te gaan.

Ter herinnering, het betrokken artikel 67 is de rechtstreekse omzetting van artikel 57.1, in fine van richtlijn 2014/24/EU.

2. Op het niveau van de uitvoering van de overheidsopdrachten:

1) Wijzigingen aan de opdracht : moeilijkheden bij het interpreteren van bepaalde begrippen (art. 72 richtlijn 2014/24/EU – art. 38, 38/2, 38/4 en 38/6, KB van 14 januari 2013 "AUR")

Om de gevallen te beperken waarbij een opdracht mag worden gewijzigd zonder dat dit gepaard gaat met een nieuwe in mededinging stelling, worden in de reglementering wijzigingen verboden die tot gevolg zouden hebben dat de "algemene aard" van de opdracht zou worden gewijzigd of die erop zou neerkomen dat de opdracht "materieel verschilt van de oorspronkelijke opdracht".

Het betreft begrippen die moeilijk concreet af te bakenen vallen. De interpretatiemoeilijkheden waartoe dit aanleiding geeft brengen de rechtszekerheid in het gedrang van de beslissingen die betrekking hebben op de wijzigingen van de opdracht, die worden genomen op basis van de hypothesen die slechts kunnen worden aangewend indien de voorwaarden daartoe zijn vervuld.

2) Wijzigingen van de opdracht: cumulatief of niet-cumulatief karakter van de toegelaten gevallen (art. 72 richtlijn 2014/24/EU – art. 38 tot 38/5, KB van 14 januari 2013 "AUR")

In artikel 72, § 1, eerste lid en 72, § 2 van de richtlijn worden zes gevallen opgelijst waarbij het toelaatbaar wordt geacht een overheidsopdracht te wijzigen in de loop van de uitvoering.

Voor het in artikel 72.2 van de richtlijn bedoelde geval blijkt voldoende duidelijk uit de tekst dat geenszins wordt vereist dat ook wordt nagezien of de voorwaarden van artikel 72, § 4, a) tot d), van de richtlijn, werden nageleefd.

Echter blijft er onduidelijkheid bestaan omtrent het feit of een dergelijke verplichting tot nazicht bestaat voor de vier gevallen die worden bedoeld in artikel 72, § 1, eerste lid, a) tot d), van de richtlijn. Volgens sommigen is artikel 72, § 4, van de richtlijn erop gericht te definiëren hetgeen een wezenlijke wijziging uitmaakt, dit in tegenstelling tot de gevallen van toegelaten niet-wezenlijke wijziging. Volgens anderen moet voor elk van de gevallen bedoeld in artikel 72, § 1, eerste lid, a) tot d), van de richtlijn, niet alleen nagegaan worden of de in de voormelde bepaling bedoelde voorwaarden worden nageleefd, maar ook of de in artikel 72, § 4, a) tot d) van de richtlijn bedoelde voorwaarden worden nageleefd.

3) Wijzigingen van de opdracht: bekendmaking (art. 72 richtlijn 2014/24/EU – art. 38/19 KB 14 januari 2013 KB “AUR”

De aanbesteder die een opdracht wijzigt waarvan de geraamde waarde lager is of gelijk is aan de drempel bepaald voor de Europese bekendmaking, is gehouden hiervan, in uitvoering van artikel 38/1 en 38/2, een bekendmaking te publiceren in het Europees Publicatieblad en in het Bulletin der Aanbestedingen.

Echter blijkt dat noch de richtlijn, noch het KB van 14 januari 2013 “AUR”, een termijn opleggen voor de bekendmaking van deze berichten. Zodoende stelt zich de vraag of het in tegenspraak zou zijn met de wetgeving overheidsopdrachten om met regelmatige tussenpozen (trimestrieel) deze inlichtingen samen bekend te maken.

3. Aanvullende aspecten ten opzichte van onze bijdrage van 2018 en punten die we wensen te benadrukken

- Probleem van de definiëring voor bepaalde uitgesloten opdrachten, met name dienstenopdrachten (juridische diensten, leningen, enz.) en niet-geïnstitutionaliseerde horizontale samenwerking (activiteiten waarop de samenwerking betrekking heeft en die op de open markt worden uitgevoerd)

- Alleenrechten worden alleen behandeld bij opdrachten voor diensten, terwijl deze bestaan bij bepaalde opdrachten voor werken. Bovendien is de bepaling alleen van toepassing als er meerdere aanbestedende overheden bij betrokken zijn, terwijl dit ook kan voorvallen tussen een aanbestedende overheid en een aanbestedende entiteit.

- Monopolie :

- Moeilijkheid om onderhandelingen te voeren bij het plaatsen van postdiensten (feitelijk monopolie of quasi-monopolie)

- Gebrek aan concurrentie of zelfs aan dienstverleners voor de verzending van elektronische aangetekende zendingen, hoewel er een verplichting bestaat om elektronische communicatiemiddelen aan te wenden

	<ul style="list-style-type: none"> - Raming: <ul style="list-style-type: none"> - de raming van de waarde van de opdracht op basis van het begrip totaal te betalen bedrag is weliswaar logisch, maar lijkt moeilijk toe te passen - de moeilijkheid van een globale raming bij bepaalde aanbestedende overheden waar er geen gecentraliseerd beheer van de aankopen bestaat - bij opdrachten voor werken : de totale geraamde waarde van de leveringen en diensten die door de aanbestedende overheid ter beschikking van de opdrachtnemer worden gesteld, voor zover zij noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de werken, wordt onderschat of zelfs onbestaande geacht, aangezien de betreffende bepaling niet altijd goed begrepen wordt - Plaatsingsprocedures: <ul style="list-style-type: none"> - de regels moeten worden verduidelijkt inzake de terbeschikkingstelling van het geheel van de opdrachtdocumenten, in het kader van een meerfasige procedure, vanaf de eerste fase van de plaatsingsprocedure - de regels voor de procedure van het innovatiepartnerschap zijn bijzonder ongestructureerd - in geval van een mededingingsprocedure met onderhandeling, de weglating zonder toelichting van de voorwaarde “voor zover de oorspronkelijke voorwaarden van de opdracht niet wezenlijk worden gewijzigd” in geval van een nieuwe overheidsopdracht wanneer voor werken, leveringen of diensten in het kader van een openbare of niet-openbare procedure alleen onregelmatige of onaanvaardbare offertes werden ingediend - Selectie <ul style="list-style-type: none"> - UEA <ul style="list-style-type: none"> - Gebruik van het UEA in een procedure in twee fasen: risico voor de procedure bij gebrek aan een doeltreffende controle vóór het afsluiten van de eerste fase in geval van beperking van het aantal gekwalificeerde kandidaten - het gebruik van het UEA maakt de zaken er niet eenvoudiger op - sommige advocatenkantoren adviseren hun cliënten nog steeds om de overlegging te vereisen van de attesten/bewijsstukken bij het verzoek tot deelneming - Probleem met ondertekening van het UEA wanneer gebruik wordt gemaakt van de draagkracht van derden - Het nazicht van de verplichte uitsluitingsgronden wordt verplicht voor een groter aantal personen zonder duidelijke afbakening van dit nazicht (nazicht van het strafregister): gedeeltelijke toepassing - Indien een ondernemer een beroep wenst te doen op de draagkracht van andere entiteiten, moet hij de aanbestedende overheid het bewijs leveren dat hij over de nodige middelen zal beschikken, bijvoorbeeld door overlegging van de verbintenis daartoe van deze entiteiten. Maar al te vaak eist de aanbestedende overheid echter de overlegging van een specifieke verbintenis zonder de deur open te laten voor andere bewijsmiddelen
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - in een meerfasige procedure zijn de criteria voor het beperken van het aantal gekwalificeerde kandidaten zelden objectief - Gunning <ul style="list-style-type: none"> - Bewijsmethoden voor milieuclausules (b.v. niet-gestandaardiseerde technische informatie omtrent voertuigen) - het begrip conformiteit van de offertes is te ruim en te onnauwkeurig om te bepalen wat moet worden nagezien - wegens gebrek aan middelen is het voor de meeste aanbestedende overheden moeilijk om aan te tonen dat een offerte abnormaal laag is omdat zij in strijd is met de in artikel 18.2 van de richtlijn bedoelde toepasselijke verplichtingen (toepasselijke verplichtingen op het gebied van het milieu-, sociaal en arbeidsrecht uit hoofde van het Europees Unierecht, het nationale recht, collectieve arbeidsovereenkomsten of uit hoofde van internationale bepalingen op het gebied van het milieu-, sociaal en arbeidsrecht als vermeld in bijlage X). - Opdrachtwijzigingen : <ul style="list-style-type: none"> - Het is mogelijk een herzieningsclausule op te nemen voor de vervanging van de inschrijver aan wie een opdracht is gegund tijdens de uitvoering ervan. Er zijn echter weinig voorwaarden waaraan moet worden voldaan en dit zet de deur open voor van alles en nog wat (b.v. de curator van de failliete opdrachtnemer de vervanger van de opdrachtnemer laten kiezen). - we hebben gevallen gezien waarbij opdrachtwijzigingen werden gesplitst (twee besluiten die na elkaar op dezelfde dag werden genomen) om de door de richtlijn toegestane drempel (50% per wijziging) niet te overschrijden - het begrip "algemene aard van de opdracht" (gebruikt in de context van opdrachtwijzigingen) is vaag en valt voor de meeste aanbestedende overheden niet gemakkelijk te begrijpen - Statistieken in het toezichtrapport: de regels hieromtrent worden te laat bekendgemaakt
II.E. Regering van de Franse Gemeenschap	<ul style="list-style-type: none"> - De wijziging van opdrachten tijdens de uitvoering in crisistijd, meer bepaald alles wat betrekking heeft op uitvoeringsmaatregelen, opschorting, verzoeken om herziening of schadevergoeding en de formalisering daarvan (eenzijdig wijzigingsbesluit van de aanbestedende overheid, ondertekening van een bij-akte tussen de aanbestedende overheid en de opdrachtnemer). - Uitdrukkelijke verlengingen die in het bijzonder lastenboek werden geformaliseerd: verwarring tussen de vernieuwing zoals dat door de oude wetgeving werd geregeld en de verlengingen onder de nieuwe wetgeving.

	<ul style="list-style-type: none"> - De toename van het aantal elektronische platforms (en de daarmee gepaard gaande ad hoc-toegangen): TELEMARC, EBOX, EDEPO, EPROCUREMENT, enz. - Het gebruik van een gunningscriterium dat verband houdt met ervaring in plaats van het gebruik als selectiecriterium: sommige bijzondere lastenboeken gebruiken een ervaringsgerelateerd gunningscriterium in plaats van een criterium in dit verband te formaliseren als selectiecriterium. Ervaring en kwalificaties moeten echter wel als selectiecriteria worden aangewend, omdat zij bedoeld zijn om te beoordelen in hoeverre de inschrijvers in staat zijn de opdracht uit te voeren. De rechtspraak staat echter toe dat dit soort criterium als gunningscriterium wordt gebruikt wanneer de kwaliteit van het personeel een aanzienlijke invloed kan hebben op de kwaliteit van de uitvoering van de opdracht (economische waarde). - Het gebruik van het UEA : het UEA ontbreekt soms, is soms onleesbaar, is soms volledig. - De facultatieve uitsluitingsgronden : sommige bijzondere lastenboeken beperken zich tot een eenvoudige overname van de gronden zoals ze voorzien zijn in de wetgeving. Echter moet, volgens sommige auteurs, een keuze worden gemaakt tussen de gronden in functie van de aard van de opdracht. Het UEA laat niet toe om het aantal gronden waarmee rekening zal worden gehouden te beperken. - De termijn voor de bekendmaking op het Belgische en Europees platform : de beheerders van de aankoopprocedures worden vaak geconfronteerd met het feit dat zij de datum van ontvangst van de offertes moeten aanpassen en een terechtwijzend bericht moeten publiceren omdat zij geen rekening hebben gehouden met een voldoende ruime marge om de publicatie op Europees niveau effectief plaats te laten vinden (volgens EPROCUREMENT is een termijn van 4 tot 5 werkdagen vereist)
<p>II.F. Regering van de Duitse Gemeenschap</p>	<p><i>Sprache:</i> Für die Deutschsprachige Gemeinschaft und die untergeordneten Behörden des deutschen Sprachgebiets ist es von größter Wichtigkeit, dass die deutschen Übersetzungen der geltenden Gesetzgebung und eventueller Rundschreiben zeitnah veröffentlicht werden. Dies dient der Minimierung von Fehlerquellen. Zum Beispiel sind Abänderungen bezüglich Werte und Verweise auf Artikel, die in den französischen und niederländischen Fassungen der Gesetzgebung Anfang 2020 vorgenommen worden sind, bis zum Herbst 2020 in der deutschen Übersetzung übersehen worden.</p>

Zur Verringerung der Fehlerquellen wäre zudem die Entwicklung eines deutschsprachigen Help-Desks zur föderalen Plattform e-procurement sowie deutsche Übersetzungen der Veröffentlichungen, Leitfäden, Dokumentation, Vorlagen, usw. der föderalen Internetseite publicprocurement.be, die es momentan nur in französischer und niederländischer Sprache gibt, sehr hilfreich.

Dasselbe gilt für das Weiterbildungsangebot. Weiterbildungen werden in Belgien nur in französischer oder niederländischer Sprache angeboten (bis auf einen Basiskurs, der von der Deutschsprachigen Gemeinschaft in deutscher Sprache angeboten wird), was das Erlernen dieser Materie für deutschsprachige Auftraggeber nicht vereinfacht.

Sprachengesetzgebung: Für die untergeordneten Behörden ist die Sprachengesetzgebung mit Hindernissen für die Ausschreibungen öffentlicher Aufträge verbunden, da diese vorsieht, dass die Auftragsunterlagen in französischer und in deutscher Sprache zu erstellen sind.

Kündigung des Auftrags - Artikel 73 der Richtlinie 2014/24/UE und Artikel 61 bis 63 des Königlichen Erlasses vom 14. Januar 2013 zur Festlegung der allgemeinen Regeln für die Ausführung öffentlicher Aufträge: Der Fall in dem der Auftrag frühzeitig beendet werden muss, weil in bestimmten Situationen (z.B. eine Krise) die Bedürfnisse des Auftraggebers sich geändert haben, wird weder in der europäischen Richtlinie noch in der belgischen Gesetzgebung geregelt. In diesem Fall könnte eventuell auf Artikel 1794 des belgischen Zivilgesetzbuches zurückgegriffen werden. Jedoch ist dieser Artikel ursprünglich nur für Bauaufträge gedacht, auch wenn mittlerweile die Rechtsprechung dessen Anwendung für Dienstleistungsaufträge anerkennt, aber nicht für Lieferaufträge.

Dieses Bedürfnis ist besonders während der Coronakrise spürbar und die Auftraggeber befinden sich somit in einer juristischen Unsicherheit, solange dies nicht eindeutig in der europäischen Richtlinie und belgischen Gesetzgebung geregelt wird.

Rückgriff auf Rechtsmittel: Die untergeordneten Behörden haben generell festgestellt, dass die Unternehmen für Rechtsmittel geschult werden und immer häufiger von ihrem Recht Gebrauch machen, die begründete Entscheidung der Auftragsvergabe zu beantragen und diese gegebenenfalls juristisch zu prüfen, um eventuelle Forderungen stellen zu können. Deswegen ist es wichtig jede juristische Unsicherheit vorzubeugen und die existierenden Fehlerquellen zu reduzieren.

Um Fehlerquellen zu vermeiden, wird den Mitarbeitern der untergeordneten Behörden und der Deutschsprachigen Gemeinschaft angeboten, an Weiterbildungen teilzunehmen, um den Änderungen und Feinheiten der Materie gerecht zu bleiben. Zudem werden ihnen zahlreiche Lektüren (Gesetzgebung, Rechtsprechung, Veröffentlichungen, Zugänge zu Internetseiten, Newsletter, usw.) in diesem Bereich zur Verfügung gestellt (in dieser Hinsicht wird für die potenziellen Wirtschaftsteilnehmer in den Auftragsunterlagen auf die anwendbare Gesetzgebung hingewiesen). Auch Lastenheftvorlagen wurden in den unterschiedlichen Verwaltungen ausgearbeitet, um den gesetzlichen Anforderungen systematisch entgegen zu kommen. Eine weitere Informationsquelle für die untergeordneten Behörden ist die Internetplattform der VoG *Union des Villes et Communes de Wallonie*, auf der sie sich austauschen oder Fragen stellen können und im Rahmen welcher sie auf der Expertise von Juristen zurückgreifen können.

Vrije vertaling :

“Taal: Voor de Duitstalige Gemeenschap en de ondergeschikte besturen van het Duitse taalgebied is het van het grootste belang dat de Duitse vertalingen van de bestaande wetgeving en van eventuele omzendbrieven onverwijld worden bekendgemaakt. Op die manier kunnen bronnen van verkeerde toepassing tot een minimum beperkt worden. Zo zijn bijvoorbeeld wijzigingen betreffende bedragen en verwijzingen naar artikelen die begin 2020 in de Franse en Nederlandse versie van de wetgeving zijn aangebracht, tot in het najaar van 2020 over het hoofd gezien in de Duitse vertaling.

Om bronnen van verkeerde toepassing te beperken, zou het ook heel nuttig zijn een Duitstalige helpdesk voor het federale e-Procurement platform op te richten, en te zorgen voor Duitse vertalingen van de publicaties, handleidingen, documentatie, modellen, enz. op de federale website publicprocurement.be, die momenteel alleen in het Frans en het Nederlands bestaan.

Hetzelfde geldt voor het aanbod voortgezette opleidingen. Deze worden in België alleen in het Frans of het Nederlands gegeven (met uitzondering van een basiscursus die de Duitstalige Gemeenschap aanbiedt in het Duits). Dat maakt het voor Duitstalige aanbestedende overheden moeilijker om vertrouwd te geraken met deze materie.

Taalwetgeving: De taalwetgeving bemoeilijkt het uitschrijven van overheidsopdrachten voor de ondergeschikte besturen. Deze bepaalt immers dat de opdrachtdocumenten in het Frans en het Duits moeten worden opgesteld.

	<p><i>Verbreking van de opdracht - Artikel 73 van richtlijn 2014/24/EU en de artikelen 61 tot 63 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten: het geval waarbij voortijdig een einde moet worden gemaakt aan de opdracht omdat in bepaalde situaties (bv. een crisis) de behoeften van de aanbestedende overheid zijn veranderd, is noch in de Europese richtlijn, noch in de Belgische wetgeving geregeld. In dit geval kan eventueel een beroep worden gedaan op artikel 1794 van het Belgisch Burgerlijk Wetboek. Dit artikel was oorspronkelijk echter alleen bedoeld voor opdrachten voor werken. Toch erkent de rechtspraak intussen de toepassing ervan voor opdrachten voor diensten, maar niet voor opdrachten voor leveringen. Deze behoefte laat zich met name voelen tijdens de coronacrisis. Aanbestedende overheden verkeren dus in rechtsonzekerheid zolang dit niet duidelijk geregeld is in de Europese richtlijn en de Belgische wetgeving.</i></p> <p><i>Gebruik van rechtsmiddelen: De ondergeschikte besturen hebben in het algemeen vastgesteld dat ondernemingen worden opgeleid op het vlak van rechtsmiddelen en steeds meer gebruikmaken van hun recht om een gemotiveerde gunningsbeslissing te vragen en die, in voorkomend geval, juridisch te laten onderzoeken om eventuele vorderingen te kunnen instellen. Daarom is het belangrijk om elke rechtsonzekerheid te voorkomen en de bestaande bronnen van verkeerde toepassing te beperken.</i></p> <p><i>Om bronnen van verkeerde toepassing te vermijden, kunnen medewerkers van ondergeschikte besturen en van de Duitstalige gemeenschap voortgezette opleidingen volgen om op de hoogte te blijven van de veranderingen en finesses van de materie. Bovendien beschikken ze over een brede waaier aan lectuur ter zake (wetgeving, rechtspraak, publicaties, toegang tot websites, nieuwsbrieven, enz.) (in dit verband verwijzen de opdrachtdocumenten voor potentiële ondernemers naar de toepasselijke wetgeving). De verschillende besturen hebben ook modelbestekken opgesteld om systematisch aan de wettelijke vereisten te voldoen. Een andere informatiebron voor de ondergeschikte besturen is het internetplatform van de vzw Union des Villes et Communes de Wallonie, waar ze informatie kunnen uitwisselen of vragen kunnen stellen en een beroep kunnen doen op de expertise van juristen.”</i></p>
<p>II.G. Indicatoren betreffende het nationale rechtsmiddelensysteem</p>	<p>De cijfers zijn opgenomen in bijlage 3.a wat de beroepsprocedures bij de Raad van State betreft en in bijlage 3.b wat de beroepsprocedures bij de Hoven en Rechtbanken betreft.</p>

III. Preventie, detectie en passende rapportering van gevallen van fraude, corruptie, belangenconflicten en andere ernstige onregelmatigheden m.b.t. overheidsopdrachten

<p>Gevraagde informatie :</p>	
<p>Beschrijf de acties die werden ondernomen en/of de mechanismen waarin is voorzien om de naleving te garanderen van de nieuwe bepalingen inzake preventie, detectie en passende rapportering van onregelmatigheden m.b.t. overheidsopdrachten, met inbegrip van fraude, corruptie en belangenconflicten.</p>	<p>De informatie moet worden toegespitst op de wijze waarop deze acties/mechanismen werden toegepast, met inbegrip van de belangrijkste maatregelen die zijn genomen.</p> <p><i>wat zijn de relevante rechtsbronnen (d.w.z. wettelijke bepalingen in de wetgeving inzake overheidsopdrachten, algemene anticorruptieregels, klokkenluidersbescherming, strafrecht, richtsnoeren, gedragscodes, verklaringen, enz.)</i></p> <p><i>De gemaakte institutionele afspraken</i></p> <p><i>Zachte wetgeving en zachte maatregelen (bijvoorbeeld, richtsnoeren, gedragscodes, verklaringen van afwezigheid van belangenconflicten, opleiding, sensibilisering, enz.)</i></p> <p><i>Gebruik van gegevensanalyse om toezicht uit te oefenen, zoals rode-vlagsystemen.</i></p> <p><i>Alle specifieke kenmerken van de regeling inzake belangenconflicten, zoals een ruimere definitie of bijkomende instellingen of andere maatregelen.</i></p>
<p>Gelieve alle beschikbare bewijzen te vermelden m.b.t. de beschreven acties/mechanismen en maatregelen waaruit blijkt dat de nieuwe bepalingen inzake preventie, detectie en passende rapportering van onregelmatigheden en belangenconflicten m.b.t. overheidsopdrachten zijn nageleefd.</p>	<p>Mogelijk relevante documenten (niet-exhaustief) die in overweging genomen kunnen worden (gelieve een link te vermelden naar het document):</p> <p><i>Beleids- of andere administratieve documenten over kwesties die verband houden met de implementering van de acties/mechanismen</i></p>
	<p>Gelieve toelichting te geven bij de methoden of tools die gebruikt worden om nog niet ontdekte belangenconflicten op te sporen, alsook de relevante gegevens waarop deze gebaseerd zijn. Bespreek de resultaten van bovenstaande analyse of geef links op naar studies of andere documenten met betrekking tot de kwantitatieve analyse van nog niet ontdekte belangenconflicten.</p>

	<p>Gelieve toelichting te geven bij de methoden of tools die zijn ingevoerd om centrale instanties voor overheidsopdrachten of aanbestedende overheden in staat te stellen risico's op collusie op te sporen en te beoordelen, alsook de relevante gegevens waarop deze gebaseerd zijn. Gelieve eveneens aan te willen geven wat de impact is van bovengenoemde maatregelen, met name wat betreft het aantal gevallen dat door de bevoegde nationale overheden is opgespoord en verder onderzocht.</p>
<p>III.A. Op nationaal niveau</p>	
<p>III.A.1. Het algemeen wettelijk kader – aangifteplicht ambtenaren</p>	<p>Artikel 29 van het Wetboek van strafvordering bepaalt hetgeen volgt :</p> <p><i>“Art. 29. Iedere gestelde overheid, ieder openbaar officier of ambtenaar en, voor de sector van de gezinsbijslag, iedere meewerkende instelling in de zin van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het handvest van de sociaal verzekerde die in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een misdaad of van een wanbedrijf, is verplicht daarvan dadelijk bericht te geven aan de procureur des Konings bij de rechtbank binnen wier rechtsgebied die misdaad of dat wanbedrijf is gepleegd of de verdachte zou kunnen worden gevonden, en aan die magistraat alldesbetreffende inlichtingen, processen-verbaal en akten te doen toekomen.</i></p> <p><i>De ambtenaren van de Algemene Administratie van de Fiscaliteit, van de Algemene Administratie van de inning en de invordering, van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie en van de Algemene Administratie van de Bijzondere Belastinginspectie kunnen echter de feiten die, naar luid van de belastingwetten en van de ter uitvoering ervan genomen besluiten, strafrechtelijk strafbaar zijn, niet zonder de machtiging van de adviseur-generaal onder wie zij ressorteren, ter kennis brengen van de procureur des Konings.</i></p> <p><i>De in het tweede lid bedoelde adviseur-generaal of de ambtenaar die hij aanwijst, kan in het kader van de strijd tegen de fiscale fraude over concrete dossiers overleg plegen met de procureur des Konings. De procureur des Konings kan de strafrechtelijk strafbare feiten waarvan hij kennis heeft genomen tijdens het overleg, vervolgen. Het overleg kan ook plaatsvinden op initiatief van de procureur des Konings. De bevoegde politionele overheden kunnen deelnemen aan het overleg.</i></p> <p><i>De ambtenaren die op basis van de wet van 15 september 2013 betreffende de melding van een veronderstelde integriteitsschending in de federale administratieve overheden door haar personeelsleden gebruik maken van het meldingssysteem worden van de in het eerste lid bedoelde verplichting vrijgesteld.”.</i></p>

<p>III.A.2. Het wettelijk kader omtrent belangenconflicten inzake overheidsopdrachten</p>	<p>Omschrijving van het begrip belangenconflict in de wet van 17 juni 2016</p> <p><i>Het begrip belangenconflicten wordt in de nieuwe wet van 17 juni 2016 op de overheidsopdrachten beschreven in artikel 6, § 1, tweede lid, van deze wet.</i> Deze bepaling luidt als volgt:</p> <p><i>“Het begrip belangenconflict beoogt ten minste iedere situatie waarin een bij de plaatsing of de uitvoering betrokken ambtenaar, openbare gezagsdrager of andere persoon die op welke wijze ook aan de aanbesteder verbonden is, met inbegrip van de namens de aanbesteder optredende aanbieder van aanvullende aankoopactiviteiten, alsook elke persoon die bij de plaatsing of op het resultaat ervan invloed kan hebben, direct of indirect, financiële, economische of andere persoonlijke belangen heeft die geacht kunnen worden hun onpartijdigheid en onafhankelijkheid bij de plaatsing of de uitvoering in het gedrang te brengen.”.</i></p> <p>Het is elke ambtenaar, openbare gezagsdrager of ieder ander persoon die op welke wijze ook aan de aanbesteder verbonden is verboden, op welke wijze ook, rechtstreeks of onrechtstreeks tussen te komen bij de plaatsing of de uitvoering van een overheidsopdracht zodra hij daardoor, persoonlijk of via een tussenpersoon, zou kunnen terechtkomen in een toestand van belangenconflict met een kandidaat of inschrijver. In uitzonderlijke omstandigheden is dit verbod evenwel niet van toepassing, indien dit verbod de aanbesteder zou beletten te voorzien in haar behoeften.</p> <p>Aangezien de aanbesteders de nodige maatregelen moeten treffen om tijdens de plaatsing en de uitvoering belangenconflicten doeltreffend te voorkomen, te onderkennen en op te lossen, zal de hierboven beschreven situatie waarbij het voormelde verbod niet van toepassing is zich echter slechts in uitzonderlijke gevallen voordoen. Immers zullen de aanbesteders, in uitvoering van deze verplichting vervat in artikel 6, § 1, van de wet van 17 juni 2016, de nodige maatregelen moeten treffen om ervoor te zorgen dat de bevoegdheden van een ambtenaar of openbaar gezagsdrager die zichzelf wraakt, waar mogelijk worden overgedragen naar andere ambtenaren of openbare gezagsdragers, zodat de gunningsprocedure ook in dat geval gewoon verder kan worden afgewikkeld.</p> <p>De Koning kan ook andere situaties aanmerken als een geval van belangenconflict. Hiervan werd gebruik gemaakt in de aanpak omtrent de “draaideurconstructies”.</p> <p>Aanpak omtrent “draaideurconstructies”</p> <p>Naar Belgisch recht wordt ook een situatie van “draaideurconstructie” beschouwd als een geval van een belangenconflict. De aanmerking van een draaideurconstructie als belangenconflict wordt geregeld door artikel 51 van het koninklijk besluit plaatsing overheidsopdrachten in de klassieke sectoren van 18 april 2017.</p>
---	---

<p>Link naar het betreffende koninklijk besluit: http://www.publicprocurement.be/sites/default/files/documents/2017_04_18_ar_kb_passation_plaatsing_sect_class_0.pdf).</p> <p>De situatie van een draaideurconstructie heeft betrekking op de situatie waarin een fysiek persoon die in een recent verleden als intern medewerker, al dan niet in hiërarchisch verband, bij een aanbestedende overheid heeft gewerkt (als ambtenaar of als mandataris) en die naderhand, hetzij als personeelslid van een onderneming, hetzij als zelfstandige of via een E-BVBA, optreedt in het kader van een overheidsopdracht geplaatst door de aanbestedende overheid voor wie hij in het verleden heeft gewerkt.</p> <p>Het “tussenkomen in het kader van een overheidsopdracht” verwijst zowel naar verrichtingen met betrekking tot de plaatsingsprocedure (opstellen en indienen van een aanvraag tot deelneming of van een offerte, deelname aan onderhandelingen, ...) als naar verrichtingen in het kader van de uitvoering van het geheel of een deel van de opdracht.</p> <p>Opgemerkt wordt dat slechts van dit mechanisme sprake kan zijn indien er een verband bestaat tussen de vroegere activiteiten van de betrokken persoon bij de aanbestedende overheid en zijn verrichtingen in het kader van de opdracht.</p> <p>Verder is het verbod voor een inschrijver om beroep te doen op een persoon die zich in een dergelijke situatie bevindt beperkt in de tijd. Het tweede lid bepaalt immers dat het verbod beperkt is tot een periode van twee jaar te rekenen vanaf het ontslag van de betrokken personen of van eender welke andere vorm van beëindiging van de vroegere activiteiten (bijvoorbeeld pensioenstelling). Na deze termijn kan algemeen beschouwd worden dat de band tussen de betrokken persoon en zijn vroegere werkgever in zodanige mate minder hecht is geworden dat de informatie waarover hij beschikt geen reële belangenconflicten meer zou kunnen scheppen.</p> <p>Er wordt herinnerd aan het feit dat het draaideurconstructie een vorm van belangenconflict is in de zin van artikel 6 van de wet en aldus een facultatieve uitsluitingsgrond is in de zin van artikel 69, 5°, van de wet. Wanneer aan het belangenconflict niet kan verholpen worden met andere minder ingrijpende maatregelen (met name : vervanging van het personeelslid dat zich in de situatie van belangenconflict bevindt), is de voormelde uitsluitingsgrond van toepassing.</p> <p>Opgemerkt wordt dat de hier besproken regeling omtrent draaideurconstructies alleen geldt in de klassieke sectoren en niet in de speciale sectoren.</p>

	<p>Vermoedens van belangenconflict en wrakingsplicht</p> <p>In een aantal gevallen bestaat er een vermoeden dat een belangenconflict voorligt. Dit is meer bepaald het geval :</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zodra de ambtenaar, de openbare gezagsdrager of de natuurlijke persoon bedoeld in artikel 6, § 1, tweede lid, van de wet van 17 juni 2016, <i>bloed- of aanverwant is in de rechte lijn tot de derde graad en in de zijlijn tot de vierde graad of in geval van wettelijke samenwoning</i>, met een van de kandidaten of inschrijvers of met ieder ander natuurlijk persoon die voor rekening van een van hen een vertegenwoordigings-, beslissings- of controlebevoegdheid uitoefent; ▪ indien de ambtenaar, de openbare gezagsdrager of de natuurlijke persoon bedoeld in artikel 6, § 1, tweede lid, van de wet van 17 juni 2016, zelf of via een tussenpersoon <i>eigenaar, mede-eigenaar of werkend vennoot is van één van de kandiderende of inschrijvende ondernemingen</i> dan wel in rechte of in feite, zelf of desgevallend via een tussenpersoon, een vertegenwoordiging-, beslissings- of controlebevoegdheid uitoefent. <p>De ambtenaar, de openbare gezagsdrager of de natuurlijke persoon die zich in een toestand van belangenconflict bevindt, is verplicht zichzelf te wraken (art. 6, § 3, wet van 17 juni 2016). Hij moet er de aanbesteder schriftelijk en onverwijld van op de hoogte stellen.</p> <p>Meldingsplicht deelname in kapitaal van kandidaat of inschrijver</p> <p>Indien de ambtenaar, de openbare gezagsdrager, de natuurlijke persoon of rechtspersoon bedoeld in artikel 6, § 1, tweede lid, van de wet van 17 juni 2016, zelf of via een tussenpersoon, één of meer aandelen of deelbewijzen ter waarde van ten minste vijf percent van het maatschappelijk kapitaal van een van de kandiderende of inschrijvende ondernemingen bezit, is hij verplicht de aanbesteder daarvan in kennis te stellen. Hij is niet altijd verplicht zichzelf te wraken, maar moet in de voormelde gevallen wel steeds een kennisgeving verrichten.</p>
<p>III.A.3. Centrale Dienst voor de Bestrijding van Corruptie (CDBC)</p>	<p>Inleiding</p> <p>De Centrale Dienst voor de Bestrijding van Corruptie, hierna CDBC, maakt deel uit van de Centrale directie van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit DJSOC binnen de <i>gerechtelijke politie</i>. In zijn huidige vorm bestaat de CDBC bijna twee decennia. In wezen is het de opvolger van het Hoog Comité van Toezicht (HCT), een dienst die zowel administratieve en gerechtelijke bevoegdheden had in het kader van overheidsopdrachten en subsidies). Op heden beschikt de CDBC alleen nog over gerechtelijke bevoegdheden.</p>

	<p>Missie</p> <p>De CDBC is een centrale dienst binnen de federale politie met een operationele bevoegdheid. Dat betekent dat de leden van deze dienst gerechtelijke onderzoeken (huiszoekingen, inbeslagnemingen, verhoren, aanhoudingen, pv's, enz.) autonoom of in steun mogen uitvoeren, of in samenwerking met de gedeconcentreerde gerechtelijke directies (FGP's) in de arrondissementen. Dit is, afhankelijk van de ernst van het onderzoek, het delicate karakter ervan, de functie bekleed door de daders, de complexiteit van de gevraagde handelingen, enz.</p> <p><i>Beter gezegd, de CDBC is bevoegd voor het opsporen en verlenen van ondersteuning bij de opsporing van misdrijven ten nadele van de belangen van de staat, evenals de ernstige en complexe misdrijven van corruptie. Bovendien oefent hij een pilootfunctie uit in het kader van de bestrijding van criminele misbruiken en gedragingen inzake overheidsopdrachten, subsidiewetgeving, erkenningen en vergunningen.</i></p> <p>Het speurwerk van de CDBC betreft zo vooral de volgende misdrijven: omkoping, knevelarij, belangennemning en verduistering op het gebied van overheidsopdrachten, subsidies, vergunningen en erkenningen. De corruptie waarvan hier sprake is, moet dus beschouwd worden in de ruime zin van het woord, namelijk de misdrijven die beteugeld worden door de wet van 10 februari 1999 betreffende de bestraffing van corruptie.</p> <p>De CDBC houdt zich in het bijzonder bezig met de volgende fenomenen :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Corruptie in de ruime zin van het woord, namelijk de handelingen beteugeld door de wet van 10 februari 1999 betreffende de bestraffing van corruptie: passieve en actieve omkoping, openbare en private omkoping, knevelarij, belangennemning, verduistering door een ambtenaar; - Fraude met overheidssubsidies; - Fraude bij overheidsopdrachten; - Sportfraude. <p>Het fenomeen van de fraude bij overheidsopdrachten omvat misdrijven of onregelmatigheden gepleegd bij de opstelling, toekenning of uitvoering van met de overheid gesloten contracten voor de aanneming van werken, leveringen en diensten. Dergelijke fraude bestaat met name uit het opstellen en gebruiken van valse documenten, de versterking van de vrije mededinging, verduisteringen, fraude met de gebruikte kwaliteit of hoeveelheid, enz.</p> <p>Al deze misdrijven, zoals omkoping, knevelarij, belangennemning, verduistering, fraude bij overheidsopdrachten of fraude met overheidssubsidies, zijn in meer dan één opzicht bijzonder en vereisen in veel gevallen een gecentraliseerde aanpak op het vlak van de gerechtelijke politie.</p>
--	---

	<p>De geldende wetgeving inzake fraude bij overheidsopdrachten is namelijk complex en omvangrijk en wijzigt regelmatig. Bovendien wijst de CDDBC erop dat er een strafrechtelijke bepaling bestaat die specifiek van toepassing is op overheidsopdrachten. Het gaat om artikel 314 van het strafwetboek, dat diegenen bestraft die, op welke manier dan ook, de vrijheid van opbod of van inschrijving hebben belemmerd. Onder deze bepaling vallen de vooraf gemaakte afspraken tussen ondernemers, met of zonder de medeplichtigheid van leden van de administratie.</p> <p>Langs Nederlandstalige kant werden 6 dossiers opgestart in 2018 waarbij een schending van de wetgeving overheidsopdrachten aan de orde is. In 2019 ging het om 4 dossiers en in 2020 om 11 dossiers. Langs Franstalige kant zijn 8 dossiers opgestart in 2018, 4 dossiers in 2019 en 7 dossiers in 2020.</p> <p>Door de aanwezigheid van de Europese instellingen in Brussel wordt de CDDBC elk jaar belast met verscheidene onderzoeken naar misdrijven gepleegd door Europese ambtenaren. De CDDBC werkt dan ook nauw samen met het Europees Bureau voor Fraudebestrijding. Het is immers vaak een administratief onderzoek van OLAF dat aanleiding geeft, op vraag van een Belgische magistraat, tot het gerechtelijk onderzoek van de CDDBC.</p>
<p>III.A.4. De Belgische Mededingingsautoriteit</p>	<p>De Belgische Mededingingsautoriteit (BMA) begon zijn activiteiten als autonome administratieve autoriteit met rechtspersoonlijkheid op 6 september 2013. De BMA vervolgt restrictieve mededingingspraktijken in België. Zij grijpt, rekening houdende met de beschikbare middelen en prioriteiten, in op eigen initiatief of op verzoek van klagers wanneer er voldoende aanwijzingen zijn dat er op een markt sprake is van concurrentievervalsing door ondernemingen ongeacht hun juridisch statuut.</p> <p>Het mededingingsbeleid helpt er voor zorgen dat ondernemingen eerlijk met elkaar concurreren. Dit bevordert ondernemerschap en efficiëntie om meer keuze te bieden met een goede kwaliteit en een redelijke prijs.</p> <p>De formele procedures gericht op de vervolging van inbreuken vormen de harde kern van de instrumenten waarover de BMA beschikt om ontradend op te treden en bepalen grotendeels de impact van de ondernomen acties van de BMA op de marktwerking. Die toepassing van het recht laat toe om onmiddellijk te reageren op het gedrag van de marktspelers, bijvoorbeeld door het opleggen van boetes om inbreuken te sanctioneren en te ontmoedigen, maar evenzeer door het opleggen van corrigerende maatregelen, zoals de voorlopige maatregelen, of door het verplicht maken van verbintenissen die door de bedrijven werden voorgesteld. Het opleggen van verbintenissen kan gebeuren in ieder stadium van de procedure. Die impact beperkt zich niet tot het directe effect van de procedure op de markt in kwestie, maar breidt zich uit tot het verwachte effect op het gedrag van andere ondernemingen en de capaciteit om de economische groei te ondersteunen. Met het oog op een optimaal gebruik van haar middelen concentreert de BMA haar interventies op de zaken waar het verwachte</p>

positieve effect van haar acties het grootst is, rekening houdend met de middelen die nodig zijn om de acties met succes uit te voeren. Het prioriteitenbeleid van de Belgische Mededingingsautoriteit wordt jaarlijks in een nota op de BMA-website gepubliceerd, met inbegrip van het volledige analysekader.¹ Eén van de factoren die hierin een rol speelt, is het strategisch belang van het onderzoek. Dit is onder meer het geval wanneer de BMA de sector, waar de inbreuk is gepleegd, als prioritair beschouwt. Voor de identificatie van deze lijst, baseert zij zich onder meer op haar eigen expertise en ervaringen uit vorige onderzoeken, de resultaten van de sectorale screeningmethodologie van het Prijzenobservatorium, en signalen vanuit andere autoriteiten, onderzoeksinstellingen en de academische wereld.

Niettegenstaande de BMA de zware inbreuken op het mededingingsrecht vervolgt in alle sectoren van de economie, zijn **openbare aanbestedingen één van de sectoren die prioritair behandeld worden.**

De aanbestedende overheden bieden jaarlijks contracten aan voor een bedrag van ongeveer 60 miljard euro, of ongeveer 10 tot 15 % van het bruto nationaal product.² Door middel van concurrerende openbare aanbestedingen en biedingen, kunnen overheden idealiter goederen en diensten aan marktprijzen aankopen, waardoor ze zeer veel overheidsgeld besparen (de OESO schat de kostenbesparing op maar liefst 20% of meer), kleine en middelgrote ondernemingen aanmoedigen, innovatie bevorderen, naast tal van andere beleidsdoelstellingen.

Overheidsopdrachten zijn uiterst gevoelig voor het ontstaan van kartelafspraken vermits bij de openbare aanbestedingen, in tegenstelling tot andere markten, het prijsverloop geen impact heeft op de aanbestede hoeveelheden (vastgelegd door de aanbestedende overheden).³ Veel overheidsopdrachtenmarkten hebben overigens kenmerken die het maken van afspraken eenvoudiger of aantrekkelijker maken. De meedingende ondernemingen kunnen bijvoorbeeld op voorhand in het geheim afspreken wie welke offerte gaat doen, waardoor ze de uitkomst van de overheidsopdrachtenprocedure in hun voordeel manipuleren. Prijsafspraken, marktverdelingen, afspraken over wie er aan de beurt is om de opdracht binnen te halen, niet inschrijven, afspraken die de kwaliteit van producten of diensten betreffen: het zijn allemaal voorbeelden van veel voorkomende afspraken die de mededinging bij een overheidsopdracht kunnen beperken.

¹ Het prioriteitenbeleid van de Belgische Mededingingsautoriteit voor 2021 :

https://www.bma-abc.be/sites/default/files/content/download/files/2021_prioriteitenbeleid_%20BMA.pdf

² Public Procurement Indicators 2017 DG GROW, G - Single Market for Public Administration G4 - Innovative and eProcurement* July 9, 2019. De exacte marktomvang is moeilijk te ramen. In geval 15% van het huidige BBP wordt toegepast, bedraagt de marktomvang vandaag zelfs ruim 70 miljard euro.

³ Zie bv. Heimler, A. (2012) "Cartels in Public Procurement", Journal of Competition Law & Economics

	<p>Met de in 2017 uitgegeven gids 'Samenspanning bij overheidsopdrachten' wil de BMA de inkopers bij overheden beter bewust maken van de gevaren en hoge kostprijs van deze verboden vorm van kartelgedrag.⁴</p> <p>Inkopers krijgen tips waar ze moeten op letten om verdachte gedragingen en mogelijk concurrentiebeperkende afspraken te herkennen en wat ze kunnen doen wanneer ze vermoeden slachtoffer te zijn van verboden afspraken.</p> <p>De BMA stelt praktische maatregelen voor die aanbestedende overheden kunnen nemen om te zorgen voor een optimale concurrentie en het voorkomen van afspraken tussen hun leveranciers.</p>
III.B. Op federaal niveau	
III.B.1. Belangenconflicten - Aanpak omtrent "verklaring op erewoord"	<p>In het kader van de preventie van belangenvermenging bij overheidsopdrachten werd er op 21 juni 2010 een omzendbrief gepubliceerd. De omzendbrief belangenvermenging overheidsopdrachten die kadert in het federaal preventief integriteitsbeleid, heeft tot doel bij te dragen tot een sensibilisering van de personen die mogelijk in aanraking komen met de problematiek van de belangenvermenging in het kader van overheidsopdrachten en zodoende de toepassing van artikel 6 van de wet van 17 juni 2016 betreffende de overheidsopdrachten, dat handelt over de belangenvermenging, te versterken.</p> <p>In toepassing van deze omzendbrief worden personen die rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken zijn bij de gunning van en het toezicht op de uitvoering van een overheidsopdracht door hun diensthoofd gevraagd een verklaring te ondertekenen dat zij hebben kennisgenomen van de wettelijke bepalingen.</p> <p>Bovendien worden personen die menen dat zij een potentieel belangenconflict kunnen hebben met betrekking tot een bepaalde overheidsopdracht, gevraagd een verklaring van mogelijk belangenconflict te ondertekenen.</p> <p>Hierbij kan kennis genomen worden van de link naar deze omzendbrief : https://www.publicprocurement.be/sites/default/files/documents/circulaire_21.06.2010_omzendbrief.pdf</p>
III.B.2. FOD BOSA, De Cel Integriteit en Cultuur	<p>De Belgische Ministerraad heeft op 30 juni 2006 de beleidsnota inzake het "Federaal preventief integriteitsbeleid" goedgekeurd. De beleidsnota is als bijlage 4 opgenomen.</p>

⁴ https://www.bma-abc.be/sites/default/files/content/download/files/20170131_overheidsopdrachten.pdf

In het kader van de implementatie van deze beleidsnota werden de volgende mechanismen en instrumenten in het leven geroepen:

- Het ***Bureau voor Ambtelijke Ethiek en Deontologie*** werd opgericht met ingang van 1 juli 2006. Dit Bureau staat in voor de preventieve integriteitsbewaking in de Belgische federale overheid. Het Bureau is thans omgevormd tot de Cel Integriteit en Cultuur dat een onderdeel is van de Dienst Organisatiebeheersing en Beleidsevaluatie dat op zijn beurt gesitueerd is in het Directoraat-Generaal Begroting en Beleidsevaluatie van de Federale Overheidsdienst Beleid en Ondersteuning (FOD BOSA).
- Een ***federaal deontologisch kader*** ten behoeve van het federaal overheidspersoneel werd door het Bureau voor Ambtelijke Ethiek en Deontologie opgesteld en door de Ministerraad goedgekeurd op 8 maart 2007. Deze gedragscode werd opgenomen in een omzendbrief (omzendbrief nr. 573 van 17 augustus 2007) en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 27 augustus 2007.

De tekst van het deontologisch kader is als bijlage 5 opgenomen.

- De Ministerraad heeft tevens op 8 maart 2007 een ***koninklijk besluit houdende wijziging van verscheidene reglementaire bepalingen*** goedgekeurd dat is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 22 juni 2007. Dit besluit voorziet in nieuwe bepalingen op het vlak van ambtelijke deontologie:
 - Invoering van het begrip ‘belangenconflict’ in het statuut van het Rijkspersoneel;
 - Nieuwe omschrijving van de rechten en plichten van de Rijksambtenaren;
 - Invoering van nieuwe regels inzake cumulaties voor de federale personeelsleden

Link naar het koninklijk besluit:

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2007061431

- Met het oog op het beheer van belangenconflicten werd ten behoeve van het federaal overheidspersoneel een ***handleiding ‘Beheer van belangenconflicten in het Belgisch federaal administratief openbaar ambt’*** opgesteld en gepubliceerd. Dit instrument is zowel preventief als detectief in die zin dat het de ambtenaar inzichten en stappenplannen aanreikt om situaties van belangenconflicten in het kader van de uitoefening van het ambt te voorkomen of te bepalen.

In de handleiding wordt aandacht besteed aan de belangenconflicten die kunnen optreden bij het beheer van de overheidsopdrachten.

Deze handleiding is als bijlage 6 opgenomen.

- In het kader van de detectie en melding van deontologisch onaanvaardbaar gedrag heeft het Belgisch parlement **de wet betreffende de melding van een veronderstelde integriteitsschending in de federale administratieve overheden door haar personeelsleden** goedgekeurd. Deze wet werd op 4 oktober 2013 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.
- Het koninklijk besluit van 9 oktober 2014 voert artikel 3 § 2 van de voormelde wet uit door het verstrekken van de nadere regels betreffende de oprichting, de organisatie, de werking, de bevoegdheden en alle andere noodzakelijke modaliteiten voor de goede werking van de interne component van het systeem voor de melding van een veronderstelde integriteitsschending.

Deze interne component heeft als meldpunt één of meer vertrouwenspersonen integriteit per federale administratieve overheid en per taalrol.

Elke federale overheidsdienst heeft in principe minstens één vertrouwenspersoon integriteit per taalrol. Deze vertrouwenspersoon integriteit voert zelf geen onderzoek naar integriteitsschendingen uit. Hij/zij heeft een informerende en adviserende rol:

- informatie geven aan federale personeelsleden die een integriteitsschending willen aankaarten;
- de 'vraag om voorafgaand advies' behandelen;
- meldingen van integriteitsschendingen doorgeven aan het Centrum Integriteit bij de federale Ombudsman.

De vertrouwenspersonen integriteit worden in alle onafhankelijkheid aangesteld, na een aantal selectieproeven. Zij oefenen hun functie in alle vertrouwelijkheid uit.

Indien een federale overheidsdienst niet over een vertrouwenspersoon beschikt, dan kan een personeelslid zich rechtstreeks wenden tot het Centrum Integriteit voor het verrichten van een melding.

De wet van 8 mei 2019 heeft de voormelde wet van 15 september 2013 gewijzigd. Naast enkele zuiver juridische wijzigingen en de herziening van bepaalde technische punten voorziet de tekst in zeven belangrijke wijzigingen:

1. een precieze definitie van wat een integriteitsschending is als de veronderstelde integriteitsschending over ernstige inbreuken gaat aangaande de professionele verplichtingen of het goede beheer van een federale organisatie;
2. de uitbreiding van het toepassingsgebied van de wetgeving tot alle leden van de geïntegreerde politie;
3. de uitbreiding van de bescherming tot vertrouwenspersoon integriteit (VPI);
4. de verlenging van de beschermingsduur van twee tot drie jaar voor de klokkenluider en elk personeelslid dat betrokken is bij een onderzoek naar een melding;
5. de mogelijkheid voor voormalige personeelsleden die minder dan twee jaar geleden de dienst hebben verlaten om gebruik te maken van dit wetgevingsmechanisme;
6. de mogelijkheid voor een medewerker die een integriteitsschending meldt, of een medewerker die betrokken is bij een onderzoek van een klokkenluider, om tijdelijk en voorwaardelijk te worden toegewezen aan een andere federale afdeling of organisatie;
7. het Centrum Integriteit van de federale Ombudsman kan nu als autoriteit optreden als het vaststelt dat er toch een dwangmaatregel tegen de klokkenluider is genomen.

Deze wet van 15 september 2013 betreffende de melding van een veronderstelde integriteitsschending in de federale administratieve overheden door haar personeelsleden is als bijlage 7 toegevoegd.

Link naar de wet : <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/2013/09/15/2013002044/justel>

[Het koninklijk besluit van 9 oktober 2014 tot uitvoering van artikel 3, § 2 van de wet van 15 september 2013 betreffende de melding van een veronderstelde integriteitsschending in de federale administratieve overheden door haar personeelsleden, is als bijlage 8 toegevoegd.](#)

De Cel Integriteit en Cultuur (voorheen het Bureau voor Ambtelijke Ethiek en Deontologie) ziet erop toe dat de internationale verdragen en aanbevelingen inzake bestuurlijke ethiek en preventie van corruptie worden opgevolgd:

- a. **United Nations Convention against Corruption:** Dit verdrag werd door het Belgisch Parlement goedgekeurd door de wet houdende instemming met het Verdrag van de Verenigde Naties tegen de corruptie, gedaan te New York op 31 oktober 2003.

In het kader van de implementatie van deze Convention against Corruption onderwerpt België als lidstaat zich aan het evaluatiemechanisme dat in dit Verdrag is voorzien. Thans is België via een peer review mechanisme geëvalueerd inzake de naleving van Hoofdstuk II – Preventieve maatregelen. Artikel 9 van dit hoofdstuk II bevat regels inzake de gunning van overheidsopdrachten. De Belgische Staat zal in de loop van 2021 het eindrapport van de evaluatie ontvangen met de daarbij horende aanbevelingen.

Deze wet is als bijlage 9 toegevoegd.

b. De aanbevelingen van de OESO:

- 1998 Recommendation of the OECD Council on Improving Ethical Conduct in the Public Service: Deze aanbeveling vormde een belangrijke basis voor het opstellen van de bovenvermelde beleidsnota in 2006.
- 2003 Recommendation of the Council on guidelines for managing conflict of interest in the public service: Deze aanbeveling werd aan het federaal overheidspersoneel meegedeeld aan de hand van de bovenvermelde handleiding 'Beheer van belangenconflicten in het Belgisch federaal administratief openbaar ambt'.
- 2015 Recommendation of the Council on Public Procurement: De Cel Integriteit en Cultuur zal met deze aanbeveling rekening houden bij het opstellen van een nieuwe beleidsnota 'Federaal Integriteitsbeleid' die zal worden opgesteld als opvolger van de voormelde beleidsnota uit 2006.
- 2017 Recommendation on Public Integrity: De Cel Integriteit en Cultuur zal met deze aanbeveling rekening houden in het licht van een nieuwe beleidsnota 'Federaal Integriteitsbeleid' die zal worden opgesteld als opvolger van de voormelde beleidsnota uit 2006.

c. De GRECO (The Group of States against Corruption)

De relevante juridische instrumenten van GRECO zijn :

- De Resolutie (97) 24 van de Raad van Europa van 6 november 1997 inzake de twintig leidende principes voor de strijd tegen corruptie van de Raad van Europa
- Aanbeveling nr. R(2000) 10 betreffende gedragscodes voor overheidsambtenaren

België is lid van de GRECO die tot doel heeft zijn leden beter in staat te stellen corruptie te bestrijden door er, via een dynamisch proces van wederzijdse evaluatie en druk, voor te zorgen dat zij voldoen aan de normen van de Raad van Europa inzake corruptiebestrijding.

Dit draagt ertoe bij om tekortkomingen in het nationale corruptiebestrijdingsbeleid aan het licht te brengen en om de staten aldus aan te moedigen de nodige wetgevende, institutionele en praktische hervormingen door te voeren.

De GRECO evalueert al haar leden, door middel van evaluatiecycli die elk van de specifieke thema's bestrijken. De vijfde cyclus had als thema "Voorkoming van corruptie en bevordering van integriteit bij centrale overheden (hoge uitvoerende functies) en wetshandhavinginstanties".

België werd geëvalueerd door een delegatie bestaande uit vertegenwoordigers van Zwitserland, Andorra, Frankrijk en Luxemburg in 2019. Het eindrapport werd aangenomen door de GRECO op 6 december 2019.

d. De Europese Commissie – Evaluatiecyclus van de rechtsstaat

De Cel Integriteit en Cultuur is een actief lid van de Multilaterale Coördinatiegroep (COORMULTI), die door de FOD Buitenlandse Zaken wordt georganiseerd en belast is met de voorbereiding van het jaarverslag van de rechtsstaat voor de Europese Commissie.

In dit kader is het de bedoeling dat alle lidstaten jaarlijks worden geëvalueerd op de verschillende onderdelen van de rechtsstaat. De Commissie zal om die reden in het kader van deze cyclus jaarlijks een verslag publiceren waarin de situatie van de rechtsstaat in de lidstaten zal worden geanalyseerd.

Het verslag concentreert zich op de volgende vier thema's:

- Gerechtelijke systemen;
- Pluralisme in de media;
- Het institutionele kader voor de bestrijding van corruptie;
- Grondwettelijke garanties (checks & balances).

In september 2020 heeft de Commissie het eerste jaarverslag gepubliceerd. De werkzaamheden voor het tweede jaarverslag over de rechtsstaat (2021) zijn aan de gang.

Met het oog op de implementatie van het federaal integriteitsbeleid in de federale organisaties werden twee netwerken opgericht:

1. Het Netwerk Integriteit van de Federale Overheid (NIFO)

De integriteitscoördinator is de medewerker die binnen een organisatie van het Belgisch federaal administratief openbaar ambt een bijdrage levert aan de implementatie van het integriteitsbeleid. Om hem of haar bij te staan werd het mechanisme van het ***“netwerk integriteit federale overheid” (NIFO)*** opgericht met de integriteitscoördinatoren van de federale administratieve overheden.

De taak van het NIFO is tweeledig:

- zoals elk netwerk biedt het een ruimte voor intervisie en constructieve stimulerende samenwerking tussen collega's (integriteitscoördinatoren), maar ook tussen andere integriteitsactoren in het kader van gezamenlijke netwerken;
- het is een "lerend netwerk", d.w.z. een platform om kennis en goede praktijken te delen, waar de leden zich voortdurend kunnen ontwikkelen (door expertise op te bouwen en knowhow te verwerven om die expertise in de uitoefening van de rol meteen een sterkere gestalte te geven) zodat zij hun opdracht overtuigender aankunnen.

2. Het Netwerk van de Vertrouwenspersonen Integriteit

In het kader van de voormelde meldingswet van 15 september 2013 werd een ***“netwerk van vertrouwenspersonen integriteit”*** opgericht in uitvoering van het koninklijk besluit van 9 oktober 2014 tot uitvoering van artikel 3, § 2 van de wet van 15 september 2013 betreffende de melding van een veronderstelde integriteitsschending in de federale administratieve overheden door haar personeelsleden.

Dit netwerk beoogt de professionele ontwikkeling van de vertrouwenspersonen integriteit door onder meer : (a) de ontwikkeling van hun kennis (theorie, methoden, instrumenten), (b) expliciet aandacht te besteden aan hun persoonlijke opvattingen en gedrag in de uitoefening van hun functie en (c) in intervisie concrete geanonimiseerde casussen te bespreken en/of te analyseren.

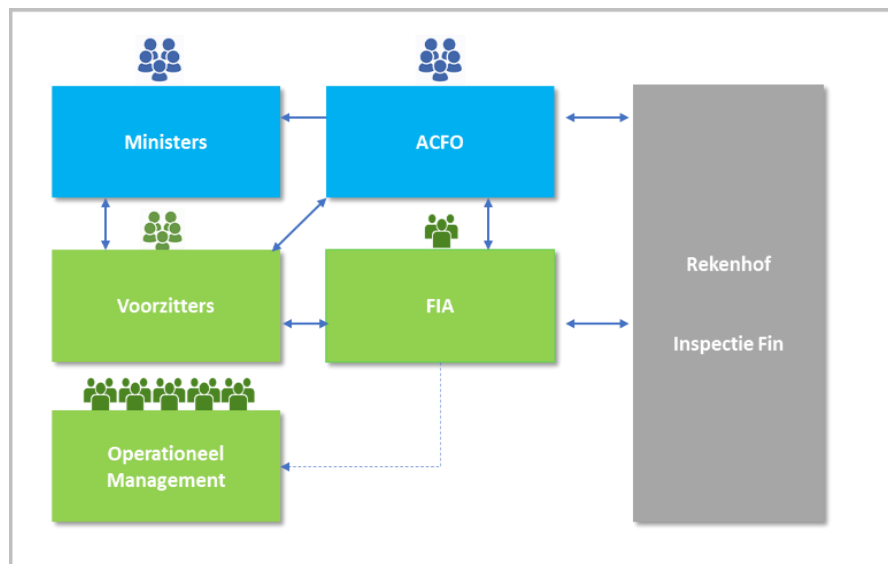
Dit koninklijk besluit is als bijlage 8 opgenomen.

III.B.3. De Federale Interne Auditdienst

De Federale Interne Auditdienst (FIA)⁵ werd opgericht met het koninklijk besluit van 4 mei 2016 tot oprichting van de Federale Interne Auditdienst. De FIA werkt onder toezicht van het AuditComité van de Federale Overheid (ACFO).

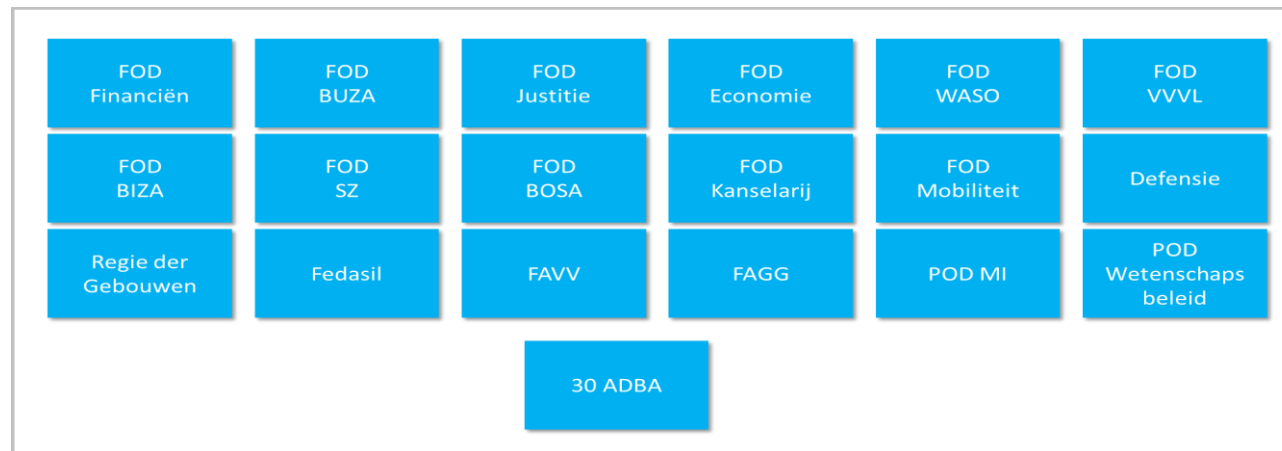
Link naar het koninklijk besluit van 4 mei 2016 tot oprichting van de Federale Interne Auditdienst:
http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2016050402

Er zijn verschillende actoren die een rol spelen binnen het Governance model van de Federale Overheid, elk met een eigen rol maar met het gemeenschappelijk doel te streven naar "Good Governance". In het "Three lines of defense" model neemt FIA de plaats in van derdelijns controle.

Het audituniversum van de FIA omvat 18 entiteiten en 30 administratieve diensten, met autonome boekhouding, die afhangen van deze entiteiten.

⁵ http://www.etaamb.be/nl/koninklijk-besluit-van-04-mei-2016_n2016202356.html

De FIA voert auditopdrachten uit bij de diensten die vallen binnen het toepassingsgebied van het koninklijk besluit van 4 mei 2016 tot oprichting van de Federale Interne Auditdienst. De FIA evalueert binnen elk van die diensten de betrouwbaarheid van de interne controle, het risicobeheer en het goed bestuur.

Gelet op het audituniversum van de FIA kunnen deze **auditactiviteiten** slaan op activiteiten, processen, procedures en structuren die onder het gezag vallen van de leidinggevende en die bijdragen tot de openbare dienstverlening of die een impact hebben op de overheidsmiddelen, om deze te verbeteren. De voorstellen en aanbevelingen die de FIA formuleert moeten de doelmatigheid van deze activiteiten versterken en de dienst helpen haar doelstellingen te halen.

De FIA is georganiseerd rond 4 kennispijlers : operationeel, financieel, IT en forensisch.

Binnen FIA werd dus een **kennispijler forensische audit** opgericht. Deze dienst is actief sinds 1 januari 2018 en richt zich op de uitvoering van forensische onderzoeken. Een **forensisch onderzoek** is een administratief onderzoek naar veronderstelde integriteitsschendingen, die gepleegd worden door federale ambtenaren in de uitvoering van hun werkzaamheden, of die met de professionele betrokkenheid van federale ambtenaren worden gepleegd. Om te bepalen welke vormen van handelingen een integriteitsschending vormen, die het voorwerp kunnen uitmaken van een forensisch onderzoek, wordt de definitie van een integriteitsschending volgens de meldingsregeling van 15 september 2013 gehanteerd (Art 2, 3° van de Wet van 15 september 2013).

Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder een veronderstelde **integriteitsschending** de veronderstelling van:

- a) een handeling of het nalaten van een handeling door een personeelslid die een inbreuk is op de wetten, de besluiten, de omzendbrieven, de interne regels en de interne procedures die van toepassing zijn op de federale administratieve overheden en hun personeelsleden;
- b) een handeling of het nalaten van een handeling door een personeelslid die een onaanvaardbaar risico inhoudt voor het leven, de gezondheid of de veiligheid van personen of voor het milieu;
- c) een handeling of het nalaten van een handeling door een personeelslid die manifest getuigt van een ernstige tekortkoming in de professionele verplichtingen of in het beheer van een federale administratieve overheid;
- d) het welbewust bevelen of adviseren door een personeelslid om een integriteitsschending te begaan zoals bedoeld in a), b) en c).

De kerntaken van de forensische auditdienst zijn forensische audits, integriteitsaudits en detectie audits.

FIA hanteert de definitie voor **forensische audit** van het instituut der forensische auditoren⁶: “forensische audit is het geheel van activiteiten bestaande uit het verzamelen, controleren, bewerken, analyseren van en rapporteren over gegevens, met het oog op waarheidsbevinding en/of bewijsvoering, in een geïkt referentiekader, op het terrein van juridische/financiële geschillen en/of onregelmatigheden waaronder fraude en het geven van preventieve adviezen op dit terrein.”

De forensische audit van FIA is één van de sleutelactoren binnen het federale niveau, met het oog op de preventie, opsporing en adequate melding van gevallen van fraude, corruptie, belangenvermenging en andere ernstige onregelmatigheden in het kader van de toepassing van de wetten inzake overheidsopdrachten en concessie overeenkomsten opgelegd door de Europese Commissie.

Een forensische audit of een administratief onderzoek is bedoeld om bij het vermoeden van integriteitsschendingen begaan door federale ambtenaren in de uitoefening van hun werkzaamheden, of met hun betrokkenheid, opheldering te bieden aan de verantwoordelijke leidende ambtenaar en de minister of staatssecretaris.

⁶ (www.ifa-iaf.be)

	<p>Het doel van het administratief onderzoek is drievoudig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het aan het licht brengen van alle relevante handelingen of nalatigheden van de betrokken ambtenaren; - het inschatten in welke mate de vastgestelde handelingen en nalatigheden een schending inhouden van tucht- en strafrechtelijke bepalingen of op een andere manier een integriteitsschending uitmaken; - het advies verlenen aan de verantwoordelijke leidende ambtenaar en minister of staatssecretaris over welke acties moeten ondernomen worden. <p>Indien een administratief onderzoek uitwijst dat er mogelijke misdrijven zijn gepleegd, dient op het advies van de FIA het parket te worden ingelicht door de leidinggevende (voorzitter of minister) van het auditobject. In dat geval wordt ook aan de Centrale Dienst voor de Bestrijding van de Corruptie (CDBC) van de federale politie door FIA een exemplaar bezorgd van het auditrapport.</p> <p><i>De integriteitsaudits</i> hebben tot doel het integriteitsbeleid van een entiteit binnen de federale overheid in kaart te brengen, de kwaliteit ervan te beoordelen en aan te geven op welke manieren dit beleid kan versterkt worden. Deze audits hebben ook een sensibiliserend doel om integriteitsgerelateerde topics bespreekbaar te maken binnen een entiteit en de awareness voor mogelijke integriteitsschendingen te verhogen.</p> <p>Naar de toekomst toe zal ook gewerkt worden met fraude detectie audits. FIA zal hierbij vertrekken van de vaststellingen die gedaan worden door de interne audits, risicofactoren, kwetsbare functies, organisatorische kwetsbaarheden, en data mining. Op basis van de gedetecteerde patronen kunnen individuele gevallen worden onderscheiden om deze van naderbij te onderzoeken.</p>
<p>III.B.4. Het Centrum Integriteit bij de federale ombudsman</p>	<p>1. Het systeem voor de melding van een veronderstelde integriteitsschending</p> <p>De wet van 15 september 2013 betreffende de melding van een veronderstelde integriteitsschending in de federale administratieve overheden door haar personeelsleden is in werking getreden op 4 april 2014. Deze wet heeft geleid tot de invoering van een systeem dat federale ambtenaren toelaat om, op vertrouwelijke basis, in hun administratie vastgestelde misbruiken of onregelmatigheden te melden. De wet regelt tevens de bescherming van ambtenaren tegen mogelijke represailles in geval van melding, alsook de uitvoering van het onderzoek betreffende de gemelde feiten.</p>

De wet van 15 september 2013 werd gewijzigd bij wet van 8 mei 2019. Bij deze wetswijziging werd vooral het luik bescherming versterkt: de beschermingsperiode werd verlengd, er werd een procedure voorzien voor het teniet doen of compenseren van de genomen represailles, de mogelijkheid werd voorzien voor een tijdelijke vrijwillige overplaatsing naar een andere (overheids)dienst. Daarnaast werd het aspect algemeen belang toegevoegd in de definitie van integriteitsschending, werden meldingen van politieambtenaren toegewezen aan het Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten, wordt de minister op de hoogte gebracht van de opstart van elk onderzoek.

Het begrip “veronderstelde integriteitsschending”⁷ is heel ruim gedefinieerd. Onder een dergelijke schending wordt verstaan:

- inbreuken op wetten, besluiten, omzendbrieven, interne regels en interne procedures die een bedreiging vormen voor of een schending van het algemeen belang;
- handelingen die een onaanvaardbaar risico inhouden voor het leven, de gezondheid of de veiligheid van personen of voor het milieu;
- ernstige tekortkomingen in de professionele verplichtingen of in het beheer van een federale administratie;
- of het feit een ambtenaar ertoe aan te zetten dergelijke handelingen te stellen.

Gevallen van fraude of onregelmatigheden door federale ambtenaren in het kader van overheidsopdrachten behoren aldus tot het toepassingsgebied van het meldsysteem.

Bovendien stelt dit systeem federale ambtenaren die kennis hebben gekregen van een misdaad of van een wanbedrijf vrij van de verplichting, opgenomen in artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering (Sv.)⁸, om de procureur des Konings hiervan op de hoogte te brengen. Deze verplichting is overgeheveld naar de vertrouwenspersonen integriteit (VPI) en het Centrum Integriteit (CINT), die, in het kader van de verwerking van een melding, verplicht zijn de procureur des Konings te informeren indien zij kennis krijgen van een mogelijke misdaad of wanbedrijf.

⁷ Artikel 2, 3° van de wet van 15 september 2013 betreffende de melding van een veronderstelde integriteitsschending in de federale administratieve overheden door haar personeelsleden

⁸ Artikel 29 Sv. bepaalt dat ieder openbaar officier of ambtenaar die in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een misdaad of van een wanbedrijf, verplicht is daarvan dadelijk bericht te geven aan de procureur des Konings.

	<p>De opdrachten van de vertrouwenspersonen integriteit en van het Centrum Integriteit</p> <p>Het meldsysteem bestaat uit een intern kanaal, de vertrouwenspersoon integriteit (VPI) aangeduid binnen de verschillende federale administraties⁹, en een extern kanaal, het Centrum Integriteit (CINT) bij de federale Ombudsman (collaterale instelling van het Federaal Parlement).</p> <p><i>1.1. De vraag om voorafgaand advies</i></p> <p>De ambtenaren vragen de VPI of het CINT een voorafgaand advies over de betrokken melding. De vraag om voorafgaand advies is een verplichte fase tijdens dewelke de VPI of het CINT onderzoekt of de melding ontvankelijk is en of er voldoende elementen zijn om de vermoedens van onregelmatigheden te staven. In voorkomend geval wordt een gunstig advies verleend en kan de betrokken ambtenaar zijn melding bevestigen, waardoor het CINT een onderzoek begint. Als een ongunstig advies wordt verleend, stopt de procedure en wordt er geen onderzoek uitgevoerd.</p> <p><i>1.2. Het onderzoek</i></p> <p>Het CINT is als enige bevoegd om het onderzoek naar de gemelde onregelmatigheden uit te voeren. In dat kader is het CINT met name gemachtigd om ter plaatse alle vaststellingen te doen, alle documenten en inlichtingen te verkrijgen die het nuttig acht, en alle betrokken personeelsleden te horen. Personeelsleden die uit hoofde van hun staat of beroep kennis hebben van geheimen die hun zijn toevertrouwd, worden overigens ontheven van hun plicht tot geheimhouding in het kader van een onderzoek van het CINT.</p> <p>Na het onderzoek stelt het CINT een verslag op met de vaststellingen van het onderzoek en eventuele aanbevelingen om het risico op herhaling te beperken. Het CINT bezorgt dit verslag aan de leidend ambtenaar van de betrokken overheidsdienst, of aan de minister indien de leidend ambtenaar betrokken is bij de vastgestelde integriteitsschending. De leidend ambtenaar of de minister is als enige verantwoordelijk voor het nemen van de door hem nuttig geachte maatregelen op basis van het onderzoeksverslag. Het CINT volgt de geformuleerde aanbevelingen in het onderzoeksrapport verder op. Jaarlijks wordt gerapporteerd aan het Parlement over de activiteiten van het CINT en de opvolging van de aanbevelingen.</p>
--	--

⁹ De interne component valt onder het *koninklijk besluit van 9 oktober 2014 tot uitvoering van artikel 3, § 2 van de wet van 15 september 2013 betreffende de melding van een veronderstelde integriteitsschending in de federale administratieve overheden door haar personeelsleden.*

1.3. De bescherming

Het meldsysteem voorziet tevens in bescherming van rechtswege voor de federale ambtenaren die een melding doen, alsook voor de federale ambtenaren die bij het onderzoek betrokken worden en de VPI. Deze bescherming begint op de datum van de vraag om voorafgaand advies voor de melder of op de datum waarop de federaal ambtenaar betrokken wordt bij het onderzoek en duurt tot drie jaar na het afronden van het onderzoeksverslag of na een definitieve gerechtelijke uitspraak. Voor de VPI begint de bescherming bij aanvang van het mandaat en duurt tot drie jaar na het einde van het mandaat van 6 jaar. Het betreft bescherming tegen elke represaillemaatregel in verband met de melding of de medewerking aan het onderzoek. De bescherming wordt verleend door de federale Ombudsman.

Het systeem voor de melding van een veronderstelde integriteitsschending zal herzien worden met de *EU Richtlijn 2019/1937 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2019 inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden* die tegen eind 2021 moet omgezet worden. De federale Ombudsman werkt als deskundige mee aan de omzetting ervan.

2. Preventie, detectie en reactie

In het kader van het federaal integriteitsbeleid is het meldsysteem van belang voor het detecteren van mogelijke onregelmatigheden, met name op het vlak van overheidsopdrachten. Het meldsysteem heeft ook een preventieve rol, met name omdat het bestaan ervan een afschrikkende werking kan hebben op federale ambtenaren met slechte bedoelingen en omdat de eventuele aanbevelingen die na afloop van het onderzoek worden geformuleerd kunnen bijdragen tot het beperken of beëindigen van tekortkomingen op het vlak van interne controle die de ambtenaar hebben toegelaten de onregelmatigheid te begaan. Tot slot speelt het meldsysteem een reactieve rol omdat de leidend ambtenaar op basis van het onderzoeksverslag kan beslissen een tuchtrechtelijke procedure in te stellen of iedere andere correctieve maatregel kan nemen die hij nuttig acht.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal uitgevoerde onderzoeken per jaar en het aantal dat betrekking had op overheidsopdrachten.

Jaar	Aantal uitgevoerde onderzoeken	Thema 'overheidsopdrachten'
2018	16	2
2019	6	1
2020	12	1

Nuttige links

Jaarverslagen van de federale Ombudsman: <http://www.federaalombudsman.be/nl/biblio>

Website van het Centrum Integriteit van de federale Ombudsman: <http://www.federaalombudsman.be/nl/integriteit>

Informatie over het meldsysteem op de website van Fedweb:
https://fedweb.belgium.be/nl/over_de_organisatie/over_de_federale_overheid/missie_visie_waarden/beleid_federale_integriteit/melding_van_een_integriteitsschending

De federale Ombudsman is lid van The Network of European Integrity and Whistleblowing Authorities (NEIWA):
<https://www.huisvoorklokkenluiders.nl/samenwerking/nieuws/2019/05/24/european-network-on-integrity-and-whistleblowing>

III.C. Vlaamse Regering

In eerste instantie is het de taak en verantwoordelijkheid van elke entiteit van de Vlaamse overheid om zelf voldoende toezicht en controle uit te oefenen op de overheidsopdrachten die ze in de markt zet.

Artikel III.114 e.v. van het decreet van 7 december 2018 (Bestuursdecreet) bepaalt dat de departementen, de intern verzelfstandigde agentschappen en de extern verzelfstandigde agentschappen moeten instaan voor hun organisatiebeheersing. Daartoe werd een [leidraad "Organisatiebeheersing en Interne controle"](#) opgesteld.

Aangezien de interne controle plaatsvindt vooraleer een definitieve beslissing wordt getroffen (of uitgevoerd) laat dit meteen ook toe op een doeltreffende manier aan risicobeheer te doen. Dit gaat samen met een getrappt systeem van delegatieregeling waarbij, naarmate het bedrag van een uitgave hoger is, de desbetreffende beslissing op een hoger echelon in de hiërarchie moet getroffen worden en onderhevig is aan strengere controleprocedures.

	<p>Daarnaast zijn ook verschillende controleactoren actief in dit verband.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het Rekenhof voert regelmatig auditopdrachten uit die betrekking hebben op de naleving van de wetgeving overheidsopdrachten. Het Rekenhof is een grondwettelijke instelling die belast is met de controle van de openbare financiën, onder meer wat betreft de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest. Het rapporteert rechtstreeks aan het Vlaams Parlement. Het Rekenhof oefent zijn controletaken op eigen initiatief uit, wat een waarborg vormt voor de objectiviteit en onpartijdigheid van zijn controles. Het Vlaams Parlement kan aan het Rekenhof echter ook specifieke beheersonderzoeken opdragen. - Aan de Inspectie van Financiën dient zowel voor de opstart en de keuze van de plaatsingsprocedure, het bestek en voor de gemotiveerde gunningsbeslissing vanaf bepaalde drempelbedragen voorafgaand advies te worden gevraagd. Ook bepaalde wijzigingen aan lopende opdrachten moeten voor advies worden voorgelegd. - Via het uitvoeren van diverse types auditopdrachten is ook Audit Vlaanderen geregeld actief op het vlak van overheidsopdrachten. Audit Vlaanderen is bij besluit van de Vlaamse Regering van 18/10/2013 opgericht als een agentschap dat onafhankelijk werkt van de Vlaamse Regering. Audit Vlaanderen is zowel bevoegd voor de audit van de Vlaamse administratie als voor de audit van de lokale besturen (gemeenten, Openbare centra voor Maatschappelijk Welzijn, provincies). Om de onafhankelijkheid van Audit Vlaanderen te waarborgen zijn twee auditcomités opgericht, met name het auditcomité van de Vlaamse administratie en het auditcomité van de lokale besturen. Deze auditcomités zijn belast met de aansturing, de controle en het toezicht op het agentschap. De meerderheid van de leden van de beide auditcomités bestaat uit onafhankelijke deskundigen. <p>Audit Vlaanderen voert financiële audits, overeenstemmingsaudits en operationele audits uit. Audit Vlaanderen is tevens bevoegd voor het uitvoeren van administratieve onderzoeken (forensische audits) in geval zich indicaties voordoen van onregelmatigheden. Een forensische audit kan aangevraagd worden door de Vlaamse Regering, door een minister van de Vlaamse Regering of door een leidend ambtenaar. De voorzitters van de raden van bestuur en in voorkomend geval van het auditcomité van de publiekrechtelijk vormgegeven EVA's kunnen eveneens forensische audits aanvragen.</p> <p>Verder kan door Audit Vlaanderen een forensische audit opgestart worden na een door een klokkenluider gemelde wantoestand alsook in het kader van het klachtenmanagement, na een klacht met indicaties van fraude of onregelmatigheden.</p>
--	---

Het Vlaams Personeelsstatuut (besluit van de Vlaamse regering van 13 januari 2006) voorziet in de bescherming van personeelsleden die in de uitoefening van hun ambt nalatigheden, misbruiken of misdrijven vaststellen en deze aangeven of bekendmaken.

Medewerkers van de Vlaamse overheid zijn volgens artikel 29 van het wetboek van strafvordering verplicht misdaden en wanbedrijven aan de bevoegde procureur des Konings te melden: *“Iedere gestelde overheid, ieder openbaar officier of ambtenaar die in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een misdaad of van een wanbedrijf, is verplicht daarvan dadelijk bericht te geven aan de procureur des Konings bij de rechtbank binnen wier rechtsgebied die misdaad of dat wanbedrijf is gepleegd of de verdachte zou kunnen worden gevonden, en aan die magistraat alle desbetreffende inlichtingen, processen-verbaal en akten te doen toekomen”*.

Verdere concretisering van de deontologische rechten en plichten van medewerkers van de Vlaamse overheid die vallen onder het Vlaams Personeelsstatuut staat in de deontologische code van de Vlaamse overheid.

Elk personeelslid van de Vlaamse overheid heeft decretaal het recht om rechtstreeks Audit Vlaanderen op de hoogte te brengen van onregelmatigheden. Tussen de Vlaamse Ombudsdienst en Audit Vlaanderen werd een protocol afgesloten waarin de onderlinge relaties werden vastgelegd ingeval een klokkenluider via het kanaal van de Vlaamse Ombudsdienst bepaalde mistoestanden zou signaleren en/of de bescherming van de ombudsman inroept.

Indien een forensische audit uitwijst dat er mogelijks misdrijven zijn gepleegd, wordt de Centrale Dienst voor de Bestrijding van de Corruptie (federale politie) ingelicht door de administrateur-generaal van het agentschap Audit Vlaanderen.

Door het uitvoeren van forensische audits en detectie-audits wordt gepoogd om eventuele onregelmatigheden bij de gunning en uitvoering van overheidsopdrachten aan het licht te brengen.

Vlaanderen (meer bepaald de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest) maakt deel uit van de Belgische Staat, die georganiseerd is volgens een federaal bestel. Als dusdanig is de federale Belgische wetgeving en het federaal justitieel kader ook op Vlaanderen van toepassing.

Indien een belanghebbende van oordeel is dat een overheidsopdracht niet correct zou gegund zijn, beschikt hij over verschillende mogelijkheden om daartegen te reageren:

	<ul style="list-style-type: none"> - neerleggen van een klacht bij de bestuursinstantie die de beslissing heeft genomen en, zo nodig, in tweede instantie, al naargelang, bij de administratieve overheid die toezicht uitoefent of bij de Vlaamse Ombudsdienst; - instellen van beroep bij een administratieve rechtbank, namelijk de Raad van State, die volledig autonoom kan overgaan tot schorsing en/of vernietiging van de getroffen beslissing. In dat geval kan ook een schadevergoeding opgelegd worden; - bij ernstige onregelmatigheden, bv. vermoedens van corruptie : klacht neerleggen bij het agentschap Audit Vlaanderen en/of bij de gerechtelijke instanties. <p>Het Departement Mobiliteit en Openbare Werken beschikt over een toepassing die ondersteuning biedt bij het (prijs)onderzoek van offertes. Deze toepassing, die gebaseerd is op een prijzendatabank samengesteld uit historische inschrijvingsprijzen, maakt het mogelijk om een gedetailleerd prijsonderzoek van offertes uit te voeren en (vermoedelijk) abnormale inschrijvingsprijzen eenvoudiger vast te stellen.</p>
III.D. Waalse Regering	<p>Wat de controle op overheidsopdrachten in het Waals Gewest betreft, zijn verschillende controleactoren actief:</p> <p>1) Het Rekenhof voert regelmatig auditopdrachten uit met betrekking tot de naleving van de wetgeving inzake overheidsopdrachten. Zij voert haar controleopdrachten op eigen initiatief uit, hetgeen de objectiviteit en onpartijdigheid van haar controles waarborgt.</p> <p>Tussen 2018 en 2020 werden in het Waals Gewest de volgende audits inzake overheidsopdrachten uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de Waalse vervoersmaatschappij; - de School voor Openbaar Bestuur; - de Waalse Energiecommissie; - overheidsopdrachten op het gebied van natuur, bosbouw, platteland en waterlopen binnen het operationeel directoraat-generaal Landbouw, natuurlijke hulpbronnen en milieu van de Waalse overheidsdienst. <p>2) Het voorafgaand advies van de Inspectie van Financiën moet worden gevraagd voor overheidsopdrachten boven een bepaalde drempel, overeenkomstig het besluit van de Waalse Regering van 8 juni 2017 betreffende de organisatie van interne begrotings- en boekhoudcontroles en -audits, alsmede de administratieve en budgettaire controle van de diensten van de Waalse Regering, de administratieve diensten met een autonome boekhouding, de gewestelijke vennootschappen, organisaties en de Ombudsdienst van het Waals Gewest.</p>

	<p>3) Bovendien is voorzien in een systeem van trapsgewijze delegaties, hetgeen betekent dat hoe hoger het bedrag van een uitgave is, des te hoger in de hiërarchie het betrokken besluit moet worden genomen en des te meer het aan strikte controleprocedures wordt onderworpen.</p> <p>Zo kiest de Waalse Regering de plaatsingsprocedure voor overheidsopdrachten boven een bepaalde drempel en gunt zij de opdracht wanneer de keuze van de plaatsingsprocedure niet door de Regering is gevalideerd omdat het geraamde bedrag onder de vastgestelde drempels lag en het bedrag van de goed te keuren offerte dit bedrag met meer dan vijftien procent overschrijdt (art. 14 en volgende van het besluit van de Waalse Regering van 26 september 2019 betreffende de regeling van de werking van de Regering).</p> <p>Evenzo bepalen de bevoegdheidsdelegaties binnen de Waalse overheidsdienst (art. 19 van het besluit van de Waalse regering van 8 oktober 2009 betreffende de bevoegdheidsdelegaties in de Waalse overheidsdienst) dat elke ambtenaar bevoegd is om, binnen de grenzen van de bedragen vermeld in zijn graad :</p> <p>1° de wijze van gunning van de opdracht te kiezen, het bestek vast te stellen en de procedure in te leiden 2° de kandidaten voor een opdracht te selecteren 3° voorafgaand aan elke juridische verbintenis, de uitgaven ten laste van de algemene begroting van het Gewest goed te keuren, vereffenen of vrijmaken; 4° de gunning van de opdracht.</p> <p>4) Ten slotte heeft de Waalse overheidsdienst een verklaring van afwezigheid van belangenconflict ingevoerd voor overheidsopdrachten die door de Europese Unie (EFRO) worden gesubsidieerd, op basis van een model van de Europese Commissie. In dit document verklaren de financiële actoren en andere personen die betrokken zijn bij de uitvoering en het beheer van de begroting, met inbegrip van voorbereidende handelingen, alsmede bij audit of controle, dat zij geen handelingen zullen verrichten waarbij hun eigen belangen in conflict kunnen komen met die van de Unie. Het gaat dus om een verklaring op erewoord die door alle bij de opdracht betrokken partijen wordt ondertekend. Indien wordt vastgesteld dat er sprake is van een belangenconflict, kan van financiering van de overheidsopdracht worden afgezien.</p>
<p>III.E. Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest</p>	<p>De specifieke uitsluitingsgronden omtrent fraude en corruptie worden opgespoord aan de hand van de volgende middelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor opdrachten waarvoor een UEA moet worden ingevuld, via de door de inschrijver of kandidaat in deel III, A. van het UEA verstrekte inlichtingen. De door de voorgenomen inschrijver ingevulde gegevens worden vervolgens nagezien aan de hand van een uittreksel uit het strafregister van de betrokken persoon of personen, overeenkomstig artikel 73, § 3, van de wet van 17 juni 2017 (omzetting van artikel 59.4 van richtlijn 2014/24/EU)

	<ul style="list-style-type: none"> - Voor opdrachten waarvoor geen UEA hoeft te worden ingevuld, op basis van een uittreksel uit het strafregister dat de inschrijvers wordt verzocht samen met hun offerte in te dienen (een impliciete verklaring op erewoord is niet toegelaten, aangezien de aanbestedende overheid niet beschikt over een gratis toegang tot het strafregister van de inschrijvers). <p>In dit verband dient te worden opgemerkt, evenals voor de uitsluitingsgronden op basis van de fiscale en sociale schulden, dat de situatie betrekkelijk eenvoudig is wat de Belgische inschrijvers betreft. Aangezien de gegevens in geautomatiseerde vorm toegankelijk zijn, kan de aanbestedende overheid adequate informatie verkrijgen. De situatie is veel ingewikkelder wat inschrijvers uit andere Lidstaten betreft. Hetzelfde geldt uiteraard voor eventuele onderaannemers. Bij gebrek aan een databank op Europees niveau die de aanbestedende overheid in staat stelt informatie over de situatie van de inschrijver te verkrijgen, beperkt men zich noodgedwongen vaak tot de opvraging van een verklaring op erewoord. Dit is uiteraard geen garantie voor de doeltreffendheid van het nazicht: de persoon die wil bedriegen, zal zich er waarschijnlijk niet van weerhouden een valse aangifte op te stellen.</p>
III.F. Regering van de Franse Gemeenschap	<p>Ministerie van de Franse Gemeenschap (Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles) , hierna het MFWB genoemd :</p> <p>Wat de gunning en uitvoering van overheidsopdrachten betreft, wordt het ministerie gecontroleerd door de Inspectie van Financiën (a priori controle) alsook door het Rekenhof (a posteriori controle).</p> <p>Daarnaast wordt ook een interne controle georganiseerd door de Directie Overheidsopdrachten en Aankopen (hierna DMPA genoemd), die nagaat of de wettelijke regels worden nageleefd voor alle opdrachten met een geraamde waarde van meer dan 30.000 euro exclusief BTW (met uitzondering van schoolinfrastructuur), behalve voor uitzonderlijke procedures. Opdrachten die worden gegund op basis van een eenvoudige aanvaarde factuur, zoals bedoeld in artikel 92 van de wet van 17 juni 2016, vallen niettemin niet onder de DMPA, maar er zijn wel templates en toelichtingen beschikbaar voor beheerders van overheidsopdrachten. De interne controle wordt uitgevoerd vóór de lancering van de opdracht en vóór de gunning ervan (dus minimaal 2 controles per opdracht). Er worden ook controles uitgevoerd tijdens de uitvoering van de opdracht in geval van verlenging of wijziging. Bovendien behoort het tot takenpakket van de Directie Overheidsopdrachten en Aankopen om gecentraliseerde opdrachten te plaatsen ten behoeve van de functionele diensten van het ministerie. Ten slotte houdt de Directie Overheidsopdrachten en Aankopen van het MFWB een register bij van incidenten bij en overweegt zij een FAQ op te stellen die op het intranet zal worden gepubliceerd.</p>
III.G. Regering van de Duitstalige Gemeenschap	<p>Die Deutschsprachige Gemeinschaft verfügt über verschiedene Mittel in diesem Zusammenhang:</p>

	<p><i>Vorbeugende Maßnahmen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Interne Regeln: Die Art und Weise der Auftragsvergabe unterliegt internen Beschaffungsrichtlinien, die für alle Mitarbeiter des Ministeriums der Deutschsprachigen Gemeinschaft verbindlich sind. Diese sehen im Vergabeborgang eine strukturelle Trennung der Funktionen „Mittelbindung“, „Eingang der gesetzlichen Verpflichtung“, „Feststellung der Ausgabe“ und „Zahlungsanweisung“ vor. Anlage 10: Verfahrensanweisung 4.5 - Interne Weiterbildungen: Die Mitarbeiter des Ministeriums der Deutschsprachigen Gemeinschaft erhalten in regelmäßigen Zeitabständen Weiterbildungen im Bereich der öffentlichen Aufträge. Das Thema gehört zudem zum ständigen Angebot des Weiterbildungsplans des Ministeriums. <p><i>Kontrolle</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Interne Kontrolle: Artikel 44 des Dekrets vom 25. Mai 2009 über die Haushaltsordnung der Deutschsprachigen Gemeinschaft sieht vor, dass die Dienste der Deutschsprachigen Gemeinschaft einer internen Kontrolle unterliegen. Dabei wurden die INTOSAI Richtlinien für die internen Kontrollnormen im öffentlichen Sektor (INTOSAI GOV 9100) zum Aufbau der internen Kontrolle verwendet. Diese interne Kontrolle wird durch den Finanzinspektor gewährleistet, der gemäß Artikel 29 des Ausführungserlasses vom 15. Juni 2011 alle öffentlichen Bauaufträge über 30.000 Euro und alle Liefer-/Dienstleistungsaufträge über 10.000 Euro vor ihrer Vergabe prüft. - Internes Audit: Artikel 45 des Dekrets vom 25. Mai 2009 über die Haushaltsordnung der Deutschsprachigen Gemeinschaft sieht vor, dass es in den Diensten der Deutschsprachigen Gemeinschaft einen internen Auditdienst gibt, dessen Aufgabe es ist, die Funktionsweise der Haushaltsausführung und der Buchführung der Einrichtung sowie ihres Systems der internen Kontrolle zu überwachen. - Rechnungshof: Artikel 46 des Dekrets vom 25. Mai 2009 über die Haushaltsordnung der Deutschsprachigen Gemeinschaft und Artikel 10 des Gesetzes vom 16. Mai 2003 zur Festlegung der für die Haushaltspläne, die Kontrolle der Subventionen und die Buchführung der Gemeinschaften und Regionen sowie für die Organisation der Kontrolle durch den Rechnungshof geltenden allgemeinen Bestimmungen sehen vor, dass die Dienste der Deutschsprachigen Gemeinschaft durch den Rechnungshof kontrolliert werden. Der Rechnungshof prüft insbesondere, ob die Gesetzgebung über die öffentlichen Aufträge eingehalten wird und erstattet dem Parlament darüber einen Bericht. <p><i>Handlungsfeld Korruption</i></p> <p>Die Deutschsprachige Gemeinschaft hat sich im Rahmen der jüngsten Auswertung des Übereinkommens der Vereinten Nationen gegen Korruption (UNCAC) an der Auswertung beteiligt, die durch den FÖD Haushalt durchgeführt wurde. Die in diesem Rahmen gewonnen Erkenntnisse sind <i>mutatis mutandis</i> übertragbar.</p>
--	--

Anlage 11: UNCAC Antworten der Deutschsprachigen Gemeinschaft

In den untergeordneten Behörden werden in diesem Zusammenhang unterschiedliche Maßnahmen zur Prävention getroffen:

- Zum Beispiel werden Maßnahmen zur Analyse des Zugangsrecht in den entsprechenden Lastenhefte eingebaut und auf Artikel 70 des Gesetzes vom 17. Juni 2016 über öffentliche Aufträge besonders hingewiesen. Zwecks Prüfung einiger Unterlagen der Submittenten (z.B. LASS-Zahlungen und Steuerschulden) wird auf die Anwendung TELEMARC/DIGIFLOW zurückgegriffen. Zusätzlich zur verpflichtenden Hinterlegung der EEE wird den Unternehmen gefragt, eine Erklärung einzureichen, in der sie mitteilen, dass sie sich in keinem Ausschlussfall befinden. Jedoch bleibt es für die Verwaltungen schwierig zu überprüfen, ob ein Betrug oder Interessenkonflikt vorliegt.
- Es wird in einigen Fällen den Unternehmen gefragt, eine eidesstaatliche Erklärung gegen Sozialdumping und für einen fairen Wettbewerb zu hinterlegen.
- Falls ein Betrugsversuch aufgedeckt wird, werden je nach Fall die jeweiligen E-Mails rückverfolgt oder die Telefonate ausgelesen und bei Bedarf (z.B. Korruption im Auftrag) kann auch die Polizei eingeschaltet und Strafanzeige gestellt werden. Das Personal wird darüber informiert, worauf geachtet werden sollte, um nicht betrogen zu werden.

Die korrekte und strikte Anwendung der Gesetzgebung sowie die Einführung der elektronischen Verfahren trägt zur Vorbeugung von schwerwiegenden Unregelmäßigkeiten, Betrug, usw. bei.

Vrije vertaling :

“De Duitstalige Gemeenschap beschikt in dit verband over verschillende middelen:

Preventieve maatregelen

- *Interne regels: De plaatsingsprocedures zijn onderworpen aan interne richtlijnen die bindend zijn voor alle medewerkers van het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap. Deze richtlijnen voorzien in een structurele scheiding van de functies "budgettaire vastlegging", "aanvang van de juridische verbintenissen", "vereffening van de uitgave" en "betalingsopdracht" in de plaatsingsprocedure.*

Bijlage 10: Werkinstructie 4.5.

- *Interne voortgezette opleidingen: De medewerkers van het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap worden regelmatig bijgeschoold op het gebied van overheidsopdrachten. Deze materie maakt ook deel uit van het permanente aanbod van het plan voor voortgezette opleidingen ("Weiterbildungsplan") van het Ministerie.*

	<p><i>Controle</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Interne controle: artikel 44 van het decreet van 25 mei 2009 houdende het financieel reglement van de Duitstalige Gemeenschap bepaalt dat de diensten van de Duitstalige Gemeenschap onderworpen zijn aan een interne controle. Voor de invoering van de interne controle is gebruikgemaakt van de INTOSAI-richtlijnen betreffende de normen voor interne controle in de overheidssector (INTOSAI GOV 9100). Deze interne controle wordt verzekerd door de Inspecteur van Financiën die, overeenkomstig artikel 29 van het uitvoeringsbesluit van 15 juni 2011, alle overheidsopdrachten voor werken van meer dan 30.000 euro en alle opdrachten voor leveringen of diensten van meer dan 10.000 euro controleert vóór de gunning ervan.</i> - <i>Interne audit: artikel 45 van het decreet van 25 mei 2009 houdende het financieel reglement van de Duitstalige Gemeenschap bepaalt dat de diensten van de Duitstalige Gemeenschap over een interne auditdienst beschikken die toezicht moet houden op de werking van de begrotingsuitvoering en van de boekhouding van de instelling alsook van haar systeem van interne controle.</i> - <i>Rekenhof: artikel 46 van het decreet van 25 mei 2009 houdende het financieel reglement van de Duitstalige Gemeenschap en artikel 10 van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof, bepalen dat de diensten van de Duitstalige Gemeenschap worden gecontroleerd door het Rekenhof. Het Rekenhof onderzoekt met name of de wetgeving betreffende overheidsopdrachten wordt nageleefd en brengt daarover verslag uit aan het Parlement.</i> <p><i>Actiegebied corruptie</i></p> <p><i>In het kader van de laatste evaluatie van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen Corruptie (UNCAC) heeft de Duitstalige Gemeenschap deelgenomen aan de evaluatie die is uitgevoerd door de FOD BOSA. De in dit kader verworven kennis is mutatis mutandis van toepassing.</i></p> <p><i>Bijlage 11: UNCAC-antwoorden van de Duitstalige Gemeenschap</i></p>
--	--

	<p><i>In dit verband worden bij de ondergeschikte besturen verschillende preventieve maatregelen genomen:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- <i>Zo worden bijvoorbeeld maatregelen om het recht op toegang te onderzoeken ingebouwd in de betreffende bestekken en wordt met name verwezen naar artikel 70 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten. Om bepaalde documenten van inschrijvers (bv. betaling van RSZ-bijdragen en fiscale schulden) te controleren, wordt gebruikgemaakt van de toepassing TELEMARC/DIGIFLOW. Naast het verplicht voorleggen van het UEA worden ondernemingen verzocht een verklaring in te dienen waarin zij meedelen dat zij zich niet in een uitsluitingsgeval bevinden. Het blijft voor besturen echter moeilijk na te gaan of er sprake is van fraude of een belangenconflict.</i>- <i>In sommige gevallen worden ondernemingen verzocht een verklaring onder ede tegen sociale dumping en voor eerlijke concurrentie voor te leggen.</i>- <i>Als een poging tot fraude wordt ontdekt, worden, naargelang het geval, de betrokken e-mails getraceerd of telefoons uitgelezen. Indien nodig (bv. corruptie in opdracht) kan ook de politie worden ingeschakeld en klacht worden neergelegd. Het personeel wordt geïnformeerd waarop het moet letten om niet te worden misleid.</i> <p><i>De correcte en strikte toepassing van de wetgeving en de invoering van elektronische procedures helpen ernstige onregelmatigheden, fraude, enz. te voorkomen.”</i></p>
--	--

IV. Aandeel kmo's die deelnemen aan overheidsopdrachten

KMO's worden in de Aanbeveling van de Commissie (2003/361/EC) gedefinieerd als bedrijven met minder dan 250 personeelsleden en met een jaarlijkse omzet van maximum 50 miljoen euro of een totale balans van minder dan 43 miljoen euro. Verdere inlichtingen zijn terug te vinden via de volgende website : http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/sme-definition_en.

<p>Inlichtingen die worden opgevraagd :</p>	
<p>Nieuwe ontwikkelingen</p>	<p>De opgegeven informatie zou betrekking moeten hebben op de nieuwe ontwikkelingen op het vlak van de deelname van KMO's aan overheidsopdrachten sinds de vorige rapportageoefening, en vooral de nieuw genomen maatregelen om de deelname van KMO's aan overheidsopdrachten te ondersteunen. Deze maatregelen kunnen betrekking hebben op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Een lijst en een korte omschrijving van de beleids- of regelgevende initiatieven die werden gelanceerd om de deelname van kmo's aan overheidsopdrachten te ondersteunen.</i> • <i>Maatregelen gericht op de deelname van kmo's in verschillende technieken voor gegroepeerde aankopen (raamovereenkomsten, dynamische aankoopssystemen en gecentraliseerde aankoopactiviteiten)</i> • <i>Maatregelen gericht op de deelname van start-ups en scale-ups aan overheidsopdrachten</i> • <i>Maatregelen die garanderen dat betalingen voor overheidsopdrachten tijdig gebeuren, vooral in het geval van kmo's</i> • <i>Maatregelen op het vlak van de betaling van onderaannemers</i> • <i>Richtlijnen of instructies voor aanbestedende overheden omtrent het omgaan met groeperingen van kmo's (bv. consortia)</i> • <i>Richtlijnen voor aanbestedende overheden over de toepassing van het 'divide or explain'-principe</i> • <i>Doelstellingen voor kmo-deelname aan overheidsopdrachten</i> <p>Deze inlichtingen kunnen eveneens betrekking hebben op moeilijkheden die nog bestaan in de betreffende lidstaat, wat de deelname van KMO's aan overheidsopdrachten betreft.</p>

<p>Gelieve alle beschikbare kwantitatieve gegevens (statistieken, etc.) te verstrekken met betrekking tot de deelname van KMO's aan de overheidsopdrachten</p>	<p>De onderstaande lijst bevat de indicatoren die voorgesteld worden op het vlak van de deelname van KMO's aan de overheidsopdrachten (als enige inschrijver, dans wel in een consortium):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>De KMO's die overheidsopdrachten kregen toegewezen (wat de overheidsopdrachten boven de Europese drempels betreft) : de waarde van de aan KMO's gegunde opdrachten ten opzichte van de totale waarde van de gegunde opdrachten onafhankelijk de grootte van de inschrijver;</i> • <i>Wanneer deze beschikbaar zijn, de ramingen van de indirecte deelname¹⁰ van KMO's aan de overheidsopdrachten (boven de Europese drempels).</i> • <i>In voorkomend geval, het huidige succespercentage wat het behalen van de doelstelling voor de deelname van KMO's betreft.</i> <p>De voormelde lijst is niet-exhaustief. Indien andere indicatoren worden verzameld die voor u nuttig kunnen zijn om de prestaties op dit gebied te controleren en te meten, gelieve deze dan in het verslag op te willen nemen.</p>
<p>IV. A. Federale Regering</p>	<p><u>Nieuwe ontwikkelingen</u></p> <p>Tijdens de periode januari 2018 - september 2020 werd het Belgische federale niveau gedurende bijna twee jaar geconfronteerd met een ontslagnemende regering en het regime 'lopende zaken'. Concreet houdt lopende zaken in dat het gedurende die periode niet mogelijk was om nieuw beleid te ontwikkelen, zowel in het algemeen als voor overheidsopdrachten. Als gevolg hiervan kunnen voor de afgelopen drie jaar maar een beperkt aantal nieuwe ontwikkelingen vermeld worden. Het betreft meer bepaald :</p> <ul style="list-style-type: none"> • In functie van het federale charter 'toegang van kmo's tot overheidsopdrachten' – dat bestaat uit 13 principes ten aanzien van de federale aanbestedende overheden om de toegang van kmo's tot overheidsopdrachten te verbeteren – werden meerdere communicatiecampagnes en infosessies opgezet en dat zowel naar de kmo's als naar de aanbestedende overheden toe.

¹⁰ Onder "indirecte deelname" wordt verstaan de deelname van een KMO als onderaannemer of als "belangrijke leverancier" (die voor meer dan 10 % van de waarde van de opdracht levert) van de opdrachtnemer (onderneming of consortium).

- Het nieuwe federale aankoopbeleid – dat tot stand kwam op basis van het koninklijk besluit van 22 december 2017 inzake de federaal gecentraliseerde overheidsopdrachten in het kader van het federaal aankoopbeleid, en voor het eerst uitgewerkt gedurende 2018-2019 – voorziet een specifieke focus op de kmo-participatie, onder meer via het benadrukken van een rigoureuze toepassing van het reeds vermelde charter ‘toegang van kmo’s tot overheidsopdrachten’, de betalingsdiscipline van de federale overheid en het onderwerp ‘innovatief aanbesteden’.
- Het gedetailleerd in kaart brengen van alle bestaande problemen bij een monitoring van de kmo-participatie bij overheidsopdrachten, bijvoorbeeld: welke specifieke data ontbreken, waarom ontbreken die data en wat moet er veranderd worden aan de wetgeving overheidsopdrachten opdat die data op een efficiënte manier kunnen worden verzameld?
- Het ontwikkelen van een nieuw e-procurementplatform (voorzien voor 2022-2023) dat zal instaan voor de elektronische behandeling van overheidsopdrachten met het oog op onder andere het creëren van een digitale, kmo-vriendelijke omgeving voor het plaatsen en behandelen van opdrachten en op het systematisch en kwaliteitsvol monitoren van de kmo-participatie. Bovendien zal dit platform mee verantwoordelijk zijn voor het technisch oplossen van een aantal van de in het vorige punt aangehaalde problemen die in kaart werden gebracht. Daarnaast zal er onder meer ingezet worden op het stimuleren van het ‘only once’-principe via diverse linken met andere databanken.

Het [regeerakkoord](#) (p. 42) van de regering De Croo en de [beleidsnota](#) (p. 6-7) van de Minister van Middenstand, Zelfstandigen en KMO’s maken duidelijk dat de huidige federale regering veel aandacht heeft voor de (verbetering van de) kmo-participatie bij overheidsopdrachten. Om die doelstelling te ondersteunen, wordt op dit moment door de diverse bevoegde federale diensten een federaal meerjarig gemeenschappelijk actieplan over de toegang van kmo’s tot overheidsopdrachten uitgewerkt. Dit plan zal focussen op zowel het monitoren als het stimuleren van de toegang van kmo’s tot overheidsopdrachten en omvat onder meer volgende maatregelen:

- Inzake monitoring: het gedetailleerd definiëren van onder meer het concept ‘kmo-participatie’ (met onder andere aandacht voor het onderaannemerschap bij kmo’s), het maximaal benutten van de bestaande gegevens over (kmo-participatie bij) overheidsopdrachten en het finaliseren van een lijst van gewenste wetswijzigingen met als doelstelling het wegwerken van barrières die een monitoring van overheidsopdrachten in de weg staan. Daarnaast staat de uitwerking van het nieuwe e-procurementplatform centraal. Dit platform zal onder meer ingezet worden

	<p>voor een maximale toepassing van het only-once principe (= verlaging van de administratieve lasten).</p> <ul style="list-style-type: none">• Inzake stimuleren: op korte termijn wordt gefocust op een evaluatie van het federale aankoopbeleid met specifieke aandacht voor het stimuleren van kmo-vriendelijke instrumenten en technieken, een evaluatie van de typedocumenten voor de opdrachtdocumenten (cf. kmo-vriendelijke typebestekken) en het ondersteunen van de uitwerking van een federaal, kmo-vriendelijk beleid inzake e-facturatie bij overheidsopdrachten. Op middellange termijn komen onder meer volgende zaken aan bod: het grondig evalueren van de wetgeving overheidsopdrachten (en aanverwante wetgeving), het uitwerken van een programma “begeleiding van de kmo’s” met aandacht voor het informeren en stimuleren van die kmo’s inzake overheidsopdrachten (inclusief samenwerking met partnerorganisaties), en het opzetten van een ambitieus en divers aanbod opleidingen overheidsopdrachten – zowel gericht naar de aanbestedende overheden als de ondernemingen en met inbegrip van zowel basisopleidingen als gevorderde opleidingen. <p>Deze combinatie van voorstellen moet op termijn leiden tot een kmo-vriendelijk federaal aankoopbeleid, kmo-vriendelijke overheidsopdrachten, correct geïnformeerde en opgeleide kmo’s, en een structurele en kwaliteitsvolle monitoring van de toegang van kmo’s tot overheidsopdrachten.</p> <p><u>Kwantitatieve gegevens</u></p> <p>Wanneer vandaag geprobeerd wordt om een kwantitatieve stand van zaken op te stellen over de kmo-participatie bij overheidsopdrachten, vertonen de beschikbare data teveel hiaten om daarover correcte uitspraken te kunnen doen.</p> <p>Voor het verbeteren van de huidige situatie kunnen we verwijzen naar twee reeds vermelde initiatieven: het nieuwe e-procurementplatform en het finaliseren van een lijst van gewenste wetswijzigingen met als doelstelling het wegwerken van barrières die een monitoring van overheidsopdrachten in de weg staan. Voor dit laatste project kunnen we onder meer volgende doelstellingen vermelden:</p>
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Het stimuleren van een elektronische behandeling van alle overheidsopdrachten. • Een systematische registratie van het kbo-nummer van een onderneming wat moet leiden tot een automatisch detectie van de kmo's. • Het vergroten en versterken van het toepassingsgebied en de inhoud van het PV van opening van offertes (= monitoren van de kmo-participatie op basis van ontvangen offertes). • Het vergroten en versterken van het toepassingsgebied en de inhoud van de aankondiging van gegunde opdracht (= monitoren van de kmo-participatie inzake begunstigde onderneming). • Specifieke aandacht voor de aankondiging van een opdracht, de uitvoering van een opdracht via onderaanneming, de waarde van een opdracht en het gebruik van raamovereenkomsten. <p>Eenmaal bovenstaande wijzigingen aan de reglementering overheidsopdrachten geïmplementeerd en van kracht zijn, en het nieuwe e-procurementplatform opgeleverd wordt, zal een grondige monitoring en evaluatie van de kmo-participatie bij overheidsopdrachten effectief mogelijk zijn.</p>
<p>IV. B. Vlaamse Regering</p>	<p>De Vlaamse Regering keurde op 29 januari 2016 het Vlaams Plan Overheidsopdrachten 2016-2020 goed. Dit plan zorgt voor een meer strategisch en gecoördineerd beleid voor overheidsopdrachten binnen de Vlaamse Overheid (zie hieronder punt V.).</p> <p>Het bevorderen van de deelname door KMO's aan overheidsopdrachten is één van de zes strategische doelstellingen van dit plan. In het kader van de uitvoering van dit plan streeft de Vlaamse overheid ernaar om van de participatie van KMO's aan overheidsopdrachten een blijvend aandachtspunt te maken bij al haar aanbestedende entiteiten.</p> <p>In het Vlaams plan overheidsopdrachten worden onder meer de volgende maatregelen aangehaald:</p> <ul style="list-style-type: none"> - op een goede manier omgaan met selectie- en gunningscriteria, waaronder aangepaste, proportionele criteria inzake financiële draagkracht en technische capaciteit - opdrachten van een grote omvang splitsen in percelen, zodat ze haalbaar zijn voor KMO's, voor zover het voorwerp en de aard van de opdracht dit toelaten - betalingstermijnen nauwgezet naleven of tussentijdse betalingen mogelijk maken - administratieve lasten beperken. <p>Naast de initiatieven vermeld in de vorige rapportageoefening kunnen volgende maatregelen worden vermeld:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - De Vlaamse Regering vaardigde richtlijnen uit voor stipte betalingen bij overheidsopdrachten. In combinatie met het e-invoicingproject wordt de termijn tussen ontvangst en goedkeuring van de offerte met meer dan 10 dagen ingekort. Door deze snellere betaling, als gevolg van e-facturatie, noemde de Europese Commissie het Vlaamse e-facturatieproject een best practice. - De Vlaamse overheid lanceerde Sandbox Vlaanderen. Hierin wordt geëxperimenteerd met innovatieve start-ups en ondernemers waarbij op zoek wordt gegaan naar innovatieve oplossingen. De inzichten worden vervolgens gebruikt om via overheidsopdrachten gerichter en state-of-the-art oplossingen aan te kopen. Ideeën, inzichten en resultaten van experimenten worden gedeeld in een duurzame innovatie-community. - Met het project kopen bij start-ups vergemakkelijkt de Vlaamse overheid de toegang tot overheidsopdrachten voor jonge, innovatieve ondernemingen. Het project zorgt voor een betere bekendmaking van overheidsopdrachten, meer op maat van start-ups. Overheden die initiatieven of opdrachten onder de aandacht van start-ups willen brengen kunnen deze op de marktplaats aanmelden. Om de opdrachten die verschijnen op deze marktplaats optimaal te verspreiden, wordt gebruik gemaakt van het netwerk van Sandbox Vlaanderen. Een leidraad en vereenvoudigde opdrachtdocumenten zijn beschikbaar voor aankopers. <p>In e-Delta Vereenvoudigde Registratie worden overheidsopdrachten sinds 1/1/2018 geregistreerd. Hierin worden onder meer de deelnemende en gegunde ondernemingen bijgehouden. Op dit moment is er nog geen koppeling met informatie over de bedrijfsgrootte maar de verwachting is dat deze koppeling in Q2 2021 zal worden gerealiseerd zodat rapportering over KMO-deelname mogelijk is.</p>
<p>IV. C. Waalse Regering</p>	<p>In februari 2017 heeft de Waalse regering een tweede Actieplan Verantwoordelijk Overheidsopdrachten 2017- 2019 aangenomen waarmee zij haar beleid wil versterken om ervoor te zorgen dat in Wallonië gegunde overheidsopdrachten vrij zijn van sociale dumping en “SME-friendly” zijn.</p> <p>Met dit actieplan worden drie strategische doelstellingen nagestreefd, waarvan de tweede op KMO’s is gericht om de toegang van KMO’s tot overheidsopdrachten te vergemakkelijken.</p> <p>De tweede as van het plan, die betrekking heeft op de ontwikkeling en versterking van de capaciteit van KMO’s om deel te nemen aan overheidsopdrachten, bevat twee doelstellingen die op hun beurt zijn opgesplitst in verschillende concrete acties:</p>

	<p>1) Steun verlenen aan KMO's om overheidsopdrachten toegankelijker te maken</p> <ul style="list-style-type: none"> - ACTIE 19. analyse van de technische en juridische mogelijkheden, met name op het gebied van toewijzing, onderaanneming, groepering van ondernemers, enz. om de toegang van KMO's tot overheidsopdrachten te vergemakkelijken. - ACTIE 20. Opstelling en verspreiding van een gids voor KMO's waarin op pedagogische wijze wordt ingegaan op de werking van overheidsopdrachten en waarin een antwoord wordt gegeven op de belangrijkste vragen van ondernemingen bij de indiening van offertes. - ACTIE 21. coaching en ondersteuning bieden aan KMO's - ACTIE 22. Organiseren van programma's voor permanente opleiding inzake overheidsopdrachten. <p>2) Verbetering van de toegang tot informatie tussen aanbestedende overheden en ondernemingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - ACTIE 23. Analyse van de wenselijkheid en haalbaarheid van de invoering van vooraankondigingen - ACTIE 24. Opzetten van een "databank" van bedrijven per geografisch gebied en per sector van activiteit. - ACTIE 25. Verbetering van de toegankelijkheid van het portaal voor overheidsopdrachten voor KMO's. - ACTIE 26. Organiseren van ontmoetingen tussen bedrijven en openbare aankopers. <p>De hinderpalen voor de deelneming van KMO's aan overheidsopdrachten zijn onder meer gebrek aan toegang tot informatie, gebrek aan kennis over de werking van overheidsopdrachten, omslachtige administratieve procedures, buitensporig hoge eisen, de omvang van de opdrachten en de tijd die nodig is voor verificatie en betaling.</p> <p>Om deze hinderpalen uit de weg te ruimen zijn in Wallonië reeds verschillende acties ondernomen en de Waalse Regering heeft verschillende engagementen aangegaan om deze te versterken en/of aan te vullen:</p> <p>1) de Waalse Small Business Act 2015-2019 voorziet in haar transversale as "Administratieve vereenvoudiging" in acties om de deelname van KMO's aan overheidsopdrachten te vergemakkelijken. De Waalse regering heeft in dit kader ook concrete acties ondernomen die een grotere deelname van KMO's aan overheidsopdrachten kunnen garanderen en die gericht zijn op een coherente aanpak voor zowel de aanbestedende overheden als de ondernemingen.</p>
--	---

	<p>2) Voorts dient te worden gewezen op de inspanningen die binnen de Waalse overheidsdienst zijn geleverd om de betalingstermijnen te verkorten. Deze inspanningen zullen worden voortgezet om de wettelijke termijnen in acht te nemen en, zo niet, ervoor te zorgen dat de wettelijk voorgeschreven betalingsachterstand daadwerkelijk wordt berekend en aan de ondernemingen wordt betaald.</p> <p>Bovendien bepaalt de regionale beleidsverklaring voor Wallonië 2019-2024 dat de regering bijzondere aandacht zal besteden aan de ontwikkeling van Waalse KMO's, zeer kleine ondernemingen en zelfstandigen, die banen creëren en belangrijke spelers zijn in de Waalse economie. De oprichting, ontwikkeling en groei van ondernemingen, met name KMO's, moet een belangrijk aandachtspunt blijven, met name via financiële steun voor investeringen, vooral die welke werkgelegenheid scheppen, en via de actie van Waalse financiële instrumenten, met deelname van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).</p> <p>De administraties en de bedrijfsondersteunende structuren zullen een bedrijfsvriendelijke filosofie hanteren, die er met name op gericht is de procedures en diensten voor de ondernemingen te vergemakkelijken en hun administratieve lasten te verlichten (KMO-toets, veralgemening van het only once beginsel, aanmoediging van elektronische facturering, harmonisatie van standaarddocumenten en toelichtingen, digitalisering van de administratieve procedures).</p> <p>De voorwaarden voor overheidsopdrachten zullen worden aangepast om Waalse KMO's (met inbegrip van zelfstandigen, ambachtslieden, entiteiten die zijn opgezet als gedeelde ondernemingen en coöperaties) in staat te stellen offertes in te dienen, met name door te voorzien in kortere betalingstermijnen. Bijzondere aandacht zal worden besteed aan de herstelbaarheid. Het bestek voor overheidsopdrachten zal worden aangepast om de toegang tot deze overheidsopdrachten voor alle ondernemers, met inbegrip van de KMO's, te bevorderen.</p>
<p>IV. D. Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest</p>	<p>De KMO's zijn omwille van hun omvang de eerste betrokkenen bij kleinere opdrachten.</p> <p>De opdrachten voor een bedrag lager dan 144 000 EUR worden over het algemeen gegund bij onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking.</p> <p>Om de zichtbaarheid van deze "kleine" opdrachten te vergroten en daarmee ook de toegang van (onder meer) de KMO's tot deze opdrachten, heeft het Gewest op 2 oktober 2017 een omzendbrief goedgekeurd, die op 20 november 2017 in het Staatsblad is verschenen.</p>

Een van de beoogde maatregelen staat in artikel 5.2.:

“Vanaf 01/12/2017 dienen de gewestelijke entiteiten hun overheidsopdrachten bekend te maken via een "open bekendmaking" (5) op de "Free Market"-omgeving als de volgende voorwaarden vervuld zijn:

1° het gaat om een opdracht geplaatst via onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking op grond van artikel 42, § 1, 1°, a), van de wet van 17 juni 2016, en;

2° de geraamde waarde van de opdracht is hoger dan of gelijk aan het bedrag, zonder btw, vastgesteld in artikel 92 van diezelfde wet.

Artikel 92 van de wet stelt die drempelwaarde vast op 30.000 euro zonder btw.”

De verplichting om elke opdracht van meer dan 30 000 euro op de Free Market te publiceren is bedoeld om de toegang van de kmo's tot de "kleine" opdrachten tussen 30 000 euro excl. btw en 144 000 euro te bevorderen, door de betere zichtbaarheid van deze opdrachten en door de grotere transparantie.

De omzendbrief waarover sprake in punt IV.1 kan online worden geraadpleegd via de volgende link:

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=nl&caller=summary&pub_date=17-11-20&numac=2017040776

Deze omzendbrief werd opgeheven en vervangen door de omzendbrief van 16 januari 2019. Met deze laatste wordt beoogd de transparantie van de procedures te bevorderen door toe te staan dat elke procedure met een geraamde waarde van meer dan 30.000 euro op e-Tendering wordt bekendgemaakt.

<p>IV. E. Regering van de Franse Gemeenschap</p>	<p>Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles : informatie hieromtrent wordt niet in een specifieke database opgenomen. Niettemin worden de KMO's uitgenodigd om in te schrijven in het kader van procedures zonder bekendmaking en worden de opdrachten met bekendmaking in percelen verdeeld, behalve wanneer de onderverdeling in percelen, wegens de specifieke kenmerken van de opdracht, zou leiden tot ernstige coördinatieproblemen tussen de verschillende opdrachtnemers. In het kader van de geplande dematerialisatie van de interne validatie van de opdrachten is met dit punt rekening gehouden en zullen we op termijn in staat zijn hieromtrent inlichtingen te verzamelen.</p>
<p>IV. F. Regering van de Duitstalige Gemeenschap</p>	<p>Die untergeordneten Behörden haben festgestellt, dass die KMU meistens Angst vor der zu hinterlegenden Dokumentenflut (was nicht der Fall ist) haben und sich gegenüber den großen Firmen als nicht konkurrenzfähig sehen. Auch die Versicherungen, die in diesem Zusammenhang abzuschließen sind, bilden eine Barriere zur Teilnahme der KMU. Zudem haben sie noch nicht alle den digitalen Weg eingeschlagen und halten nicht automatisch Ausschau nach Bekanntmachungen auf den hierfür entwickelten Plattformen. Somit ist die Beteiligung der KMU an Aufträgen, deren Werte die europäischen Schwellenwerte überschreiten, eher als gering einzustufen.</p> <p>Um die Beteiligung der KMU zu fördern, wird in der Deutschsprachigen Gemeinschaft im Lastenheft auf die Einteilung in Lose, auf die Aufstellung anderer angemessenen Zuschlagskriterien neben dem Preiskriterium, auf die Erlaubnis für bestimmte Teile der Aufträge mit Subunternehmen arbeiten zu dürfen und auf die Anpassung der Einreichungsfrist der Angebote bei komplexen Aufträgen geachtet. Zusätzlich werden nach der Veröffentlichung der Auftragsbekanntmachung auf nationaler und europäischer Ebene, die potenziellen interessierten KMU von den Auftraggebern über die entsprechende Veröffentlichung informiert.</p> <p>-----</p> <p>Vrije vertaling :</p>

“De ondergeschikte besturen hebben vastgesteld dat kmo’s meestal worden afgeschrikt door het grote aantal voor te leggen documenten (ook al klopt dit niet) en zich niet in staat voelen te concurreren met grote ondernemingen. Ook de verzekeringen die in dit verband moeten worden afgesloten, vormen een obstakel voor de deelname van kmo’s. Bovendien zijn ze nog niet allemaal digitaal gegaan en volgen ze niet automatisch de aankondigingen op de daarvoor ontwikkelde platformen. Daardoor is de deelname van kmo’s aan opdrachten met een waarde boven de Europese drempels eerder beperkt.

Om de deelname van kmo’s te bevorderen, besteedt de Duitstalige Gemeenschap in het bestek aandacht aan de verdeling in percelen, de vaststelling van andere passende gunningscriteria naast het prijs criterium, de toelating om voor bepaalde delen van opdrachten met onderaannemers te werken en een aangepaste termijn voor de indiening van offertes bij complexe opdrachten. Bovendien worden potentiële belangstellende kmo’s na de bekendmaking van de aankondiging van opdracht op nationaal en Europees niveau door de aanbestedende overheden op de hoogte gebracht van de betreffende bekendmaking.”

V. Informatie over de praktische implementering van het strategisch beleid omtrent overheidsopdrachten

Gevraagde inlichtingen :	
V.1 Groene overheidsopdrachten ('GPP')	Groene Overheidsopdrachten ('GPP') worden gedefinieerd als "een proces waarbij overheden goederen, diensten en werken trachten aan te kopen met een beperkte milieu-impact doorheen hun levenscyclus, in vergelijking met goederen, diensten en werken met dezelfde primaire functie die op een andere wijze zouden worden aangekocht." Een vrijwillige doelstelling van 50% GPP per lidstaat in aantal en waarde van relevante procedures werd in 2008 door de Commissie voorgesteld en door de Raad aanvaard.
V.1.1 Kwalitatieve rapportering	
Strategische uitdagingen	De informatie moet worden toegespitst op: - strategische uitdagingen bij het aanwenden van groene overheidsopdrachten, indien die er zijn - genomen maatregelen om ze te ondervangen.
Op nationaal niveau	<p>a) De nationale strategie duurzame ontwikkeling</p> <p>Op nationaal Belgisch niveau, dat zowel de federale overheidsdiensten als de diensten van de verschillende gefedereerde entiteiten omvat, wordt volop ingezet op duurzame overheidsopdrachten. De nationale strategie duurzame ontwikkeling, die in 2017 werd goedgekeurd, voorziet in volgende gezamenlijke acties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • op Europees en internationaal vlak bijdragen tot de stellingname en de coördinatie van het beleid omtrent duurzame overheidsopdrachten; • gezamenlijk criteria en praktijkinstrumenten uitwerken voor duurzame overheidsopdrachten; • aankopers voorlichten en bewustmaken over het gemeenschappelijke beleid en de praktische informatie rond de duurzame overheidsopdrachten van de verschillende overheden; • de verdere ontwikkeling van een monitoringsysteem voor duurzame overheidsopdrachten op nationaal niveau in het kader van e-procurement.

	<p>Verder hebben verschillende Belgische overheden instrumenten ontwikkeld om aankoopdiensten te ondersteunen bij het duurzaam aankopen. Ze houden elkaar op de hoogte van hun werkzaamheden en maken hieromtrent werkafspraken via de technische werkgroep « duurzame overheidsopdrachten » van de Interministeriële Commissie voor Duurzame ontwikkeling (IMCDO). Deze groep stemt ook af met de werkgroep 'bestuur' overheidsopdrachten, voorgezeten door de FOD Kanselarij van de Eerste Minister, met het oog op de opmaak van het onderhavige toezichtrapport.</p> <p>b) Internationale samenwerking</p> <p>Op Europees vlak verzorgt de technische werkgroep van de IMCDO de afstemming met de volgende internationale en Europese overlegorganen:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) <i>UN Environment (vroeger UNEP)</i> in het kader van het 10 Year Framework Programmes on Sustainable Production and Consumption rond een Duurzame Overheidsopdrachten / Sustainable Public Procurement (SPP) programma; b) <i>De Advisory Group van de Europese Commissie Green Public Procurement;</i> c) <i>De SPP Next! groep van vertegenwoordigers van Europese frontrunners inzake beleidswerk in Europa rond duurzame aankopen;</i> d) <i>De European Working Group on Ethical Public Procurement (EWGEPP), een groep van vertegenwoordigers uit Europese overheidsdiensten, NGO's en de medische sector met het oog op ethisch verantwoorde aankopen.</i>
<p>Federale Regering</p>	<p>a) Strategisch kader : omzendbrief van 16 mei 2014</p> <p>Het strategisch en operationeel kader voor de verduurzaming van de federale overheidsopdrachten is vervat in de omzendbrief van 16 mei 2014: <i>Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties</i>, verschenen in het Belgisch Staatsblad op 21 mei 2014. Deze omzendbrief is terug te vinden op: http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/federale-regelgeving.</p>

De omzendbrief kadert in het vroegere Federaal Actieplan Duurzame Overheidsopdrachten 2009-2011, waarbij de Belgische federale overheid zich heeft aangesloten bij de doelstelling van de Europese Raad en de Europese Commissie om 50 % van de federale overheidsopdrachten volgens een duurzame aankoopprocedure te realiseren.

In hoofdstuk 5, afdeling 3, van deze omzendbrief wordt de federale Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO) *“belast met het uitwerken van strategieën inzake duurzame overheidsopdrachten”*.

In januari 2018 heeft deze commissie, zoals gepland, de evaluatie van de omzendbrief gepubliceerd, 3 jaar na de inwerkingtreding ervan (zie hieronder V.1.2.).

<https://www.gidsvoorduurzameaankopen.be/fr/telechargements/2018-evaluation-circulaire>

Op basis van deze evaluatie werd een aangepaste ontwerptekst voorgelegd aan de Commissie voor overheidsopdrachten, die hierover advies heeft uitgebracht.

b) Strategisch Federaal Aankoopbeleid

In het kader van de heroriëntering van het federaal aankoopbeleid werd het vroegere netwerkoverleg van federale aankopers opgeheven en vervangen door het nieuwe Strategische Federaal Aankoopoverleg (SFA). Dit SFA komt maandelijks samen en wordt bijgestaan door het Dienstencentrum Procurement bij de FOD BOSA. Het heeft de opdracht om het gemeenschappelijke federale aankopen te coördineren over verschillende Tactisch-Operationele Federale Aankoopoverlegorganen (TOFA's). Daarnaast staat het SFA in voor het tot stand komen van het federale aankoopbeleid. Duurzame aankopen wordt in dit kader gezien als één van de vier strategische doelstellingen.

In 2019 (na reflectie over haar eerste werkjaar) stelde het SFA vast dat de TOFA's de taak hebben om snel opdrachtdocumenten te produceren, maar dat net daardoor budgettaire en duurzame (middel)lange termijnwinsten worden gemist. Er werd vastgesteld dat er nood is aan bijkomende beleidsteams die voor bepaalde categorieën dieper kunnen ingaan op de behoeften van de federale overheid vanuit een (middel)lange termijn perspectief voor een bepaalde categorie (categoriemanagement). Het korte-termijn aankoopbeleid kan zich hier vervolgens op afstemmen.

	<p>In 2018 werd reeds een eerste beleidsteam facility management in het leven geroepen. In 2019 werd werk gemaakt van beleidsteams rond betalingsdiscipline, schoonmaak, dienstreizen en evenementen. Voor de laatste 2 beleidsteams heeft het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) aangeboden om bijkomende ondersteuning te bieden vanuit haar in het verleden ontwikkelde instrumenten voor duurzame organisatie.</p> <p>Het SFA startte reeds in 2017 met de inventarisatie van de behoeften van de federale diensten (meerjarenplanning). Deze behoeftecaptatie dient uit te monden in een analyse van de behoeften met het oog op het creëren van schaalvoordelen voor bepaalde categorieën, dit via gemeenschappelijke aankopen voor de ganse federale overheid. Ook het FIDO heeft de lijst van toekomstige behoeften onderzocht met het oog op het vaststellen van prioriteiten rond duurzame producten en diensten. De begeleidende klankbordgroep van 9 oktober 2018 besliste op basis van deze oefening om duurzame informatiefiches uit te werken rond afval, smartphones en verdelers van dranken, koffiemachines (inclusief snacks). Deze fiches werden ondertussen bekendgemaakt op www.gidsvoorduurzameaankopen.be</p> <p>Het voorstel werd eveneens besproken op het SFA van 18 oktober 2018.</p> <p>Voor de aangegeven prioriteiten zal het FIDO bijkomende ondersteuning uitwerken in het kader van de actualisering van www.gidsvoorduurzameaankopen.be</p>
<p>Vlaamse Regering</p>	<p>Op 29 januari 2016 heeft de Vlaamse Regering het Vlaams plan overheidsopdrachten 2016-2020 goedgekeurd.</p> <p>Uitgangspunt is het effectief en efficiënt inzetten van het instrument overheidsopdrachten om een bijdrage te leveren aan de realisatie van beleidsdoelstellingen van de Vlaamse overheid. De Vlaamse overheid maakt met dit plan werk van een strategisch en gecoördineerd beleid voor haar overheidsopdrachten. Het plan heeft tot doel een professioneel en innovatiegericht aankoopbeleid te implementeren bij de Vlaamse overheid.</p>

Er is ingezet op de volgende strategische doelstellingen voor de periode 2016-2020:

- professionaliseren van het aankoopbeleid van de Vlaamse overheid;
- realiseren van end-to-end e-procurement;
- bevorderen van de deelname aan overheidsopdrachten door KMO's;
- bevorderen van integere overheidsopdrachten;
- inzetten op duurzaam en innovatief inkopen;
- inzetten van overheidsopdrachten als ondersteunend instrument bij strategische projecten.

Deze strategische aanpak ligt ook volledig in lijn met de prioriteiten die de Commissie naar voor schuift.

De Vlaamse Regering keurde op 29 januari 2016 het Vlaams Plan Overheidsopdrachten 2016-2020 goed. Dit plan zorgt voor een meer strategisch en gecoördineerd beleid voor overheidsopdrachten binnen de Vlaamse Overheid.

Het inzetten op duurzaam en innovatief inkopen is één van de zes strategische doelstellingen van dit plan. In het kader van de uitvoering van dit plan streeft de Vlaamse overheid ernaar om van duurzaam en innovatief inkopen een blijvend aandachtspunt te maken bij al haar aanbestedende entiteiten.

In het Vlaams plan overheidsopdrachten worden onder meer de volgende maatregelen aangehaald:

- Het zetten van concrete stappen naar een circulaire economie door circulair en biogebaseerd aan te kopen
- Het aanbieden en toepassen van duurzaamheidscriteria en -richtlijnen
- Integreren van het concept van de levenscycluskosten
- Aandacht voor de naleving van internationale arbeidsnormen en mensenrechten doorheen toeleveringsketens
- Het tegengaan van sociale dumping
- Inzetten op dialoog met de markt en het aanboren van het marktpotentieel om duurzamer te kunnen aankopen
- Internationale samenwerking en samenwerking over beleidsniveaus (netwerken, kennisdeling, beïnvloeding van internationale markten).

	<p>Het Facilitair Bedrijf is aangeduid als enige aankoopcentrale van de Vlaamse overheid voor gangbare en gebruikelijke ondersteunende goederen en diensten. De aankoopcentrale zet raamovereenkomsten in de markt en onderzoekt steeds welke duurzaamheidswinsten er kunnen gerealiseerd worden. Aangezien alle entiteiten van de Vlaamse overheid (en desgevallend ook de lokale besturen) gebruik kunnen maken van deze raamovereenkomsten vormen zij een hefboom voor een duurzamer aankoopbeleid.</p> <p>Om lokale besturen te helpen bij het organiseren van meer duurzame en innovatieve overheidsopdrachten, keurde de Vlaamse Regering een overeenkomst van vier jaar tussen het Vlaams Gewest en de VVSG goed betreffende de structurele ondersteuning van een steunpunt duurzame lokale overheidsopdrachten.</p> <p>De Vlaamse overheid zette ook nog specifiek in op een aantal belangrijke deelaspecten van duurzame overheidsopdrachten. Zo heeft Vlaanderen Circulair in 2017, samen met The Shift, VVSG en Bond Beter Leefmilieu een 'Green Deal Circulair Aankopen' opgezet. Zie: http://vlaanderen-circulair.be/nl/onze-projecten/detail/green-deal-circulair-aankopen. Meer dan 100 organisaties engageerden zich om twee circulaire aankoopprojecten op te zetten en tot een goed einde te brengen tegen eind 2019. Daarnaast hebben zo'n 50 ondersteunende organisaties hun expertise ingezet om de aankopers te helpen in deze experimenten en om de inzichten te delen met andere aankopers. De resultaten van deze Green Deal (goede voorbeelden, instrumenten, ...) werden gebundeld op https://aankopen.vlaanderen-circulair.be/nl.</p> <p>De Vlaamse overheid besliste om 10 pilootprojecten met toepassing van de CO2 prestatieladder te realiseren. De CO2-prestatieladder is een certificeerbaar managementsysteem dat bedrijven stimuleert om CO2 te reduceren op zowel structurele wijze, binnen de bedrijfsvoering als in projecten én in de toeleveringsketen. Na afloop zullen de pilootprojecten worden geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie zal er worden beslist om het systeem al dan niet verder en op grotere schaal uit te rollen. Het project rond de CO2-prestatieladder wordt uitgevoerd in partnerschap met het Waals Gewest en de bouwsector. Alle info is beschikbaar op https://www.co2-prestatieladder.be/.</p>
--	---

	<p>De Vlaamse overheid (het Facilitair Bedrijf) hanteert de duurzaamheidsmeter GRO bij bouwprojecten onafhankelijk van schaal en functie, om zijn ambitie op het vlak van duurzaamheid en circulair bouwen te realiseren. Voor wegenbouwkundige werken heeft de Vlaamse overheid (het Agentschap Wegen en Verkeer) in samenwerking met het Opzoekingscentrum voor de Wegenbouw (OCW) een tool uitgewerkt om duurzaamheid bij wegenprojecten te evalueren. In de tool worden een aantal specifieke, werfgebonden aspecten die een impact hebben op 'duurzaamheid' beoordeeld: de uitstoot van CO2 (zowel tijdens productie als bij het transport van asfalt en materialen), het gebruik van hernieuwbare energie, het optimaal hergebruik van materialen, het soort transport (bvb. binnenvaart wordt positiever beoordeeld dan transport over de weg), ...</p> <p>Bij de inschrijving dienden alle aannemers een realistisch voorstel in te dienen. Na uitvoering zal beoordeeld worden of alle aspecten ook zo uitgevoerd werden als opgegeven bij inschrijving. Hieromtrent loopt een proefproject.</p>
<p>Waalse Regering</p>	<p>Het strategisch kader voor duurzame overheidsopdrachten is vervat in het actieplan voor duurzame overheidsopdrachten 2017-2019. De ambitie van dit plan is om tegen 2020 tot 100% duurzame overheidsopdrachten te komen.</p> <p>De derde pijler van het plan bestaat in de ontwikkeling van milieu-, sociale en ethische clausules voor overheidsopdrachten inzake leveringen, diensten en werken.</p> <p>Het is in dat kader dat Wallonië het decreet van 2 mei 2019 heeft goedgekeurd, dat verschillende decreten wijzigt om de opname van milieu-, sociale en ethische clausules (de zogenaamde "ESE-clausules") verplicht te maken in de bestekken voor overheidsopdrachten voor werken die door het Waals Gewest worden gesubsidieerd.</p> <p>Dit decreet is de voortzetting van het streven van de Waalse regering om overheidsopdrachten verantwoord te maken.</p> <p>Deze verplichting heeft alleen betrekking op opdrachten voor werken in het kader van de volgende programma's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regionaal fonds voor gemeentelijke investeringen (wegen en gebouwen) ; - Infrasport (bouw, aankoop en renovatie van sportaccommodaties); - UREBA (verbetering van de energieprestaties van een gebouw);

- Stadsvernieuwings- en revitaliseringsoperaties;
- Regionaal Fonds voor huisvestingsontwikkeling.

De verplichte opneming van ESE-clausules houdt in dat het gebruik van een subsidie afhankelijk is van de opneming in het bestek voor deze werken van een of meer clausules op milieu-, sociaal en ethisch gebied ter bestrijding van sociale dumping. Deze clausules moeten cumulatief in het bestek worden opgenomen, behalve wanneer de door de regering vastgestelde drempels niet worden bereikt.

Met het oog op de uitvoering en implementatie van dit decreet moet de regering de modaliteiten vaststellen voor de invoeging van deze clausules, alsmede de mogelijke drempels vanaf welke zij worden geïntegreerd.

In dit stadium wordt de laatste hand gelegd aan het uitvoeringsbesluit van de Waalse regering.

Wat meer bepaald de kwalitatieve rapportage van groene overheidsopdrachten betreft, moeten de voornaamste uitdagingen op het gebied van groene overheidsopdrachten worden vermeld, namelijk

- de noodzaak van bewustmaking en van ontwikkeling van de capaciteiten van aanbestedende overheden;
- de noodzaak om de capaciteit van ondernemingen, met name van de KMO's, te ontwikkelen om op deze specificaties in te spelen.

Om deze uitdagingen aan te gaan, wordt een reeks acties ten uitvoer gelegd:

- Bewustmakings- en capaciteitsopbouwacties voor aanbestedende overheden (enquête en monitoring, opleiding, [helpdesk](#), ...);
- Acties in verband met de capaciteitsopbouw van bedrijven (permanente opleiding aangepast aan ecologisch verantwoorde opdrachten, ...);
- De ontwikkeling van specifieke instrumenten naar gelang van het soort opdracht (leveringen, werken of diensten: onderhoud van groenvoorzieningen, schoonmaak, enz.) en naar gelang van de productcategorieën (voeding, digitaal, enz.).

<p>Regering van het Brussels hoofdstedelijk Gewest</p>	<p>Voor Brussel Leefmilieu bestaat de belangrijkste uitdaging erin de verschillende belanghebbenden (leveranciers, administratie, enz.) te sensibiliseren en voortdurend te streven naar de integratie van meer duurzame criteria in het marktaanbod. Zo zouden bijvoorbeeld kleine leveranciers, die soms meer van de gewenste criteria integreren, beter vertegenwoordigd moeten zijn.</p>
<p>Regering van de Franse Gemeenschap</p>	<p>In de loop der jaren is de bezorgdheid over duurzame ontwikkeling en de sociale verantwoordelijkheid van overheidsorganisaties steeds belangrijker geworden in het collectieve bewustzijn.</p> <p>In de Beleidsverklaring 2019-2024 van de Gemeenschap staat in hoofdstuk 16, dat handelt over bestuur, dat de regering "de totstandkoming van een ecologisch verantwoord beleid in het bestuur van de administraties zal bevorderen door hun impact op het milieu te verminderen" (blz. 53 ; vrije vertaling). Meer in het bijzonder kondigt de beleidsverklaring aan dat de regering "milieuvriendelijker vervoermiddelen voor het reizen van ambtenaren zal bevorderen, met name bij de vernieuwing van het wagenpark van de overheid" en "verplichte ethische, sociale en milieuclausules in overheidsopdrachten" zal ontwikkelen (blz. 54 ; vrije vertaling).</p> <p>Meer in het algemeen, wat de ecologische transitie betreft, drukt de regering in de inleiding van de Beleidsverklaring van de Gemeenschap haar ambitie uit om de klimaatnoodsituatie te integreren in haar beleid en om het aldaar centraal te stellen en om deze problematiek te concretiseren "binnen het eigen beheer van de Gemeenschap, haar instrumenten en de instellingen die ze subsidieert (gebouwen, reisplannen, financiële fondsen, overheidsopdrachten, ...)".</p> <p>De MFWB wil zich de komende vijf jaar op twee hefbomen concentreren.</p> <p>De eerste betreft de impact van de beheersstrategie van het gebouwenpark van de Federatie Wallonië-Brussel en haar sectoren op onze ecologische voetafdruk. Tegen 2030 moeten alle administratieve gebouwen voldoen aan de Europese doelstellingen inzake koolstofneutraliteit en energieprestaties. Hetzelfde zal gelden in 2040 voor schoolgebouwen en in 2050 voor cultuur- en sportgebouwen.</p>

	<p>De tweede hefboom betreft de invoering van een meer ecologisch en verantwoord beheer van onze organisatie, met name op het gebied van aankopen, mobiliteit, waterbeheer en voeding. De ecologische overgang van onze organisatie staat nu centraal in onze ambitie; al onze entiteiten zijn nu vastbesloten om er een prioriteit van te maken.</p> <p>Voorbeelden van duurzame aankopen door de FWB:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ter vervanging van de plastic bekertjes voor de waterfonteinen is een overeenkomst voor kartonnen bekertjes gesloten. - Schoonmaakcontract (ecologische clausules) - Sanitaire benodigdheden (groene clausules en gunningscriteria) - Waterfonteinen (ecologisch gunningscriterium op basis van het energieverbruik) - Levering van aardgas en elektriciteit (perceel 1: elektriciteit uit 100% hernieuwbare bronnen) - Kantoorbenodigdheden (hoog aandeel producten op basis van materialen uit hernieuwbare en/of gerecycleerde* grondstoffen en/of recycleerbaar, en/of navulbaar, voor minder afvalproductie, en/of waarvan de productie heeft geleid tot besparingen in basisproducten, en/of minder gevaarlijke stoffen, op basis van natuurlijke, hernieuwbare vezels en producten, met een hoge weerstand en lange gebruiksduur zonder toxiciteit voor mens en natuur) - A0-printers (milieucriteria op basis van papierverbruik, energieverbruik en geluidsniveau) - Digitale productiesystemen voor drukwerk (gunningscriterium gebaseerd op stroomverbruik, lawaai, warmteafgifte en ozonafgifte) - Elk contract voor het leasen van fotokopieerapparaten (gunningscriteria gebaseerd op elektriciteitsverbruik, lawaai, warmteafgifte en ozonafgifte) - Contract ivm papier (eis voor FSC- of PEFC-certificaat) - Contract ivm papier met briefhoofd (eis voor milieu-etikettering om duurzaam bosbeheer te garanderen, zoals FSC of PEFC) - Contract voor de aankoop van bedrijfswagens (gunningscriterium gebaseerd op de ecoscore) - Contract voor de aankoop van bedrijfsvoertuigen (ecologisch gunningscriterium gebaseerd op de CO2-uitstoot en het brandstofverbruik) - Alle huurovereenkomsten voor bedrijfswagens (technische eis in verband met de CO2-uitstoot) - Reinigingsproducten (milieuclausules en gunningscriteria)
--	--

Regering van de Duitstalige Gemeenschap

Bei umweltfreundlichen Aufträgen werden meistens die diesbezüglichen Aspekte in der Leistungsbeschreibung, den Eignungs- oder Zuschlagskriterien des Lastenhefts festgehalten. Es wird aber auch für einige Aufträge im Lastenheft auf Regeltexte über Abfall und rechtmäßige Entsorgung sowie auf Verordnungen über Umwelt und Asbest (hierfür wird auch ein Asbestkataster hinzugefügt, falls es Vorhanden ist) hingewiesen.

Ein Hindernis bei diesen Aufträgen ist der oft höhere Preis im Verhältnis zu Aufträgen, die keine umweltfreundlichen Aspekte verlangen. Eine Herausforderung stellt die Kontrolle der späteren Umsetzung der vorgegebenen Aspekte und Anforderungen dar.

Um Hindernisse und Herausforderungen bei umweltfreundlichen Aufträgen zu reduzieren, wurden noch keine spezifischen Maßnahmen seitens der Deutschsprachigen Gemeinschaft getroffen. Jedoch wird an einem Leitfaden im Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft gearbeitet, um die Beschaffungen umweltfreundlicher zu gestalten und somit zu fördern.

Vrije vertaling :

“Bij milieuvriendelijke opdrachten worden de betreffende aspecten meestal vastgelegd in de omschrijving van de prestaties, de selectiecriteria of de gunningscriteria van het bestek. Bij sommige opdrachten wordt in het bestek echter ook verwezen naar de regelgeving inzake afval en reglementaire afvalverwerking en naar verordeningen inzake milieu en asbest (indien dit voorhanden is, wordt ook een asbestinventaris toegevoegd).

Een knelpunt bij deze opdrachten is de vaak hogere prijs in vergelijking met opdrachten die geen milieuvriendelijke aspecten vereisen. De controle op de latere uitvoering van de vastgelegde aspecten en eisen is een uitdaging.

Om knelpunten en uitdagingen bij milieuvriendelijke opdrachten te beperken, heeft de Duitstalige Gemeenschap nog geen specifieke maatregelen genomen. In het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap wordt echter gewerkt aan een handleiding om aankopen milieuvriendelijker te maken en zo groene aankopen te stimuleren.”

V.1.2. Bewijsstukken	
<p>Gelieve alle beschikbare bewijsstukken of ondersteunende documenten voor punt V.1. te verstrekken ter illustratie van de maatregelen, realisaties of uitdagingen in verband met het bevorderen van groene overheidsopdrachten.</p>	<p>De volgende documenten kunnen eventueel relevant zijn (niet-exhaustieve olijsting) (gelieve een link naar het document te vermelden):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Definitie van ‘groene overheidsopdracht’</i> • <i>Doelstellingen op het vlak van het gebruik van GPP en de wijze waarop deze zijn gedefinieerd met name voor de overheidsopdrachten in het algemeen, voor specifieke productgroepen en dit op basis van hun waarde, alsook op basis van het aantal opdrachten;</i> • <i>Bestaande wettelijke verplichtingen of omzendbrieven om groene clausules op te nemen;</i> • <i>Aanbevelingen om de criteria voor ‘groene overheidsopdrachten’ aan te wenden die werden ontwikkeld door de Europese Commissie, opgesplitst per productgroep. Indien het gebruik van andere criteria wordt aanbevolen, gelieve dan te specificeren of ze gelijkaardig zijn aan/geïnspireerd door de EU-criteria.</i> • <i>Activiteiten op het gebied van capaciteitsopbouw voor groene overheidsopdrachten (geinstitutionaliseerde of ad-hoc-opleiding, helpdesks, etc.).</i>
Op nationaal niveau	<p><i>Verschillende gewestelijke en federale definities rond groene en duurzame overheidsopdrachten zijn te vinden in hoger vermelde de documenten.</i></p> <p>De verplichtingen rond energie-efficiëntie volgen uit de Europese Richtlijn betreffende de energie-efficiëntie 2012/27/EU die omgezet werd in het koninklijk besluit van 13 juli 2014. Voor de energieprestaties van gebouwen werden verwijzingen opgenomen in de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten en in de wet van 13 augustus 2011 inzake overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten op defensie- en veiligheidsgebied.</p> <p>De website www.gidsvoorduurzameaankopen.be verwijst ook naar de website GPP Training Toolkit van de Europese Commissie voor de relevante productgroepen, maar vult die aan met informatie voor de stakeholders en goede voorbeelden uit België.</p>

	<p>Lerend netwerk duurzaam ICT: Onder leiding van de Nederlandse overheid en in samenwerking met verschillende andere lidstaten, werden in 2020 voorbereidingen getroffen voor de opmaak van een Circular IT Pact. Het Pact is een initiatief onder het UN One Planet Network en focust op overheidsopdrachten in de ICT-sector. Het doel van dit initiatief is om publieke en private aankopers meer duurzame (circulaire, milieuvriendelijke en eerlijke) ICT te laten aankopen en hierrond onderling kennis te delen. De gemeenschappelijke ambitie is om op die manier een duurzame transitie in de ICT industrie (m.b.t. laptops, smartphones en andere IT producten) te creëren tegen 2030. Het pact zal daartoe een netwerk met internationale peers (overheidsexperten en aankopers) opzetten om bestaande criteria, clausules, pilots, goede praktijken enz. met elkaar te delen.</p> <p>Een aantal vertegenwoordigers van Belgische federale en gewestelijke organisaties hebben in 2020 onderzocht hoe ze de handen in elkaar kunnen slaan in een stuurgroep om een invulling te geven aan het Pact op Belgisch niveau. Het FIDO heeft een secretariaat aangesteld dat verantwoordelijk zal zijn voor de organisatie van lerende netwerken met Belgische aankopers met het oog op de collectie van goede praktijken.</p>
<p>Federale Regering</p>	<p>a) Regelgeving</p> <p>Het strategisch en operationeel kader voor de verduurzaming van de overheidsopdrachten wordt verduidelijkt in de hoger vermelde omzendbrief van 16 mei 2014. (http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/federale-regelgeving)</p> <p>Deze tekst is niet bindend op het niveau van groene criteria voor productgroepen of doelgroepen, maar brengt verplichtingen op gebied van procesimplementatie (opmaak procedures e.d.) met zich mee. Verder bevat de tekst heel wat aanbevelingen betreffende het gebruik van specifieke selectiecriteria, technische specificaties/toewijzingscriteria/prestatieclausules die overheden of aanbestedende entiteiten die groen willen aanbesteden kunnen opnemen in hun opdrachtdocumenten.</p> <p>Naast de omzendbrief van 16 mei 2014 bevatten de volgende omzendbrieven specifieke instructies voor producten waarmee alle federale overheidsdiensten rekening moeten houden bij de opmaak van hun bestek:</p>

- Omzendbrief P&O/DO/2 van 18 november 2005 betreffende het aankoopbeleid van de federale overheid ter bevordering van het gebruik van duurzaam geëxploiteerd hout (Belgisch Staatsblad, 9 februari 2006)
- Omzendbrief 307sexies van 21 april 2017 — Aanschaffen van personenvoertuigen bestemd voor de Staatsdiensten en sommige instellingen van openbaar nut (Belgisch Staatsblad, 11 mei 2017)

b) Instrumenten

Voor de overige productgroepen met betrekking tot hoge energieprestaties wordt verwezen naar het Europese Energielabel, dat ter informatie voor verschillende productgroepen wordt toegelicht op <http://www.gidsvoorduurzameaankopen.be>.

Aankoopexperten kunnen terecht in de **Gids voor duurzame aankopen** (www.gidsvoorduurzameaankopen.be) voor aanwijzingen om hun overheidsopdrachten innovatief, milieuvriendelijk (en sociaal en ethisch) verantwoord te maken. Naast regelgevende en beleidsinformatie verwijst de gids ook naar goede praktijken, voorbeeldbestekken, labels, criteria en clausules. De gids bevat ook heel wat fiches, gebundeld per productgroep, die aankopers moeten helpen bij de opmaak van hun bestek.

In 2019 werd een klankbordgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van het FIDO en van regionale en federale diensten, opgezet om de gids uit te breiden op drie niveaus:

- het in kaart brengen van verschillende best beschikbare duurzame producten en diensten;
- het actualiseren van de verschillende, per productgroep beschikbare labels (cf. supra);
- het inventariseren van duurzame normen (ISO, NEN, EN,...) als hulp bij het formuleren van technische specificaties (cf. supra).

Concreet heeft deze groep voor de volgende producten en diensten nieuwe marktinformatie verzameld en in **fiches** gebundeld.

	<p>In 2019:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) elektronische displays voor de professionele markt die ontworpen zijn om afbeeldingen, bewegende beelden en tekst te bekijken door meerdere personen in een ‘niet-kantoor omgeving’; 2) afvalmanagement; 3) smartphones; 4) vending machines: dit zijn geautomatiseerde machines die voedingswaren, dranken en producten aanbieden, optioneel tegen betaling; 5) brandblusapparaten; 6) medische verbruiksartikelen en 7) financiële producten. <p>In 2020:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Financiële producten (herziene fiche); 2) Postdiensten /logistiek; 3) Strooizout; 4) Luiers en incontinentiematerialen; 5) Drink- en eetgerei. <p>Dankzij kwaliteitsvolle labels of keurmerken kunnen aankopers snel milieuvriendelijke (en sociaal/ethisch verantwoorde) producten identificeren. In 2019 heeft het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) de labelmarkt nog eens doorgelicht om te kijken welke labels betrouwbaar zijn. Het labellandschap verandert echter voortdurend. Nieuwe labels doen hun intrede, bestaande labels passen hun criteria aan, etc. Het FIDO onderzoekt geregeld welke labels voldoen aan de officiële criteria (Belgische wet inzake overheidsopdrachten van 17 juni 2016 – art. 54). Deze labels kunnen gebruikt worden in bestekken als bewijs dat de geleverde diensten overeenstemmen met de vereiste duurzaamheidsvoorschriften. In 2019 heeft het FIDO voor 150 productgroepen 45 sociale en milieulabels opnieuw beoordeeld. Zij voldeden aan de verschillende criteria van art. 54 en kregen dus een ‘PASS’ beoordeling. Labels die niet meer relevant waren werden verwijderd.</p> <p>De labels zijn terug te vinden op de verschillende productpagina’s van https://gidsvoorduurzameaankopen.be.</p>
--	--

	<p>Voor het volledige overzicht van geselecteerde labels per productgroep, kunt u hier terecht: (https://www.gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/downloads/labels-2019-nl).</p> <p>Aankopers verwijzen vaak naar Europese of internationale normen (ISO, NEN, DIN, EN, ...) om de kwaliteit van hun producten, diensten, processen of managementsystemen te waarborgen. Het aantal dergelijke normen is heel groot. Sommige beschrijven heel gedetailleerd specificaties van productonderdelen, anderen brengen de verschillende stappen van een proces in kaart. Bepaalde normen zijn geschikt om specifieke duurzame kenmerken in de verf te zetten, bijvoorbeeld de ISO-norm 13273 “Energy efficiency and renewable energy sources”, de ISO 15342-serie betreffende gerecycleerde plastics of de ISO-norm 37100 “Sustainable cities and communities”. De International Organization for Standardization (ISO) heeft dus de Sustainable Development Goals (SDG’s) geïntegreerd in haar normen.</p> <p>Voor (overheids)aankopers en beleidsmakers vond het Federaal Instituut voor Duurzame ontwikkeling (FIDO) het aangewezen om een bijkomende classificatie op te zetten volgens materialen, producten en bepaalde beleidsthema’s. Een oorspronkelijke set van 20.000 normen werd met automatische tools, een codeboek en manuele controle teruggebracht tot 150 duurzame normen. Een overzicht van deze normen vindt u hier: https://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/downloads/normen-2019.</p>
<p>Vlaamse Regering</p>	<p>De Vlaamse definitie van duurzame overheidsopdrachten is gebaseerd op de definitie voor milieuvriendelijke overheidsopdrachten die in een Europese studie (Bouwer, M. et al., 2005) gehanteerd wordt. Daarnaast zijn ook een indicator en een norm op het vlak van duurzame overheidsopdrachten gedefinieerd. Deze gaat uit van het procentueel aandeel (in euro) duurzame overheidsopdrachten voor die productgroepen waarvoor de Vlaamse overheid duurzaamheidscriteria heeft bepaald.</p> <p>Er bestaat geen algemene verplichting om duurzaamheidscriteria op te nemen in overheidsopdrachten. Zowel vanuit het Vlaams plan overheidsopdrachten als vanuit diverse projectwerkingen wordt er wel aanbevolen en wordt er beleidsmatig op aangestuurd om duurzaamheidscriteria op te nemen (Bv. TruStone, non-discriminatieclausule, ethische clausule, Gids tegen sociale dumping, ...). Naast de wettelijke verplichtingen die volgen uit dwingende wetgeving (bv. Richtlijn (EU) 2016/2102 inzake web toegankelijkheid, Richtlijn 2009/33/EC inzake schone wegvoertuigen, ...) is het volgende vermeldenswaardig:</p>

	<p>- Omzendbrief KB/BZ/2020/4. Deze legt een minimale ecoscore op naar gelang de klasse van het voertuig. De aankoop van voertuigen met een dieselveertuig wordt verboden voor alle klassen m.u.v. bestelwagens en terreinwagens. De omzendbrief omvat daarnaast nog een aantal andere maatregelen voor het stimuleren van aankopen van milieuvriendelijke voertuigen. Alle info, zie https://overheid.vlaanderen.be/omzendbrief-kb/bz/2020/4.</p> <p>Op de website vlaanderen.be (http://overheid.vlaanderen.be/duurzame-innovatieve-overheidsopdrachten) biedt de Vlaamse overheid een uitgebreid en gebruiksvriendelijk instrumentarium aan, dat de aankopers ondersteunt en sensibiliseert bij het verduurzamen van hun overheidsopdrachten. Naast handleidingen vinden aankopers er ook modelclausules, marktinformatie, methodieken en beleidsinformatie. Voor courante productgroepen vinden aankopers er marktinformatie, technische informatie en duurzaamheidscriteria.</p> <p>Voor verdere ondersteuning en bijkomende vragen i.v.m. duurzame overheidsopdrachten kunnen entiteiten van de Vlaamse overheid terecht bij het centraal aanspreekpunt duurzame overheidsopdrachten, dat ingebed is bij het Agentschap Facilitair Bedrijf (http://overheid.vlaanderen.be/aanspreekpunt-duurzame-overheidsopdrachten).</p>
<p>Waalse Regering</p>	<p><u>Definitie</u></p> <p>De omzendbrief van 28 november 2013 betreffende de uitvoering van een duurzaam beleid inzake overheidsopdrachten in Wallonië bevat de volgende definitie van een "milieuclausule": "Milieuclausules" zijn "clausules die een doelstelling inzake milieubehoud nastreven".</p> <p><i>"Het in aanmerking nemen van milieucriteria bij overheidsopdrachten is een doeltreffend en noodzakelijk middel om de milieuoetadruk van overheidsactiviteiten in hun geheel, met name op het milieu (water, lucht, bodem), de gezondheid, de biodiversiteit en het landschap, te verkleinen. Te dien einde houden de aanbestedende overheden rekening met de volledige levenscyclus van leveringen en diensten, beperken zij hun verbruik van natuurlijke hulpbronnen en energie, verminderen zij hun emissies van broeikasgassen en diffuse verontreinigende stoffen, voorkomen zij de productie van afvalstoffen, met name van gevaarlijke afvalstoffen, en recupereren zij deze afvalstoffen in voorkomend geval."</i></p>

De CO2-prestatieladder

Sinds eind mei 2019 werken de Waalse, de Vlaamse en de Brusselse Regering aan de invoering van een instrument waarmee ondernemingen uit de bouwsector een voordeel kunnen behalen bij de gunning van een overheidsopdracht.

Het betreft de CO2-prestatieladder

Met dit instrument stimuleert het beleid de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in een van de sectoren die de grootste bijdrage leveren aan de CO2-uitstoot.

Het principe is heel eenvoudig: hoe ambitieuzer een bedrijf zich ertoe verbindt maatregelen te nemen om zijn CO2-uitstoot te verminderen - en zo bij te dragen tot de strijd tegen klimaatverandering - hoe hoger zijn score op de prestatieladder, wat hem uiteindelijk een voordeel oplevert bij het meedingen naar een overheidsopdracht.

Momenteel loopt een proeffase, waarin de drie gewesten de werking van het instrument testen. Tussen 2019 en 2022 zal Wallonië naar verwachting tien opdrachten voor werken plaatsen met een budget boven of dicht bij de Europese bekendmakingsdrempel van 5.548.000 euro.

Circulaire economie

Wallonië zet zich duidelijk in voor een tweeledige logica van "nulafval" en circulaire economie. De ambitie is afval en de daarmee samenhangende kosten te voorkomen en te verminderen en werkgelegenheid en innoverende activiteiten in Wallonië te creëren.

De circulaire economie is aanwezig in verschillende gebieden in Wallonië.

- Het wordt ontwikkeld op het niveau van afvalpreventie en -beheer, met name door de goedkeuring van het Waalse plan voor afvalbeheer in maart 2018.
- De sector van de sociale economie is ook actief op het gebied van hergebruik.

	<ul style="list-style-type: none"> - Er worden acties uitgevoerd om projecten te begeleiden, te financieren en te ondersteunen, waaronder Novalia, circulaire economie vouchers, Next en de oproep omtrent projecten rond “plastics”. - Er bestaan ook een groeiend aantal initiatieven, steun, projecten en offertes in de economie van functionaliteit en eco-design. - In november 2019 is officieel een Circular Procurement Green Deal van start gegaan, die tot doel heeft de circulaire economie te bevorderen via het aanbestedingsbeleid van publieke en private organisaties. <p>De Green Deal Circulair Inkopen heeft tot doel de uitvoering van een circulair inkoopbeleid te ondersteunen en tegelijk de economische transitie van Wallonië te versnellen.</p> <p>Op 27 november 2019 engageerden 110 publieke en private organisaties zich om de circulaire economie in Wallonië vooruit te helpen. Zij gaven blijk van hun ambities door de ondertekening van de Waalse "Green Deal" voor circulaire overheidsopdrachten. Ongeveer zestig extra organisaties hebben zich in 2020 bij de Green Deal aangesloten.</p> <p>De ondertekenaars hebben afgesproken om binnen de 3 jaar van de Green Deal ten minste twee proefprojecten voor circulaire inkoop of ondersteuning uit te voeren. Zij zullen gedurende het hele project profiteren van een leernetwerk dat informatie, begeleiding en inspiratie biedt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Op 28 februari 2019 presenteerden 5 Waalse parlementsleden een inleidend rapport over de circulaire economie in Wallonië. Dit rapport geeft een stand van zaken van de circulaire economie in Wallonië, evenals een reeks aanbevelingen. Deze aanbevelingen zijn ook terug te vinden in de resolutie ter ondersteuning van de ontwikkeling van de circulaire economie in Wallonië, die op 3 mei 2019 unaniem door het Waalse parlement is aangenomen.
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - In januari 2020 is de Waalse Regering gestart met de werkzaamheden voor de ontwikkeling van een Waalse strategie voor circulaire economie. Deze werkzaamheden hebben geleid tot een voorontwerp van strategie, dat op 16 juli 2020 door de regering in eerste lezing is aangenomen. Dit voorontwerp bevatte reeds de grote lijnen en ambities van de Waalse strategie, die erop gericht is de kopers mondiger te maken en op het gebied van aankopen een voorbeeldregio te zijn.
<p>Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest</p>	<p>In het kader van de voorbeeldfunctie van de overheid zijn alle besturen en gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest er via verschillende omzendbrieven toe verplicht om bij de plaatsing van overheidsopdrachten rekening te houden met milieuevereisten en -overwegingen bij hun aankopen.</p> <p>Wettelijke verplichtingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omzendbrief van 16 mei 2014 (Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten gunste van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten gegund door federale aanbestedende overheden) - Artikel 7 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten. - Artikel 82 van de wet van 17 juni 2016 "Levenscycluskosten" - Het koninklijk besluit (KB) van 20 december 2010 inzake de bevordering van schone en energiezuinige wegvoertuigen in het kader van overheidsopdrachten, - De omzendbrief van 18 november 2005 over hout uit duurzaam beheerde bossen <p>Andere activiteiten in verband met capaciteitsopbouw voor groene overheidsopdrachten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sinds 2009 een duurzame helpdesk voor overheidsopdrachten (advies en bijstand van CODUCO). - Sinds 2009 organiseert Brussel Leefmilieu opleidingen en workshops om ambtenaren van de Brusselse openbare besturen (gewest, gemeente, OCMW) te helpen om duurzaamheidscriteria te integreren in hun overheidsopdrachten. Er is ook een opleiding beschikbaar voor het personeel: "opneming van duurzame clausules in overheidsopdrachten". - EMAS (overheidsopdrachten moeten voldoen aan het EMAS-label) - Nieuwsbrief "duurzame overheidsopdrachten" <p>Meer informatie over duurzame overheidsopdrachten op de website van Brussel Leefmilieu: https://leefmilieu.brussels/themas/duurzaam-consumeren/duurzame-overheidsopdrachten</p>

	Goede praktijken en getuigenissen van Brusselse overheidsinstanties
V.1.3. Kwantitatieve indicatoren	Deze afdeling bevat voorbeelden van kwantitatieve indicatoren met betrekking tot afdeling V.1. Ook andere indicatoren mogen in het rapport worden opgenomen.
<p>Gelieve alle beschikbare kwantitatieve gegevens (statistieken etc.) te verstrekken, ter illustratie van de realisaties en uitdagingen geïdentificeerd in afdeling V.1.1. In de mate van het mogelijke zouden deze indicatoren verder per type of wettelijk probleem moeten worden gegroepeerd.</p>	<p>Mogelijk relevante documenten (niet-exhaustief) die in aanmerking komen:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Percentage van plaatsingsprocedures die groene criteria bevatten of criteria inzake circulaire overheidsopdrachten, ten opzichte van het volledige volume van plaatsingsprocedures op nationaal niveau en, indien beschikbaar, voor de GPP-productgroepen (bv. http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm) waarvoor een monitoring gebeurt, gemeten op basis van aantal en waarde.</i>
Op nationaal niveau	<p>Zoekvelden duurzame ontwikkeling binnen het Belgische E-Notification platform.</p> <p>Onder mandaat van de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling (IMCDO) en haar technische werkgroep duurzame overheidsopdrachten onderzochten verschillende federale en gewestelijke overheidsdiensten sinds 2015 de mogelijkheden inzake het in kaart brengen van duurzame aankopen. Op basis van deze werkzaamheden integreerde de FODA BOSA in 2018 zoekvelden rond duurzame ontwikkeling binnen e-Notification (het Belgisch publicatieforum voor overheidsopdrachten). In een eerste fase van het project konden aanbestedende overheden over heel België de zoekvelden rond duurzame ontwikkeling invullen op vrijwillige basis.</p> <p>Het systeem laat toe om gegevens op een meer algemeen niveau in te zamelen zoals de opname van milieu, sociale, ethische of innovatieve aspecten in een bepaalde publicatie. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om gegevens op een dieperliggend niveau te capteren, zoals bijvoorbeeld aandacht voor klimaataspecten of aandacht voor bepaalde sociale groepen. Ook meer juridisch-technische gerelateerde aspecten, zoals verwijzingen naar technische specificaties of verwijzingen naar keurmerken enz. konden meegenomen worden.</p>

In een eerste analyse werden de zoekvelden inzake duurzame ontwikkeling van 103.539 Belgische publicaties onderzocht tussen februari 2018 en februari 2021. Uit onderstaande tabel blijkt dat de responsgraad voor de algemene zoekvelden schommelt tussen de 13.47% en 14.95%. Van de aanbestedende overheden die de zoekvelden ingevuld hadden, antwoordden ongeveer 20% van de aanbestedende overheden dat ze milieuaspecten, ethische of sociale aspecten opgenomen hebben in hun publicaties. Innovatieve aspecten werden voor ongeveer 3% meegenomen.

		Zoekveld niet ingevuld	Zoekveld ingevuld	
			Antwoord 'ja'	Antwoord 'neen'
Publicatie houdt rekening met milieuaspecten		85,03%	3,43%	11,54%
Publicatie houdt rekening met sociale aspecten		85,73%	2,60%	11,67%
Publicatie houdt rekening met ethische aspecten		85,50%	2,32%	11,88%
Publicatie houdt rekening met innovatie		86,53%	0,44%	13,02%

Tabel: Responsgraad en antwoorden voor duurzame zoekvelden in 103 539 publicaties tussen 2018 – 2021

Wanneer de antwoordpercentages van de ingevulde zoekvelden worden bekeken over de loop van de jaren blijkt de antwoordgraad slechts lichte schommelingen te vertonen. Dit wil zeggen dat de aanbestedende overheden, zelfs onder een vrijwillig regime, de zoekvelden blijven invullen in de loop van de tijd.

	Responsgraad			
	2018	2019	2020	2021
Publicatie houdt rekening met milieuaspecten	12.74%	16.22%	15.81%	14.97%
Publicatie houdt rekening met sociale aspecten	12.11%	15.37%	14.88%	14.27%
Publicatie houdt rekening met ethische aspecten	11.95%	15.02%	15.68%	14.20%
Publicatie houdt rekening met innovatie	11.27%	14.54%	14.60%	13.47%

Tabel: Verloop van responsgraad voor duurzame indicatoren van 103 539 publicaties over de periode 2018 - 2021

Voorlopige conclusies:

De antwoordgraad van het huidig vrijwillig rapporteringssysteem is anno 2021 nog te laag om geloofwaardige aanbevelingen te geven voor de toekomst. Verder te onderzoeken pistes zijn daarom:

- Het bepalen voor welke product- of dienstengroepen het invullen van de datavelden zinvol is (via koppeling met CPV codes).
- Het laten invullen van deze datavelden voor bepaalde productgroepen via een verplicht regelgevend systeem. Op federaal niveau zou dat bijvoorbeeld een aanpassingen van de omzendbrief van 16 mei 2014 of een ander instrument kunnen zijn.

Federale Regering

Het FIDO heeft verschillende clausules rond circulaire economie besproken m.b.t. de opmaak van een raamovereenkomst omtrent draagbare en vaste computers en schermen voor de ganse federale overheid, dit onder leiding van het Ministerie van Defensie.

Verschillende pistes rond ethisch en milieuvriendelijke toestellen werden onderzocht en geïntegreerd in het bestek. Ook werd aandacht besteed aan het thema circulaire economie. Het bestek werd gepubliceerd in de zomer van 2018.

<p>Vlaamse Regering</p>	<p>In e-Delta Vereenvoudigde Registratie worden overheidsopdrachten sinds 1/1/2018 geregistreerd. Wat betreft de duurzaamheid van de geregistreerde opdracht is de gebruiker verplicht om aan te geven</p> <ul style="list-style-type: none"> - Of de overheidsopdracht betrekking heeft op één van de van de productgroepen waarvoor de Vlaamse overheid essentiële duurzaamheidscriteria heeft gedefinieerd en of die al dan niet zijn toegepast - Of er andere ecologische duurzaamheidscriteria zijn toegepast - Of er vereist werd dat de kandidaat of inschrijver gecertificeerd is overeenkomstig een milieubeheersysteem - Of de toegang tot de opdracht is voorbehouden voor sociale werkplaatsen - Of (een deel van) de uitvoering van de opdracht is voorbehouden voor programma's voor beschermde arbeid - Of het bestek een non-discriminatieclausule omvat - Of het bestek een sociale clausule met het oog op tewerkstelling, vorming en opleiding omvat - Of het bestek een ethische clausule omvat - Of er bij de uitvoering van de opdracht natuursteen wordt gebruik en of in voorkomend geval de modelclausules van het TruStone initiatief werden opgenomen - Of de opdracht een innovatief karakter heeft <p>De registratie van deze gegevens moet het mogelijk maken om op een kwantitatieve en gestandaardiseerde wijze te rapporteren over het duurzaamheidskarakter van de overheidsopdrachten van de Vlaamse overheid.</p>
<p>Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest</p>	<p>Brussel Leefmilieu: Voor 2020: 10 overheidsopdrachten met Europese bekendmaking:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2020G0024: Onderhoud van groenvoorzieningen - zone Centrum 2. 2020M0030: Reparatie en verbetering van de tavernes en montage, demontage en opslag van de tavernes van Leefmilieu Brussel 3. 2020M0039: Ecologische reiniging van werkplaatsen en dergelijke of van gebouwen op externe locaties die door Brussel Leefmilieu worden beheerd 4. 2020K0079: Duurzame levering van thermische en accu-aangedreven tuinbouwmachines 5. 2020G0157: Onderhoud van groenvoorzieningen - Centrumzone – Jubelpark 6. 2020B0141: facilitator Mobility & Zero Emission Fleet Management voor bedrijven en overheden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

	<p>7. 2020K0197: Duurzame levering van werkkledij en van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM)</p> <p>8. 2020M0223: Renovatie en verbouwing van de Chaudron-boerderij en van een huis tot een doorganggebouw voor voeding in Anderlecht</p> <p>9. 2020K0217: veiligheidsschoenen en werkschoenen</p> <p>10. 2020K0265 : Duurzame inkoopcentrale voor de levering van duurzame bedrijfsfietsen en accessoires, waaronder tweedehandskietsen en fietskledij.</p>
Regering van de Franse Gemeenschap	Indien we het aantal overheidsopdrachten optellen dat de Directie Overheidsopdrachten en Aankopen van 2018 tot 2019 heeft verwerkt (de transversale operationele opdrachten), komen we uit op 44% van de overheidsopdrachten waarin een criterium voor duurzame ontwikkeling is opgenomen, een stijging van 18% in slechts 2 jaar tijd. Tegen 2024 moet dat 85% zijn.
V.2 Maatschappelijk verantwoorde overheidsopdrachten ('SRPP')	Maatschappelijk verantwoorde overheidsopdrachten ('SRPP') worden gedefinieerd als overheidsopdrachten die rekening houden met één of meerdere sociale overwegingen om maatschappelijke doelstellingen te bevorderen. SRPP dekt een breed spectrum van maatschappelijke overwegingen, zoals tewerkstellingsmogelijkheden, degelijke arbeidsomstandigheden, het respecteren van sociale en arbeidsrechten, maatschappelijke inclusie, gelijke kansen en toegankelijkheid.
V.2.1 Kwalitatieve rapportering	
Strategische uitdagingen	De informatie moet worden toegespitst op: <ul style="list-style-type: none"> - strategische uitdagingen waarmee men wordt geconfronteerd bij het bevorderen van maatschappelijk verantwoorde overheidsopdrachten, indien die er zijn - genomen maatregelen om ze te ondervangen - resterende problemen in de lidstaat
Op nationaal niveau	Zie antwoorden in V.1.1. en V.1.2.

	<p>a) Ethische verantwoordelijkheid</p> <p>Verschillende steden en andere Belgische aanbestedende overheden zijn gestart met pilootprojecten rond de controle op de naleving van duurzame aspecten en in het bijzonder Internationale Arbeidsorganisatie (IAO)-conventies en mensenrechtenclausules in de publieke overheidsopdrachten. Vooral voor productgroepen als de aankoop van kleding/textiel, maar ook in de sectoren harde vloeren, medische instrumenten en ICT apparatuur gebeurt de productie in sommige landen onder mensenwaardige omstandigheden.</p> <p>Vele Belgische aanbestedende overheden proberen deze problematiek op te vangen door de ondertekening van een verklaring op eer, toegevoegd aan de offertes, te controleren. De ervaring leert inmiddels dat aanbestedende overheden hiermee amper een zicht krijgen op de werkelijke arbeidsomstandigheden in de productieketen. Daarom onderzoeken verschillende besturen hoe ze verder kunnen gaan dan zulke verklaringen op eer. Ze zullen bekijken hoe duurzame aspecten, en in het bijzonder IAO en mensenrechtenclausules, in een concrete keten worden gerespecteerd door de opdrachtnemers van publieke overheidsopdrachten.</p>
<p>Federale Regering</p>	<p>Zie antwoorden in V.1.1. en V.1.2.</p> <p><i>Strijd tegen sociale dumping</i></p> <p>In de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten is de aandacht is aanzienlijke mate uitgegaan naar de problematiek inzake sociale dumping. De term sociale dumping wordt veelal gebruikt om het te hebben over wantoestanden in een aantal fraudegevoelige sectoren. Het gaat dan van oneerlijke concurrentie door systemen van detachering over detacheringsfraude, ongeoorloofde terbeschikkingstelling van personeel, schijnzelfstandigen tot regelrechte mensenhandel.</p> <p>SIOD (sociale inlichtingen en opsporingsdienst) is een overkoepelend orgaan van sociale inspectiediensten zoals de inspectie Rijksdienst Sociale Zekerheid, de inspectie Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, Toezicht op de Sociale Wetten, de inspectie van de Rijksdienst voor Verzekeringen der Zelfstandigen, de inspectie Rijksdienst voor Ziekte en Invaliditeit. SIOD hangt af van de Ministers van Werk, Sociale Zaken en de van de Staatssecretaris bevoegd voor de strijd tegen de sociale fraude. In de aanpak van de sociale dumping heeft de regering de SIOD een aantal doelstellingen opgelegd.</p>

SIOD zelf doet geen controles maar fungeert als coördinatieorgaan van de verschillende federale inspectiediensten.

Voor deze en andere controles werkt de SIOD samen met de verschillende regionale inspectiediensten.

De SIOD coördineert voornamelijk de controleacties die door de inspectiediensten gezamenlijk worden georganiseerd en uitgevoerd. Deze acties worden maandelijks vastgelegd per gerechtelijk arrondissement onder het voorzitterschap van de bevoegde arbeidsauditeur.

Jaarlijks wordt een actieplan opgesteld in de strijd tegen de sociale fraude en de sociale dumping.

Hieronder volgt het aantal controles op werven van publieke overheden voor:

- 2018: 14 022
- 2019: 14 658
- 2020: 10 047

Voor de werking van deze arrondissementele inspectiecellen, de statistieken van de controles, de partnerschapsakkoorden en de guidelines inzake de wetgevingen in risico-sectoren kan verwezen worden naar de website van de SIOD : nl www.siod.belgie.be.

Voor de organisatie van deze controles sociale dumping wordt ook gewerkt met een datamining en datamatching systeem gebaseerd op informatie in bestaande databanken en op concrete ervaringen van de inspecties op het terrein. Dit maakt het mogelijk om beter gerichte acties tegen sociale dumping te organiseren bij bedrijven en werven waar een groter risico op sociale fraude en sociale dumping is te verwachten.

Eén van de initiatieven in de aanpak van de sociale dumping is het afsluiten van partnerschapsovereenkomsten met verschillende publieke overheden. Deze overeenkomsten beogen het intensief uitwisselen van informatie zoals signalen van sociale fraude en sociale dumping op de publieke werven. Daarnaast verzorgt de SIOD vormingen over de aanpak van sociale dumping door inspectiediensten en hoe deze op de werven kan herkend worden door werfopzichters en werfconducteurs. De implementatie van de aansprakelijkheid voor fiscale, sociale schulden en loonschulden wordt bijgebracht aan de dossierbeheerders.

De publieke overheden sturen regelmatig lijsten naar de SIOD van werven boven de 30 000 euro. De inspectiediensten van de SIOD nemen deze mee in de planning van hun controles.

De signalen van vermoedelijke fraude kunnen door de overheden als bevoorrechte partner aangegeven worden via het “meldpunt voor eerlijke concurrentie” van de SIOD (<https://www.meldpuntsozialefraude.belgie.be>). De overheden krijgen dan ook een feedback van de controles die gebeuren op hun meldingen van vermoedelijke fraude.

Op federaal niveau heeft de SIOD een samenwerkingsakkoord afgesloten sedert 2014 met de diensten van de Regie der Gebouwen. Hiertoe heeft de SIOD in alle provincies vormingen verstrekt aan de plaatselijke werfcontroleurs en werfconducteurs.

Pilootproject ethisch verantwoord ICT

Onder leiding van de Nederlandse overheid en in samenwerking met verschillende andere lidstaten, werden in 2020 voorbereidingen getroffen voor de opmaak van een Circular IT Pact. Het Pact is een initiatief onder het UN One Planet Network en focust op overheidsopdrachten in de ICT-sector. Het doel van dit initiatief is om publieke en private aankopers meer duurzame (circulaire, milieuvriendelijke en eerlijke) ICT te laten aankopen en hierrond onderling kennis te delen. De gemeenschappelijke ambitie is om op die manier een duurzame transitie in de ICT industrie (m.b.t. laptops, smartphones en andere IT producten) te creëren tegen 2030. Het pact zal daartoe een netwerk met internationale peers (overheidsexperten en aankopers) opzetten om bestaande criteria, clausules, pilots, goede praktijken enz. met elkaar te delen.

Het FIDO levert een actieve bijdrage aan dit initiatief door het aanstellen van een Europees secretariaat voor ethisch verantwoord ICT. Het FIDO schaart zich achter het breed gedragen idee dat echte veranderingen in de ethische omstandigheden van de toevoerketen van de ICT-sector (veiligheids- en huisvestingsproblemen bij arbeiders, dwangarbeid, kinderarbeid, e.d.) maar mogelijk zijn wanneer grote ICT-aankopers samen de krachten bundelen. Ze wil daartoe o.a. samenwerken met ervaren aankoopexperten binnen Zweden, Noorwegen, Oostenrijk en andere landen. België heeft trouwens in het verleden zelf al enkele pogingen ondernomen om ethische risico's in de toevoerketen van IT (naleving van ILO-conventies en mensenrechten) in kaart te brengen (zie bijvoorbeeld <https://www.gidsvoorduurzameaankopen.be/fr/etudes-projets/responsabilite-societale-2017>).

	<p>In februari 2021 waren 16 grote aankopers van Europese steden en regio's bereid om mee te stappen in dit project.</p> <p>Gender mainstreaming</p> <p>De Wet Gender mainstreaming van 12 januari 2007 verplicht de federale overheid (evenals het Brussels-Hoofdstedelijk Gewest, het Waals Gewest en de Federatie Brussel-Wallonië) via art. 3, 3° om het kader van de procedures voor de toekenning van overheidsopdrachten de gelijkheid van vrouwen en mannen in aanmerking te nemen en de genderdimensie te integreren. Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen ontwikkelde een handleiding en een checklist om de federale overheidsdiensten te ondersteunen bij de uitvoering van deze verplichting en organiseerde verschillende vormingen rond dit onderwerp.</p> <p>In het kader van het tussentijds verslag en het verslag op het einde van de legislatuur wordt er aan het Parlement gerapporteerd over de uitvoering van de Wet Gender mainstreaming, inclusief de bepalingen rond overheidsopdrachten. Er werden een aantal sensibiliseringsacties uitgevoerd en opleidingssessies georganiseerd.</p>
<p>Vlaamse Regering</p>	<p>De Vlaamse overheid wil al het mogelijke doen om te voorkomen dat ze goederen zou aankopen die zijn vervaardigd met schending van de mensenrechten. Daartoe biedt ze o.m. een ethische clausule aan: https://overheid.vlaanderen.be/overheidsopdrachten-en-raamcontracten/duurzame-en-innovatieve-overheidsopdrachten/ethische-clausule.</p> <p>De Vlaamse overheid heeft in 2019 het project 'Eerlijke Natuursteen', Trustone, een initiatief van de Benelux federatie van natuursteengroothandelaars ondertekend. De verschillende partijen binnen het multistakeholderinitiatief Trustone nemen ieder een aantal taken op zich. Natuursteenbedrijven (producenten en importeurs) passen due diligence toe om de sociale risico's in hun toeleveringsketen te analyseren en vervolgens te beperken. De bij het initiatief aangesloten overheden nemen modelclausules op in de opdrachtdocumenten van hun opdrachten die (deels) betrekking hebben op natuursteen. Het project is in werking getreden op 1 oktober 2019 en wordt na 5 jaar geëvalueerd, waarna het al dan niet wordt voortgezet. Alle info is beschikbaar op https://www.imvoconvenanten.nl/nl/natuursteen. De modelclausules voor Vlaamse aankopers worden ontsloten op https://overheid.vlaanderen.be/natuursteen.</p>

	<p>De Vlaamse overheid stelt een toelichting en modelclausules ter beschikking om opdrachten aan de sociale economie voor te behouden. De wetgeving overheidsopdrachten biedt mogelijkheden om de toegang of een deel van de uitvoering van overheidsopdrachten, voor te behouden aan de sociale economie. Door het voorbehouden van opdrachten in de praktijk te brengen worden overheidsopdrachten gebruikt als een krachtig strategisch beleidsinstrument om sociale inclusie en duurzame werkgelegenheid te stimuleren.</p> <p>In het kader van de strijd tegen sociale dumping is een Vlaamse gids tegen sociale dumping bij overheidsopdrachten uitgewerkt, ingegeven door de nood aan een effectief werkinstrument voor aanbestedende overheden. Deze gids is gepubliceerd op de website: https://overheid.vlaanderen.be/resultaten-Vlaams-Samenwerkingsforum. De gids geeft op concrete wijze aan hoe een aanbestedende overheid bij overheidsopdrachten in bepaalde fraudegevoelige sectoren sociale dumping en de nefaste gevolgen daarvan kan tegengaan. De gids bestaat uit twee grote onderdelen.</p> <p>Specifiek wat betreft het voorkomen van inbreuken op sociale wetgeving bij overheidsopdrachten, is er het samenwerkingsprotocol dat werd ondertekend tussen de federale Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst (SIOD) en de Vlaamse Regering dat tot doel heeft misbruiken efficiënter op te sporen via wederzijdse uitwisseling van gegevens.</p>
Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Brussel Leefmilieu : Bewustmaking van de verschillende belanghebbenden (leveranciers, administratie, enz.)
Regering van de Franse Gemeenschap	De FWB reserveert bepaalde overheidsopdrachten voor KMO's die als maatschappelijk doel hebben de tewerkstelling van gehandicapten mogelijk te maken.
Regering van de Duitstalige Gemeenschap	Bei Rückgriff auf solche Aufträge werden die diesbezüglichen Aspekte meistens in der Leistungsbeschreibung, den Eignungs- oder Zuschlagskriterien festgehalten. In einigen Lastenheften der untergeordneten Behörden wird auf das Gesetz vom 4. August 1996 über das Wohlbefinden der Arbeitnehmer bei der Ausführung ihrer Arbeit hingewiesen.

Die Deutschsprachige Gemeinschaft hat insbesondere im Bereich der Bekämpfung des Sozialdumpings verschiedene Initiativen ergriffen. Zur Bekämpfung des Sozialdumpings im Bausektor werden Instrumente zur Verfügung gestellt, die aus drei Teilen bestehen. Diese werden kopiert und integral in die entsprechenden Teile des öffentlichen Lastenheftes eingefügt:

Teil 1: Klauseln gegen Sozialdumping, die in die entsprechenden Teile des Lastenheftes eingefügt werden können. Die Klauseln betreffen folgende Bereiche:

- Verpflichtungen bezüglich der Sozialversicherungsbeiträge
- Asbestsanierungsarbeiten
- Vergabe an Subunternehmer
- Wohlergehen und die menschenwürdige Behandlung der Arbeiter
- Arbeits- und Beschäftigungsbedingungen
- systematische Überprüfung der Preise
- Auftragsprache
- Sicherheitsmanagementsysteme
- Limosa Erklärung (L1) und A1 Formular
- Sozialbetrug melden
- regelmäßige Baustellensitzungen und Baustellenplanung
- Sozialklauseln
- Sanktionen

Teil 2: Verpflichtungserklärung des öffentlichen Auftraggebers zur Förderung eines fairen Wettbewerbs und zur Bekämpfung von Sozialdumping, die dem öffentlichen Auftrag als Anlage beigefügt werden. Hiermit verpflichtet sich der öffentliche Auftraggeber, dass er überprüft, ob der Anbieter und die Unternehmen alle vorgeschriebenen Kriterien einhalten.

Teil 3: Erklärung der Unternehmer für einen fairen Wettbewerb und gegen Sozialdumping: Diese Erklärung muss von jedem Unternehmer (Auftragnehmer oder Subunternehmen) ausgefüllt und unterzeichnet werden. Die Erklärung enthält Voraussetzungen zu den Arbeitsbedingungen, der Entlohnung und der Beschäftigung.

Diese Werkzeuge sollen die öffentlichen Auftraggeber bei der Erstellung ihrer Lastenhefte unterstützen und Sozialdumping bekämpfen.

Sie stehen auf der Webseite des Ministeriums der Deutschsprachigen Gemeinschaft als Download zur Verfügung (http://www.ostbelgienlive.be/desktopdefault.aspx/tabid-5293/9210_read-50164/)

Vrije vertaling :

“Bij dergelijke opdrachten worden de betreffende aspecten meestal vastgelegd in de omschrijving van de prestaties, de selectiecriteria of de gunningscriteria. In sommige bestekken van ondergeschikte besturen wordt verwezen naar de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk.

De Duitstalige Gemeenschap heeft met name op het gebied van de strijd tegen sociale dumping verschillende initiatieven genomen. Om sociale dumping in de bouwsector te bestrijden, worden instrumenten ter beschikking gesteld, die uit drie delen bestaan. Deze worden gekopieerd en integraal opgenomen in de relevante delen van het bestek:

Deel 1: clausules ter bestrijding van sociale dumping, die in de relevante delen van het bestek kunnen worden opgenomen. De clausules hebben betrekking op de volgende domeinen:

- verplichtingen op het vlak van socialezekerheidsbijdragen*
- asbestsaneringswerken*
- gunning aan onderaannemers*
- welzijn en menselijke behandeling van werknemers*
- arbeids- en tewerkstellingsvoorwaarden*
- systematisch prijsonderzoek*
- taal van de opdracht*
- veiligheidsmanagementsystemen*
- Limosa-aangifte (L1) en A1-formulier*
- melding van sociale fraude*

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>regelmatige vergaderingen op de werf en werfplanning</i> - <i>sociale clausules</i> - <i>sancties</i> <p><i>Deel 2: Verbintenisverklaring van de aanbestedende overheid om eerlijke concurrentie te bevorderen en sociale dumping te bestrijden, die als bijlage bij de overheidsopdracht wordt gevoegd. Hiermee verbindt de aanbestedende overheid zich ertoe na te gaan of de aanbieder en de ondernemingen aan alle voorgeschreven criteria voldoen.</i></p> <p><i>Deel 3: Verklaring van ondernemers voor eerlijke concurrentie en tegen sociale dumping: deze verklaring moet door elke ondernemer (opdrachtnemer of onderaannemer) ingevuld en ondertekend worden. De verklaring bevat arbeids-, verlonings- en tewerkstellingsvoorwaarden.</i></p> <p><i>Deze instrumenten zijn bedoeld om aanbestedende overheden te helpen bij het opstellen van hun bestekken en om sociale dumping tegen te gaan.</i></p> <p><i>Ze kunnen worden gedownload van de website van het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap (http://www.ostbelgienlive.be/desktopdefault.aspx/tabid-5293/9210_read-50164/).</i></p>
V.2.2. Bewijsstukken	
<p>Gelieve alle beschikbare bewijsstukken of ondersteunende documenten voor punt V.2.1. te verstrekken ter illustratie van de maatregelen, realisaties of uitdagingen in verband met het bevorderen van SRPP.</p>	<p>Mogelijk relevante documenten (niet-exhaustief) die in aanmerking komen (gelieve een link naar het document te vermelden):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Definitie van SRPP</i> • <i>Lijst en korte beschrijving van beleidsinitiatieven gelanceerd op het gebied van SRPP</i> • <i>Alle verplichtingen om maatschappelijk verantwoorde criteria of contractuele bepalingen op te nemen in de opdrachtdocumenten en de aanbestedende overheden of entiteiten die deze verplicht moeten toepassen</i> • <i>Alle informatie over aangewende maatschappelijke labels</i>
Op nationaal niveau	<p>a) Algemeen</p> <p>Voor zowel de federale als de gewestelijke definities werd SRPP opgenomen onder het overkoepelend luik duurzame of maatschappelijk verantwoorde overheidsopdrachten. (zie V.1.1. en V.1.2.)</p>

b) Informatie over keurmerken inzake maatschappelijke verantwoordelijkheid

Informatie over sociale labels werd gecombineerd met informatie over milieulabels en is voor verschillende productgroepen terug te vinden op <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl>.

c) Strijd tegen sociale dumping

Zie ook V.2.1.

In de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten is aanzienlijke aandacht uitgegaan naar de problematiek inzake sociale dumping. De term sociale dumping wordt veelal gebruikt om het te hebben over wantoestanden in de bouw. Het gaat dan van oneerlijke concurrentie door systemen van detachering over detacheringsfraude, ongeoorloofde terbeschikkingstelling van personeel, schijnzelfstandigen tot regelrechte mensenhandel.

De regels om de strijd tegen de sociale dumping aan te binden zijn aanzienlijk verstrengd. Deze maatregelen werden uitgewerkt in samenspraak met de sociale partners en met de Commissie voor de overheidsopdrachten.

Om de publieke aankopers te ondersteunen hebben zowel de federale, de Vlaamse Overheid als de Waalse Overheid gidsen opgesteld die de praktische richtsnoeren bevat voor de aanbestedende overheden in het kader van de strijd tegen de sociale dumping.

De gids van de federale overheid wordt gekoppeld aan een Charter dat verbintenisvoorstellen bevat voor de aanbestedende overheden. Een bijhorende omzendbrief moet ervoor zorgen dat het Charter van toepassing wordt gemaakt op de federale overheden, die ter zake het voorbeeld moeten geven. De andere aanbestedende overheden kunnen de betreffende maatregelen eveneens toepassen. Meer info over de federale gids vindt u onder <https://www.publicprocurement.be/nl/documenten/gids-omtrent-de-strijd-tegen-de-sociale-dumping-het-kader-van-overheidsopdrachten-en-0>

	<p>Gevolg gevend aan Europese en internationale beleidsimpulsen, wenst de Waalse Overheid het duurzame karakter van haar overheidsopdrachten te versterken. In deze context werden een aantal instrumenten ontwikkeld en verzameld met het oog op het vergemakkelijken van de opname van milieu, sociale en ethische criteria in overheidsopdrachten. Le Service public de Wallonie biedt eveneens praktische instrumenten aan met het oog op eerlijke mededinging en de strijd tegen sociale dumping:</p> <p>Voor verdere inlichtingen info, zie de volgende link : https://marchespublics.wallonie.be/home/pouvoirs-adjudicateurs/passer-un-marche-public-responsable/quels-sont-les-clauses-et-outils-specifiques-a-chaque-type-de-marche/marches-de-travaux.html</p> <p>Daarenboven legt de Waalse omzendbrief van 30 maart 2017 met betrekking tot het invoegen van clausules om eerlijke mededinging te promoten en sociale dumping in overheidsopdrachten te bestrijden het gebruik van deze Waalse tools op bij alle overheidsopdrachten voor werken aan alle Waalse gewestelijke aanbestedende overheden.</p>
<p>Federale Regering</p>	<p>d) Verplichtingen voor de federale diensten</p> <p>Volgende verplichting werd opgenomen in de hoger vermelde omzendbrief van 16 mei 2014:</p> <p><i>“Wat meer specifiek de overheidsopdrachten voor bouw- of renovatiewerken van gebouwen betreft die de drempel van 1.500.000 EUR (incl. btw) bereiken, wordt verduidelijkt dat de opdrachtdocumenten systematisch de sociale clausules moeten bevatten, zodat geen enkele afwijking zal worden toegestaan in de adviesaanvraag aan de Inspectie van Financiën of aan de Regeringscommissaris.”</i></p>
<p>Vlaamse Regering</p>	<p>SRPP is opgenomen onder het overkoepelend luik duurzame overheidsopdrachten, zie hierboven.</p>

<p>Waalse Regering</p>	<p><u>Definitie</u></p> <p>De Waalse omzendbrief van 28 november 2013 definieert "sociale clausules" als <i>"contractuele bepalingen waarmee een aanbestedende overheid door middel van een overheidsopdracht een doelstelling van sociaal beleid nastreeft die losstaat van de openbare orde en die tot doel heeft rechtstreeks bij te dragen tot het welzijn van de gemeenschap of van personen."</i></p> <p>De "sociale clausules" waarin de Waalse de opdrachten voor werken voorzien, zijn clausules met een sociaal-professioneel doel, d.w.z. dat de aanbestedende overheid een doel nastreeft van opleiding, integratie of inschakeling van werkzoekenden, leerlingen, stagiairs of gehandicapten.</p> <p>De opname van sociale clausules in de opdrachten voor werken maakt het mogelijk werkzoekenden, leerlingen, stagiairs of gehandicapten die in aanmerking komen voor integratie- of opleidingsprogramma's, op de bouwplaats werkervaring aan te bieden. Het maakt het ook mogelijk de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de aanbestedende overheid enerzijds, maar ook van de bedrijven, te versterken via de samenwerking met de bedrijven van de sociale economie en/of het onthaal van stagiairs in opleiding ter plaatse.</p> <p>Tegelijkertijd ondervinden ondernemingen in de bouwsector soms moeilijkheden bij de aanwerving. Door werkzoekenden, leerlingen, stagiairs of gehandicapten op de bouwplaats te ontvangen, kunnen de werkgevers kandidaten ontmoeten die bereid zijn in een met de bouw verband houdend vak te investeren en hen op de bouwplaats aan het werk zien.</p> <p>Er zijn drie sociale clausules ontwikkeld voor opdrachten voor werken in Wallonië:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De opleidingsclausule: de overheidsinstantie verzoekt de onderneming waaraan de opdracht is gegund een stagiair op te leiden die tijdens de uitvoering van het werk ver van de arbeidsmarkt staat; 2) De markt-/perceelreserveringsclausule: alleen integratiebedrijven uit de sociale economie (vergelijkbaar met beschutte werkplaatsen, bijvoorbeeld) kunnen een offerte indienen; 3) De "flexibele" clausule: de overheid biedt het bedrijf de keuze om een stagiair op te leiden of een deel van het contract uit te besteden aan een bedrijf uit de sociale economie.
-------------------------------	--

	<p><u>Invoeging van sociale clausules in Wallonië</u></p> <p>Naast de twee omzendbrieven die reeds de integratie van sociale clausules in Waalse overheidsopdrachten opleggen (omzendbrieven van 21 juli 2016 voor bouwopdrachten en van 7 september 2017 voor wegenbouw- en ontwikkelingsopdrachten voor zones voor economische activiteit), heeft Wallonië op 2 mei 2019 een decreet goedgekeurd dat de integratie van sociale, ethische en milieuclausules in door het Waalse Gewest gesubsidieerde overheidsopdrachten oplegt.</p> <p>Doel van het decreet is de toekenning van regionale subsidies afhankelijk te stellen van de naleving van bepaalde sociale, milieu- en ethische clausules (anti-dumping) in overheidsopdrachten voor de uitvoering van werken.</p> <p><u>Systeem van sociale clausules</u></p> <p>In Wallonië werd 5 jaar geleden een systeem van sociale clausules ingevoerd.</p> <p>Dit systeem werd op 9 december 2020 herzien en stelt oplossingen voor, die door alle belanghebbenden zijn goedgekeurd, voor de moeilijkheden die elk van de actoren die in aanraking komt met sociale clausule ondervindt (traditionele bedrijven, bedrijven voor integratie in de sociale economie, aanbestedende overheden en ontwerpers).</p> <p>De herziening van het systeem betreft de volgende punten:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Vergoeding van reeds in de onderneming aanwezige stagiairs: vergoeding van de opdrachtnemer voor de kosten van stagiairs uit voor de sociale clausule in aanmerking komende stelsels, wier contract vóór de datum van kennisgeving van de opdracht is gesloten. Voortaan wordt de voorwaarde van de datum van ondertekening van het contract niet meer in aanmerking genomen om de terugbetaling effectief te maken.
--	--

2. Afschaffing van de verplichting om halverwege de bouw twee stappen te ondernemen in geval van een flexibele clause: de procedures voor de onderneming worden vereenvoudigd wanneer men halverwege de bouwwerkzaamheden is gekomen. Niettemin moet de opdrachtnemer, of de facilitator "ondernemingen", ten minste één keer elk van de onderzoeksstappen tijdens de opdracht hebben uitgevoerd (voortzetting van het door de onderneming gekozen "pad": opleiding of uitbesteding aan de sociale economie), om niet-nakoming te rechtvaardigen die niet aan de onderneming kan worden toegeschreven.
3. Certificaat van een opleidingsovereenkomst die in aanmerking komt voor de sociale clause: het bewijsstuk van de opleidingsovereenkomst wordt vervangen door een nieuw standaarddocument dat aan het lastenboek wordt gehecht, getiteld "certificaat van een opleidingsovereenkomst die in aanmerking komt voor de sociale clause".
4. Standaard aanwezigheidslijst: oplegging van een dagelijkse aanwezigheidslijst voor personeel dat een opleiding volgt op de site
5. Herziening van de sancties: Bij gedeeltelijke niet-naleving van de sociale clause wordt een sanctie toegepast op het bedrag van de sociale clause in de samenvattende opmeting, in verhouding tot de niet-naleving van de clause. Voor het geval dat de sociale clause in het geheel niet wordt nageleefd (minder dan of gelijk aan 10%), wordt voorgesteld een boete van 4% van het gegunde opdrachtbedrag op te leggen.
6. Herziening van de opleidingsprogramma's die in aanmerking komen voor de sociale clause: invoering van nieuwe opleidingsprogramma's die in aanmerking komen voor de sociale clause en aanpassing van de uurbedragen (exclusief BTW) van bepaalde bestaande opleidingsprogramma's.

Netwerk "acheteurs publics responsables"

Het netwerk "acheteurs publics responsables" in Wallonië is gericht op gewestelijke en lokale openbare aankopers. Het netwerk biedt toegang tot thematische workshops over duurzame overheidsopdrachten (uitwisselingen van leveranciers, bezoeken ter plaatse, goede praktijken van andere entiteiten, enz.), alsook tot de nieuwsbrieven van het netwerk (juridisch nieuws, presentatie van nieuwe instrumenten, evenementenkalender, enz.).

Deze nieuwsbrief, die drie keer per jaar wordt verzonden, bevat verschillende soorten inhoud omtrent duurzame overheidsopdrachten: getuigenissen van aankopers, informatie over nieuwe wetgeving, over de ontwikkeling van nieuwe instrumenten, beschrijving van goede praktijken, agenda, enz.

Helpdesk "achats publics responsables"

Dit is een ondersteunende dienst die bijstand verleent aan de ambtenaren van de Service public de Wallonie (SPW), de OIP's, de provincies en de gemeenten die een verantwoord lastenboek wensen op te stellen:

- 1) enerzijds voor de opnemings van milieu-, sociale of ethische clausules in het bijzonder lastenboek,
- 2) en anderzijds voor de analyse van de ontvangen offertes aan de hand van dezelfde criteria.

Deze ondersteunende dienst beantwoordt ook alle vragen in verband met verantwoorde overheidsopdrachten.

Contactadres: marchespublics.responsables@spw.wallonie.be.

Waalse prijs voor de meest verantwoorde overheidsopdracht

Het doel van de Waalse prijs voor de meest verantwoorde overheidsopdracht is aanbestedende overheden die voor een verantwoorde aanpak van overheidsopdrachten hebben gekozen, te belonen en te eren, en aldus navolging onder overheidsorganisaties te creëren.

Er zijn al twee edities georganiseerd, in 2018 en 2019, die het mogelijk hebben gemaakt de goede praktijken van de deelnemers te verzamelen ([verzameling 2018](#), [verzameling 2019](#)).

De editie van 2020 diende te worden uitgesteld vanwege de gezondheidscrisis.

Charter voor verantwoordelijke overheidsopdrachten

Wallonië zet zich al enkele jaren in voor het bevorderen van meer economisch, sociaal, ethisch en milieuverantwoord aankopen, met name door in 2017 een tweede actieplan "Achats publics responsables" aan te nemen.

Het Charter voor duurzame overheidsopdrachten is actie 3 van dit plan. Door de verschillende facetten van verantwoord overheidsaankopen te combineren, stelt het de Waalse steden en gemeenten in staat te investeren in een holistische aanpak.

Door dit handvest goed te keuren, verbinden de lokale besturen zich ertoe een proces van voortdurende verbetering in gang te zetten ten gunste van verantwoorde overheidsaankopen. Om hen te ondersteunen heeft Wallonië een helpdesk opgezet, instrumenten ontwikkeld en standaardclausules opgenomen in de overheidsopdrachten.

Concreet betekent ondertekening van het charter dat overheidsinstanties blijf geven van hun bereidheid om een actieplan voor duurzame overheidsopdrachten vast te stellen. Om de opstelling van dit plan te vergemakkelijken, heeft Wallonië een planmodel ter beschikking gesteld dat vergezeld gaat van een gids. De schets bevat een voorstel voor een structuur, alsmede voorstellen voor acties.

Zodra het actieplan is opgesteld, zal het door de gemeenteraad moeten worden goedgekeurd voordat het door de betrokken autoriteiten kan worden uitgevoerd.

Op 16 mei 2019 hebben 60 Waalse gemeenten zich er door de ondertekening van het charter toe verbonden om binnen hun administratie en op hun grondgebied over te gaan tot duurzame en verantwoorde aankopen. De ondertekening van het handvest voor verantwoorde en duurzame overheidsopdrachten maakte deel uit van een werksessie van een halve dag waarbij ook milieubewustmakingsinstrumenten werden voorgesteld. Bijna 90 mandatarissen van de lokale besturen namen hieraan deel. Sindsdien hebben een tiental gemeenten en het openbaar waterbedrijf "SPGE" (Société Publique de la Gestion de l'Eau) zich bij hen aangesloten.

Kadernota en juridisch advies

In juni 2019 heeft de Waalse overheidsdienst [een kadernota en een juridisch advies](#) opgesteld waarin wordt verduidelijkt hoe milieu-, sociale en ethische clausules juridisch kunnen worden geïntegreerd in een bijzonder lastenboek om het verantwoord te maken. Daarin wordt ook de vraag behandeld hoe de toegang van KMO's tot overheidsopdrachten kan worden vergemakkelijkt.

Het document bevat de volgende elementen:

- 1) de opsomming van juridische en documentaire bronnen met betrekking tot overheidsopdrachten en in het bijzonder tot verantwoorde overheidsopdrachten ;
- 2) de voornaamste beginselen van overheidsopdrachten;
- 3) de beschrijving van een milieuclausule, een sociale clausule en een ethische clausule;

	<p>4) de lijst van delen of afdelingen van het bestek waar deze milieu-, sociale en ethische clausules kunnen worden ingevoegd;</p> <p>5) de sanctiemiddelen en het beheer van geschillen in geval van niet-nakoming;</p> <p>6) manieren om Waalse overheidsopdrachten toegankelijk te maken voor KMO's.</p>
Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	<p>Brussel Leefmilieu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omzendbrief 19 juli 2018 van de regering over de verplichting om sociale clausules op te nemen in gewestelijke overheidsopdrachten - Omzendbrief 26 november 2020 van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de verplichting om sociale clausules op te nemen in gewestelijke overheidsopdrachten (die de omzendbrief van 19 juli 2018 opheft). - Ordonnantie van 8 mei 2014 betreffende de opname van sociale clausules in overheidsopdrachten - Omzendbrief van 4 oktober 2012 betreffende sociale clausules in de overheidsopdrachten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
V.2.3. Kwantitatieve indicatoren	<p>Deze afdeling bevat voorbeelden van kwantitatieve indicatoren met betrekking tot afdeling V.2. Ook andere indicatoren mogen in het rapport worden opgenomen.</p>
<p>Gelieve alle beschikbare kwantitatieve gegevens (statistieken etc.) te verstrekken ter illustratie van de realisaties en uitdagingen geïdentificeerd in afdeling V.2.1.</p>	<p>Mogelijk relevante documenten die in aanmerking komen (niet-exhaustieve oplijsting):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Aantal plaatsingsprocedures voor overheidsopdrachten die maatschappelijk verantwoorde gunningscriteria bevatten. Gelieve te vermelden hoeveel ervan worden geregeld onder het "light-regime" van titel III, hoofdstuk I (de artikelen 74 tot 77 van Richtlijn 2014/24/EU en de artikelen 91 tot 94 van Richtlijn 2014/25/EU).</i> • <i>Aantal plaatsingsprocedures die werden voorbehouden aan beschutte werkplaatsen en economische actoren overeenkomstig artikel 20 van de richtlijn</i> • <i>Aantal plaatsingsprocedures voor het verstrekken van gezondheids-, sociale of culturele diensten zoals bepaald in artikel 77.1 van de richtlijn voorbehouden aan organisaties die voldoen aan de voorwaarden vermeld in artikel 77.2 van de richtlijn</i> • <i>Aantal procedures voor overheidsopdrachten die maatschappelijk verantwoorde contractuele bepalingen bevatten. Gelieve te specificeren hoeveel ervan geregeld zijn op basis van het 'light-regime' van titel III, hoofdstuk I (de artikelen 74 tot 77 van Richtlijn 2014/24/EU en de artikelen 91 tot 94 van Richtlijn 2014/25/EU)</i>

Op nationaal niveau	Het meten van het aantal procedures voor overheidsopdrachten die maatschappelijk verantwoorde gunningscriteria bevatten zal in de toekomst mogelijk worden via het monitoringsmechanisme beschreven onder rubriek IV.1.3. (datacollectie via E-Procurement)
Federale Regering	<p>Tewerkstelling van personen met een handicap via overheidsopdrachten</p> <p>De wet tot wijziging van het koninklijk besluit van 6 oktober 2005 houdende diverse maatregelen met betrekking tot de vergelijkende aanwervingsselectie en met betrekking tot de stage met het oog op de optimalisering van het quotum inzake tewerkstelling van personen met een handicap bij de federale overheidsdiensten werd bekendgemaakt op 20 april 2017. Deze wet bepaalt in artikel 2 dat de tewerkstelling voor maximaal een derde kan worden ingevuld door het uitbesteden van taken aan bedrijven die zorgen voor aangepaste tewerkstelling, en meer bepaald maatwerkbedrijven.</p>
Vlaamse Regering	Zie hierboven
Waalse Regering	<p>a) Strijd tegen de sociale dumping</p> <p>In Wallonië waren er 135 ethische clausules in 2018 en 131 in 2019 waarbij de strijd tegen sociale dumping in hun gepubliceerde opdrachten werd geïntegreerd.</p> <p>b) Sociale clausules in Wallonië</p> <p>In december 2019 zijn in Wallonië bijna 619 door Waalse aanbestedende overheden gegunde overheidsopdrachten voor werken geregistreerd waarin een sociale clausule is opgenomen. In december 2019 was de totale som van de opdrachten met een sociale clausule in Wallonië goed voor meer dan 551 miljard euro. Deze opdrachten hebben ook de beroepsopleiding van 583 stagiairs en de sluiting van 83 overeenkomsten met ondernemingen uit de sociale economie mogelijk gemaakt.</p>
Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	<p>Brussel Leefmilieu: Voor 2020: 3 overheidsopdrachten met Europese bekendmaking</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2020G0024: Onderhoud van groenvoorzieningen - centrale zone 2. 2020K0197: Levering van werkkledij en persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) van duurzame aard

	3. 2020M0223 : Renovatie en verbouwing van de Chaudron-boerderij en een huis tot een doorgangsgedebouw voor voeding in Anderlecht
V.3 Overheidsopdrachten voor innovatie	Een innoverende oplossing wordt gedefinieerd in 2014/24/EU, art. 2 (1.22) als “een nieuw of significant verbeterd product, dienst of proces”. Dit behelst niet enkel oplossingen afkomstig van O&O, maar ook oplossingen die het resultaat zijn van activiteiten “met inbegrip van maar niet beperkt tot productie-, bouw- of constructieprocessen, een nieuwe marketingmethode, of een nieuwe organisatiemethode in bedrijfspraktijken, organisatie van de werkplek of externe relaties”. Gelieve te rapporteren over beide dimensies van overheidsopdrachten voor innovatie: overheidsopdrachten voor O&O en overheidsopdrachten voor innoverende oplossingen.
V.3.1 Kwalitatieve rapportering	
Strategische uitdagingen waaraan het hoofd moet geboden worden	De informatie moet worden toegespitst op: <ul style="list-style-type: none"> - strategische uitdagingen, indien die er zijn, bij het bevorderen van overheidsopdrachten voor innovatie; - genomen maatregelen om deze te ondervangen ; - resterende problemen.
Op nationaal niveau	Het meten van het aantal innovatieve overheidsopdrachten zal in de toekomst kunnen via het monitoringsmechanisme beschreven onder V.1.3. (datacollectie via E-Procurement). <p>Voor de innoverende aspecten kunnen de onderstaande indicatieve cijfers worden gegeven :</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2018 : 11 opdrachten met innoverende aspecten - 2019 : 12 opdrachten met innoverende aspecten - 2020 : 23 opdrachten met innoverende aspecten
Vlaamse Regering	De belangrijkste strategische uitdaging bij de bevordering van overheidsopdrachten voor innovatie is de bewustmaking van aankopers, managers en beleidsmakers van de mogelijkheden die innovatieve overheidsopdrachten bieden.

	<p>De Vlaamse overheid zet hierop in door middel van het Programma Innovatieve Overheidsopdrachten (PIO).</p> <p>Het Programma Innovatieve Overheidsopdrachten (PIO) richt zich op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het ontwikkelen van innovatieve oplossingen via de aankoop van onderzoek- en ontwikkelingsdiensten en - het aankopen van innovatieve oplossingen die nieuw zijn op de markt en nog validatie vereisen <p>Alle overheidsorganisaties in Vlaanderen en organisaties uit de publieke sector die vallen onder de Wet op de Overheidsopdrachten kunnen bij PIO terecht voor informatie, advies, begeleiding en cofinanciering bij innovatieve aankoopprojecten. Begeleiding en cofinanciering biedt PIO aan projecten die in het kader van oproepen voor projectvoorstellen door PIO geselecteerd worden.</p> <p>In totaal heeft PIO jaarlijks een budget van 5 miljoen euro beschikbaar. De specifieke noden van elk traject bepalen de omvang van de mogelijke cofinanciering.</p> <p>In de periode 2017-2020 bouwde PIO een portfolio van een 90-tal projecten uit. Ze situeren zich op zeer diverse vlakken. Belangrijkste thema is digitalisering van publieke dienstverlening.</p> <p>Het concept van ‘precommercieel aankopen van diensten voor onderzoek en ontwikkeling’ werd geïntegreerd in de Vlaamse regelgeving en meer specifiek in de delegatieregelingen voor overheidsopdrachten aan de leden van de Vlaamse Regering en aan de hoofden van de departementen en interne agentschappen. Daarnaast is er een regelgevend kader gecreëerd voor de cofinanciering van onderzoek & ontwikkeling in het kader van overheidsopdrachten.</p> <p>Tot slot zijn er initiatieven genomen om het innovatiegehalte van de aankopen van de Vlaamse overheid te monitoren. In e-Delta Vereenvoudigde Registratie wordt bijgehouden of het gaat om PCP en/of PPI en welk type van innovatie het betreft (productinnovatie, procesinnovatie, organisatie- of diensteninnovatie, aankoopinnovatie, contractinnovatie).</p>
Waalse Regering	<p>Met haar regionale beleidsverklaring voor Wallonië 2019-2024 wil de Waalse regering innovatie bij de Waalse bedrijven aanmoedigen, met name in de ecologische, sociale en economische transitie, door middel van onderstaande elementen:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - De overheidsmiddelen ter ondersteuning van innovatie verhogen, de Europese doelstellingen van 3% van het bbp geïnvesteerd in onderzoek en ontwikkeling halen, en deze doelstelling op Europees niveau optrekken tot 4% in 2035 en 5% in 2050, waarbij een derde van de overheid afkomstig moet zijn ; - Hervorming van de steun voor innovatie door voorrang te geven aan vereenvoudiging en terugverdieneffecten voor de Waalse economie ; - Waalse innovatie ondersteunen via innoverende overheidsopdrachten, met name door duurzaamheidsdoelstellingen vast te stellen, sociale dumping te voorkomen en het voorbeeldkarakter van de overheid op dit gebied te waarborgen door te voorzien in doelstellingen die om de drie jaar naar boven worden bijgesteld; - de toegang tot overheidsopdrachten voor startende ondernemingen aan te moedigen en te vergemakkelijken, zodat overheidsopdrachten een echte hefboom worden voor de ondersteuning van innovatie, met inbegrip van precommerciële innovatie.
<p>Regering van de Duitstalige Gemeenschap</p>	<p>Bei innovativen Aufträgen (oftmals bei der Wahl von Architekten für Bauaufträge bei den untergeordneten Behörden) werden meistens die diesbezüglichen Aspekte in den Auswahlkriterien festgehalten. Eine Herausforderung bei solchen Aufträgen stellt die Kontrolle der späteren Umsetzung dieser innovativen Aspekte und Anforderungen dar.</p> <p>-----</p> <p>Vrije vertaling :</p> <p><i>"Bij innovatieopdrachten (vaak bij de keuze van architecten voor opdrachten voor werken bij ondergeschikte besturen) worden de betreffende aspecten meestal vastgelegd in de selectiecriteria. Bij dergelijke opdrachten is de controle op de latere uitvoering van deze innovatieve aspecten en eisen een uitdaging."</i></p>

V.3.2. Ondersteunende documenten	
<p>Gelieve alle beschikbare bewijsstukken of documenten te verstrekken ter illustratie van de maatregelen, realisaties of uitdagingen in verband met het bevorderen en implementeren van overheidsopdrachten voor innovatie.</p>	<p>Mogelijk relevante documenten (niet-exhaustieve oplijsting) die in aanmerking komen (gelieve een link naar het document te vermelden):</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Actieplan en/of doelstellingen op het vlak van overheidsopdrachten voor innovatie en het stadium van de implementering ervan. Informatie over hoe ze gedefinieerd zijn;</i> • <i>Alle bijkomende bepalingen op het vlak van overheidsopdrachten voor innovatie in uw wetgeving die verder gaan dan de bepalingen in de Europese richtlijnen betreffende overheidsopdrachten (bv. meer gedetailleerde definitie van innovatieve oplossingen en/of O&O, specifieke bepalingen betreffende innovatieve overheidsopdrachten in het kader van artikel 33 van de Mededeling van de Europese Commissie van 27 juni 2014 houdende een Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie)</i> • <i>Nationale richtsnoeren m.b.t. overheidsopdrachten voor innovatie (bv. i.v.m. behandeling van intellectuele-eigendomsrechten, gezamenlijke aanbestedingen om de vraag te stimuleren naar innovatieve oplossingen, i.v.m. overheidsopdrachten voor O&O)</i> • <i>Activiteiten gericht op capaciteitsopbouw op het vlak van overheidsopdrachten voor innovatie (geïstitutionaliseerd of ad-hoc-opleiding, helpdesks, etc.)</i> • <i>Informatie over resultaten, bv. impact aan de vraagzijde (toename van kwaliteit en/of efficiëntie van overheidsdiensten), impact aan de aanbodzijde (toename van verkoop/ondernemingsgroei, meer investeringen in O&O/innovatie en/of intellectuele-eigendomsrechten), ruimere marktimpact (aantal/waarde van de opdrachten toegekend aan kmo's, aantal opdrachten toegekend aan buitenlandse inschrijvers).</i> • <i>Activiteitenrapport voor de opvolging en evaluatie van de genomen maatregelen.</i>
Federale Regering	<p><i>Government buys Innovation</i> (https://govbuysinnovation.belgium.be/over/) wil het gebruik van innovatie bevorderen via overheidsopdrachten. Overheidsopdrachten zijn immers zowel voor overheidsdiensten als voor bedrijven een erg belangrijk kanaal om innovatieve projecten op te zetten.</p>

	<p>Het hoofddoel van het platform is om overheidsdiensten die met challenges te maken hebben te koppelen aan bedrijven die hen daarbij kunnen helpen door gebruik te maken van innovatieve oplossingen. Er is voor gekozen om gefaseerd te werk te gaan en tijd uit te trekken om te experimenteren (iteratieprincipe). De challenges van de overheidsdiensten worden dus beschreven zodat er een testfase kan plaatsvinden met een duidelijk omschreven scope. Daarom heeft men gekozen voor het formaat van de overheidsopdracht van beperkte waarde (art. 92 van de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten).</p> <p>Dit platform wil ook een plek zijn waar overheidsdiensten inspiratie opdoen. Bedrijven kunnen er namelijk innovatieve oplossingen promoten die een antwoord kunnen bieden op een bepaalde behoefte van de overheid. Dat gebeurt dan buiten het klassieke kader van een antwoord zoeken op een specifieke challenge.</p> <p>De uitdagingen die beschreven worden, werken ook inspirerend voor andere overheidsdiensten, want soms hebben meerdere actoren met dezelfde problemen te kampen.</p>
Vlaamse Regering	Alle informatie en documenten in verband met het programma Innovatieve Overheidsopdrachten zijn beschikbaar op: http://www.innovatieveoverheidsopdrachten.be
Waalse Regering	De strategie "Circular Wallonia" wil innovatieve overheidsopdrachten ontwikkelen via publieke innovatiepartnerschappen en precommerciële overheidsopdrachten. Het Gewest zal dit soort piloot overheidsopdrachten opzetten om circulaire innovatie te bevorderen, door de lancering van ten minste 25 innovatieve en/of precommerciële piloot overheidsopdrachten binnen de thema's van de prioritaire waardeketens van "Circular Wallonia" (bouw, textiel, water, kunststoffen, metallurgie en voeding).

VI. Inlichtingen met betrekking tot de entiteiten die deelnemen aan het verslag

Deze afdeling heeft tot doel de verschillende entiteiten te beschrijven die monitoringactiviteiten uitoefenen of hebben meegewerkt aan dit toezichtrapport.

Op nationaal niveau:

De Federale Overheidsdienst Kanselarij van de Eerste Minister

Binnen de Federale Overheidsdienst Kanselarij van de Eerste Minister is de dienst Overheidsopdrachten van de Algemene Directie Coördinatie en Juridische Zaken belast met de materie overheidsopdrachten.

Deze dienst heeft als opdracht de wetgeving betreffende overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten voor te bereiden, te coördineren, op te stellen en op te volgen. Bovendien zorgt hij voor de omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijnen in dit verband.

De dienst verzorgt ook het secretariaat van de Commissie voor de overheidsopdrachten.

Verder vervult hij de rol van contactpunt voor de samenwerking met de Europese Commissie rond de regelgeving betreffende overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten.

Tot slot verstrekt de dienst Overheidsopdrachten juridisch advies aan de Eerste Minister en aan zijn medewerkers inzake overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten.

Werkgroep “bestuur inzake overheidsopdrachten”

Om de verschillende actoren die meewerken aan het toezichtrapport toe te laten hun werkzaamheden te coördineren werden werkgroepen opgericht. Het opzet bestond er eveneens in de dienst Overheidsopdrachten van de FOD Kanselarij van de Eerste Minister te ondersteunen bij de opmaak van het toezichtrapport.

De Commissie voor de overheidsopdrachten

De Commissie voor de overheidsopdrachten is opgericht bij de Diensten van de Eerste Minister. Alle voorontwerpen van wet of koninklijk besluit inzake overheidsopdrachten of concessieovereenkomsten worden haar voorgelegd voor advies op verzoek van de Eerste Minister.

De Commissie kan ook advies uitbrengen over problemen in verband met de toepassing van wettelijke en reglementaire bepalingen inzake overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten, alsook over algemene vragen betreffende deze domeinen. Ze heeft actief meegewerkt aan pijler II (Meest voorkomende factoren die tot verkeerde toepassing of rechtsonzekerheid leiden, zie infra).

Bovendien kan de Commissie op eigen initiatief elk voorstel in verband met het aannemen van wettelijke en reglementaire bepalingen inzake overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten voorleggen aan de Eerste Minister.

De Federale Overheidsdienst Beleid en Ondersteuning

a) Dienst e-Procurement

Deze dienst heeft als doel de processen en transacties in verband met overheidsopdrachten te digitaliseren door middel van internetapplicaties.

De strategische doelstellingen van deze applicaties zijn:

- een grotere doeltreffendheid en efficiëntie van de aankoopprocedures
- administratieve vereenvoudiging
- transparantie van de procedures voor overheidsopdrachten
- een betere mededinging
- de verdere ontwikkeling van de belanghebbenden (stakeholders) bij overheidsopdrachten

Voor elke fase van de overheidsopdracht bestaat er een specifieke applicatie:

- e-Notification: voor de publicatie
- e-Tendering: voor het indienen van offertes en/of aanvragen tot deelneming
- e-Catalogue: voor het gebruik van de catalogi
- e-Awarding: voor de evaluatie en de gunning
- e-Auctions: voor het organiseren van een omgekeerde elektronische veiling.

b) Dienstencentrum Procurement

Het dienstencentrum Procurement biedt ondersteunende diensten aan binnen vier functionele pijlers, namelijk: kennis, juridische aspecten, definitie van de behoeften en middelen en applicaties, en dat op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Het centrum heeft een coördinerende en ondersteunende rol wat betreft:

- het kennismanagement inzake overheidsopdrachten, namelijk het verzamelen van informatie betreffende volumes, prijzen, contracten en economische actoren, met name door het monitoren van de prestatie-indicatoren van de overheidsopdrachten op federaal niveau en door het organiseren van opleidingen, in het bijzonder voor de federale aankopers, om op die manier de kennisoverdracht te waarborgen;
- de juridische aspecten betreffende overheidsopdrachten;
- het opvangen en plannen van de behoeften en het ondersteunen van de behoeftebepaling voor gemeenschappelijke overeenkomsten;
- het beheer van de tools en applicaties die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het federaal aankoopbeleid;
- de voorbereiding, de coördinatie en het secretariaat van de overlegnetwerken;
- de opvolging van en controle op de gevoerde procedures.

Bovendien kan het dienstencentrum Procurement ook worden aangesteld om gemeenschappelijke overeenkomsten te plaatsen.

De Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie

De FOD Economie is de federale overheidsdienst belast met het scheppen van de voorwaarden voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België. In die hoedanigheid bestudeert de FOD Economie in het algemeen de economische aspecten en impact van overheidsopdrachten op de Belgische economie. Daarbij aansluitend focust de FOD Economie op (een monitoring van) de toegang van kmo's tot overheidsopdrachten en beheert zij daartoe eveneens het charter "toegang van kmo's tot overheidsopdrachten".

Het interfederaal Korps van de Inspectie van Financiën

De Inspectie van Financiën is een overheidsdienst die controletaken uitvoert in verband met de wettelijkheid, de regelmatigheid, de budgettaire haalbaarheid en de opportuniteit van de overheidsuitgaven, en dit vanuit het oogpunt van de efficiëntie, de effectiviteit en de zuinigheid.

Op die wijze moeten alle beslissingen die budgettaire of financiële gevolgen hebben of die betrekking hebben op de administratieve organisatie van de diensten, alsook alle voorstellen van beslissing die worden voorgelegd aan de Federale Ministerraad bijvoorbeeld onderworpen worden aan een voorafgaand advies van de Inspectie van Financiën. Bijgevolg moeten alle wetsontwerpen en ontwerpen van koninklijk besluit inzake overheidsopdrachten worden voorgelegd aan een voorafgaand advies van de Inspectie van Financiën. Ook overheidsopdrachten die door de Federale Staat worden geplaatst, moeten aan dit advies worden voorgelegd. Niettemin werden een aantal grenzen vastgelegd om te vermijden dat te veel dossiers worden ingediend bij de Inspectie van Financiën. De controle die wordt uitgevoerd door de Inspectie van Financiën heeft betrekking op de wettelijkheid, de regelmatigheid, de beschikbaarheid van kredieten, de overeenstemming met vorige beslissingen die genomen werden door de Regering en de opportuniteit van de beslissing.

De hierboven beschreven mechanismen werden eveneens ingevoerd bij de Gewesten en Gemeenschappen (zie infra).

Het Rekenhof

Het Rekenhof is ingesteld door artikel 180 van de Grondwet. Het is een collaterale instelling van het parlement. Naast zijn functie als budgettair raadgever oefent het Rekenhof o.m. een externe financiële controle, een wettigheids- en regelmatigheidscontrole en een controle op de goede besteding van de overheidsgelden uit. Die controles slaan zowel op de ontvangsten als op de uitgaven van de federale Staat, de gemeenschappen en gewesten, de openbare instellingen die ervan afhankelijk zijn en de provincies. Het Rekenhof informeert de parlementen en provincieraden geregeld over de resultaten van die controles.

De Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD)

De Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst is een afzonderlijke dienst die rechtstreeks afhangt van de ministers van Werk, Sociale Zaken en Justitie, van de minister bevoegd voor de zelfstandigen en van de staatssecretaris voor de coördinatie van de fraudebestrijding. In tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden, doet de SIOD geen eigen opsporingsonderzoeken. Als overkoepelende dienst ondersteunt de SIOD de federale sociale inspectiediensten in hun strijd tegen illegale arbeid en sociale fraude, en dit zowel in als buiten de arrondissementscellen (orgaan dat per gerechtelijk arrondissement is opgericht en wordt voorgezeten door de arbeidsauditeur). De SIOD coördineert ook gemeenschappelijke acties van de diensten in de strijd tegen sociale fraude.

De Belgische Mededingingsautoriteit (BMA)

De Belgische Mededingingsautoriteit is een onafhankelijke administratieve instantie die bijdraagt tot het definiëren en toepassen van een mededingingsbeleid in België. Concreet vervolgt de BMA mededingingsbeperkende praktijken, zoals kartels en misbruiken van machtspositie, en ziet toe op de voornaamste fusies en overnames. Sedert 22 augustus 2020 beteugelt de BMA ook misbruiken van economische afhankelijkheid.

De BMA werkt samen met de mededingingsautoriteiten van de Lidstaten van de Europese Unie en de Europese Commissie binnen het Europees Mededingingsnetwerk (ECN).

Op federaal niveau :

De Federale overheidsdienst Beleid en Ondersteuning – Cel Integriteit en Cultuur (het vroegere Bureau voor Ambtelijke Ethiek en Deontologie)

Het Bureau voor Ambtelijke Ethiek en Deontologie werd opgericht met ingang van 1 juli 2006. Deze dienst staat in voor de preventieve integriteitsbewaking in de Belgische federale overheid. Het Bureau is thans omgevormd tot de Cel Integriteit en Cultuur dat een onderdeel is van de Dienst Organisatiebeheersing en Beleidsevaluatie dat op zijn beurt gesitueerd is in het Directoraat-Generaal Begroting en Beleidsevaluatie van de Federale Overheidsdienst Beleid en Ondersteuning (FOD BOSA).

Het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO)

Het FIDO is de federale overheidsdienst die de Federale Regering bijstaat in de voorbereiding van het beleid inzake duurzame ontwikkeling. Daarnaast staat het FIDO ook in voor de coördinatie en uitvoering van dit beleid.

De Federale Interneauditdienst (FIA)

De FIA staat in voor een onafhankelijke en objectieve audit die de betrokken federale entiteiten zekerheid verstrekt over de mate waarin zij hun werking beheersen, die hun advies verleent om hun werking te verbeteren, en die bijdraagt tot het creëren van toegevoegde waarde. De dienst helpt deze entiteiten hun doelstellingen te bereiken door een systematische en gedisciplineerde evaluatie van de processen voor risicobeheer, beheer en bestuur, en door voorstellen te formuleren om hun effectiviteit te verbeteren.

De FIA evalueert voor elke aangesloten dienst de betrouwbaarheid van het interne controlesysteem en werkt onder toezicht van het Auditcomité van de Federale Overheid (ACFO).

Het Centrum Integriteit (CINT) bij de federale Ombudsman

De federale Ombudsman werd in 1995 bij wet opgericht en is een onafhankelijke instelling die als opdracht heeft klachten van burgers over federale administraties te onderzoeken en, op verzoek van de Kamer van volksvertegenwoordigers, onderzoek in te stellen naar de werking van de federale administraties. Bij *wet van 15 september 2013 betreffende de melding van een veronderstelde integriteitsschending in de federale administratieve overheden door haar personeelsleden* werd deze opdracht uitgebreid en werd de federale Ombudsman het meldpunt voor veronderstelde integriteitsschendingen in de federale administraties door hun personeelsleden. Als meldpunt staat de federale Ombudsman sinds 1 april 2014 in voor het informeren van personeelsleden, het geven van advies, het voeren van onderzoek en de bescherming van klokkenluiders.

Op basis van onderzoeken doet de federale Ombudsman aanbevelingen die nodig zijn om de administratieve praktijk en de wetgeving te verbeteren. Hij brengt daarover verslag uit aan de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Vlaamse Regering

Het Facilitair Bedrijf (= contactpunt)

Binnen de Vlaamse overheid is het Facilitair Bedrijf belast met de coördinatie van het Vlaams beleid overheidsopdrachten. Het Facilitair Bedrijf verzorgt ook het secretariaat van het Vlaams Samenwerkingsforum Overheidsopdrachten.

Het Vlaams Samenwerkingsforum Overheidsopdrachten

Het Vlaams Samenwerkingsforum Overheidsopdrachten is een platform waar de Vlaamse overheid, de lokale en provinciale besturen, bepaalde bedrijfssectoren en de academische wereld kennis en ervaring inzake overheidsopdrachten delen en streven naar praktisch werkbare oplossingen voor de verschillende problematieken inzake overheidsopdrachten. Dit forum staat ook in voor de opvolging van het Vlaams plan overheidsopdrachten.

Zie: <https://overheid.vlaanderen.be/vlaams-samenwerkingsforum-overheidsopdrachten>

De Commissie voor de overheidsopdrachten

Cf. hoger

Audit Vlaanderen

Audit Vlaanderen is bij besluit van de Vlaamse Regering van 18/10/2013 opgericht als een agentschap dat onafhankelijk werkt van de Vlaamse Regering. Audit Vlaanderen is zowel bevoegd voor de audit van de Vlaamse administratie als voor de audit van de lokale besturen (gemeenten, Openbare centra voor Maatschappelijk Welzijn, provincies). Via het uitvoeren van diverse types auditopdrachten is ook Audit Vlaanderen geregeld actief op het vlak van overheidsopdrachten.

Zie: <http://www.auditvlaanderen.be/>

De Inspectie van Financiën

Cf. hoger

Het Rekenhof

Cf. hoger

De Vlaamse Ombudsdienst

De Vlaamse Ombudsdienst heeft in het Ombudsdecreet zes taken gekregen. Eén van deze taken betreft het onderzoeken van meldingen van klokkenluiders en de klokkenluiders beschermen. Zie http://www.vlaamseombudsdienst.be/ombs/nl/dienst/onze_taken.html.

Integriteitszorg bij de Vlaamse overheid

De coördinator Integriteitszorg werkt aan de uitbouw van een geïntegreerd en doeltreffend integriteitsbeleid van de Vlaamse overheid, in samenwerking met de integriteitsactoren in de entiteiten en de centrale integriteitsactoren (preventieadviseurs psychosociaal welzijn, Audit Vlaanderen, de Vlaamse Ombudsdienst en de dienst Diversiteitsbeleid). Zie: <https://overheid.vlaanderen.be/integriteit>

Waalse Regering

In Wallonië is het Observatorium van de Waalse openbare aankopen (“Observatoire de la commande publique wallonne”) belast met de opvolging inzake overheidsopdrachten.

Het Observatorium, dat sinds september 2019 deel uitmaakt van het secretariaat-generaal van de Waalse Overheidsdienst (“Service public de Wallonie, SPW”), wil uitgroeien tot het kenniscentrum van de Waalse openbare aankopen om het overheidsbeleid op het vlak van ecologische transitie te verduidelijken en een antwoord te bieden op de sociaaleconomische uitdagingen in Wallonië.

Haar opdracht bestaat er met name in de overheidsopdrachten die door de SPW, de OIP's en de Waalse lokale besturen worden gegund, te centraliseren, te inventariseren en te analyseren.

Als een echt instrument voor de monitoring van Waalse overheidsopdrachten voert het Observatorium de telling en analyse van de overheidsopdrachten in Wallonië uit.

Het observatorium stelt ook het driejaarlijkse analyseverslag van de SPW omtrent de overheidsopdrachten op voor de Europese Commissie.

Bovendien voert het Observatorium diepgravende thematische studies uit over overheidsopdrachten in Wallonië, in samenhang met sectorale kwesties. Deze studies zullen zich bijvoorbeeld richten op de toegang van de KMO's of het effect van sociale, milieu- en ethische clausules in overheidsopdrachten, enz.

Wat de institutionele organisatie betreft, kan de “Commission wallonne des marchés publics” (Waalse Commissie voor de Overheidsopdrachten) worden vermeld, die overeenkomstig artikel 2 van het besluit van de Waalse regering van 16 juli 1998 tot oprichting van de Waalse Commissie voor de Overheidsopdrachten belast is met:

1° het uitbrengen van een advies, op verzoek van een lid van de regering, van een algemene directie, van haar diensten of van een pararegionale instelling, over iedere aangelegenheid waarover geen geschil bestaat in verband met de toepassing van de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake de overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten;

2° het formuleren van voorstellen om de administratieve praktijken binnen de diensten van de regering alsook de concrete problematieken die binnen de gewestelijke bevoegdheden zouden kunnen ontstaan inzake overheidsopdrachten, op elkaar af te stemmen, met name wat de sociaaleconomische weerslag van die overheidsopdrachten betreft;

3° het coördineren van de standpunten en de tussenkomsten van de vertegenwoordigers van de regering binnen de bij de diensten van de Eerste Minister opgerichte Commissie voor de Overheidsopdrachten, hierna “de Federale Commissie” genoemd.

Wat de controle van de overheidsopdrachten in het Waalse Gewest betreft, kunnen we de volgende wetteksten aanhalen:

Wat het voorafgaand advies van de Inspecteur van Financiën betreft, zijn de artikelen 49 en 50 van het besluit van de Waalse regering van 8 juni 2017 houdende organisatie van de controle en de interne audit inzake de begroting, de boekhouding en de administratieve en begrotingscontrole van de diensten van de Waalse regering, de administratieve diensten met een zelfstandige boekhouding, de gewestelijke ondernemingen, de instellingen en de Ombudsdienst van het Waalse Gewest van toepassing.

Wat de voogdij van de regering over de lokale overheden op het gebied van overheidsopdrachten betreft, zijn de artikelen 3122-2, 3122-3 en 3161-8 van het Wetboek van de Plaatselijke Democratie en Decentralisatie van 22 april 2004 van toepassing.

Wat de interne delegatie van bevoegdheden inzake overheidsopdrachten aan de SPW (Service Public de Wallonie) betreft, is artikel 18 van het besluit van de Waalse regering van 8 oktober 2009 betreffende de overdrachten van bevoegdheden aan de statutaire personeelsleden van de Waalse Overheidsdienst van toepassing.

Wat de delegatie van bevoegdheden inzake overheidsopdrachten aan de ministers en aan de Waalse regering betreft, zijn de artikelen 14, 15 en 16 van het besluit van de Waalse regering van 3 augustus 2017 tot regeling van de werking van de regering van toepassing.

Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het past de hieronder bedoelde controlemechanismen aan te halen wat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreft.

1. Inspectie van Financiën

De overheidsopdrachten (boven de in artikel 36 bedoelde drempels, zie infra) zijn onderworpen aan de goedkeuring van de Inspecteur van Financiën. In geval van een negatief advies mag de controleur van de vastlegging van de rekeningen geen goedkeuring verlenen. Dit heeft tot gevolg dat de functioneel bevoegde minister de betreffende uitgave niet kan verrichten (behalve bij gemotiveerd akkoord van de Minister van Begroting om dit toch te doen).

Dit aspect wordt geregeld door het besluit van 2 juli 2006 van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest inzake de administratieve en budgettaire controle, meer bepaald door de onderstaande artikelen :

*“ **Art. 33.** Voor overheidsopdrachten die voor advies aan de Inspecteur van Financiën moeten worden voorgelegd, wordt het advies gevraagd met betrekking tot de volgende elementen :*

- a) de motivering van de opdracht en de keuze van de gunningprocedure;
- b) het ontwerpbestek;
- c) het voorstel van gunning op basis van het vergelijkend verslag;
- d) de verrekeningen en de aanhangsels.”

“ **Art. 36.** Het advies van de Inspecteur van Financiën is niet vereist voor de overheidsopdrachten waarvan de geraamde waarde van de opdracht (zonder BTW) de volgende drempelwaarden in EUR niet overschrijdt :

	Openbare aanbesteding of algemene offerteaanvraag	Beperkte aanbesteding of beperkte offerteaanvraag	Onderhandelingsprocedure
Werken	250.000	125.000	62.000
Leveringen	250.000	125.000	62.000
Diensten	125.000	62.000	31.000

2. Controleur van de vastleggingen

De controle van de vastleggingen en vereffeningen bestaat erin na te gaan of de wettelijke en reglementaire voorschriften correct toegepast worden en meer bepaald de begrotingsbeginselen en de regels inzake overheidsopdrachten en toekenning van subsidies.

Eén van de belangrijkste opdrachten van de Controleur van de vastleggingen en de vereffeningen, aangesteld door de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, bestaat erin na te zien of de gestemde begrotingskredieten niet overschreden worden.

Hij ziet er ook op toe dat een uitgave die hem wordt voorgelegd, wordt geboekt op de juiste basisallocatie (begrotingsartikel) en dat de procedures voor de toekenning van subsidies of de plaatsing van overheidsopdrachten nageleefd worden. Door zijn visum te geven, gaat hij akkoord met deze twee essentiële punten. Het visum van de Controleur van de vastleggingen is vereist in verschillende domeinen, waaronder de goedkeuring van de contracten en overheidsopdrachten en van de subsidiebesluiten: deze mogen pas aan derden ter kennis worden gegeven na het visum van de Controleur van de vastleggingen.

3. Het systeem van de gewestelijke controle

Het controlesysteem van de gewestelijke entiteit bestaat uit verschillende onderdelen en werd vastgelegd in de organieke ordonnantie van 23 februari 2006 houdende de bepalingen die van toepassing zijn op de begroting, de boekhouding en de controle (OOBCC).

Een algemeen schema wordt hieronder weergegeven. Twee elementen hebben meer in het bijzonder betrekking op de overheidsopdrachten :

- De interne controle (art. 72 en verder OOBCC)

De interne controle is erop gericht een geschikte en duurzame methodologie uit te werken om te zorgen voor een bevredigende beheersing van de processen en activiteiten van de GOB en in het bijzonder de risicovolle activiteiten.

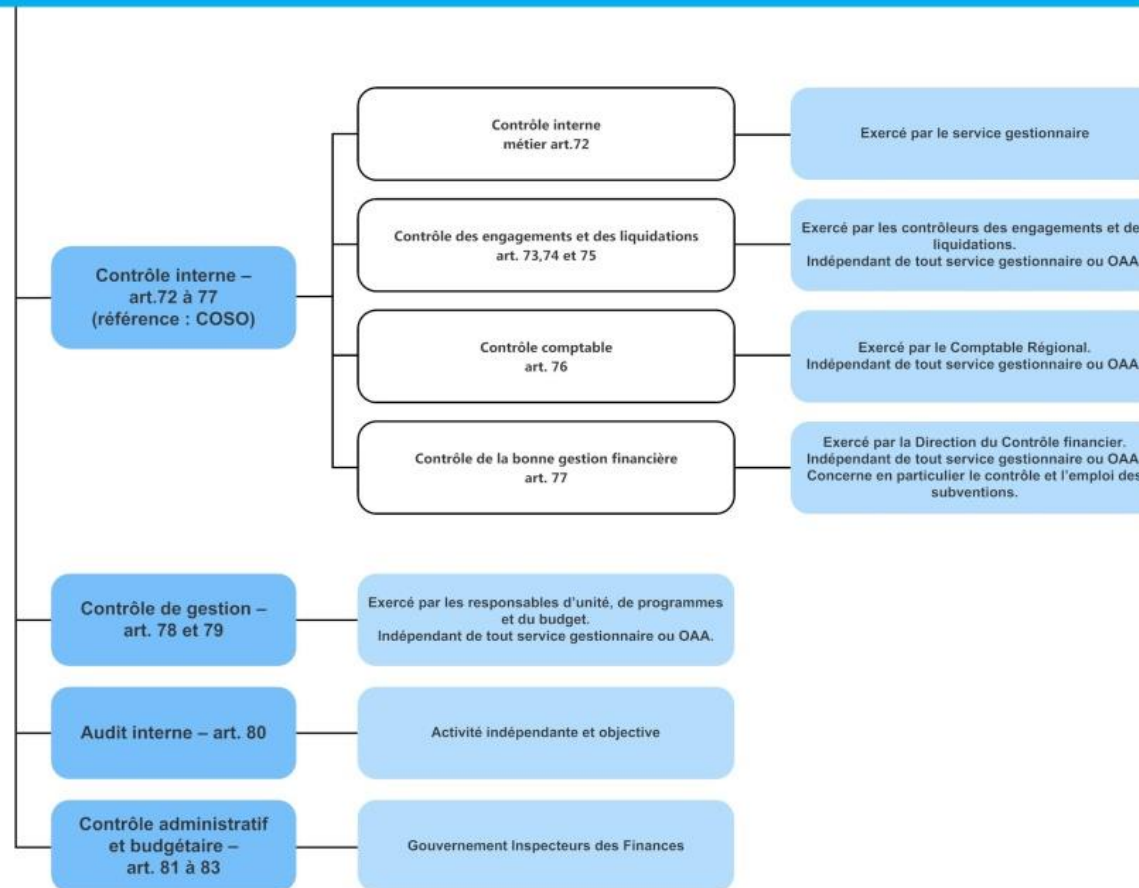
De interne controle is een proces dat bedoeld is om een redelijke zekerheid te bieden inzake de realisatie van de volgende doelstellingen:

- de conformiteit met de wetgeving en met de geldende reglementering;
- de realisatie en de optimalisering van de verrichtingen;
- de betrouwbaarheid van de financiële informatie: of de verrichtingen wettelijk zijn, regelmatig en gerechtvaardigd en of het vermogen correct wordt beschermd.

- De interne audit (art. 80 OOBCC)

De interne audit bestaat uit een onafhankelijke en objectieve, waarborgende en adviserende activiteit waarbij de opdracht erin bestaat de werking van de organisatie te verbeteren en zo voor toegevoegde waarde te zorgen. De functie van de interne audit bestaat hoofdzakelijk in het onderzoeken en evalueren van de werking, de doeltreffendheid en de doelmatigheid van de interne controle.

Le système de contrôle de l'entité régionale

4. Het Rekenhof

In artikel 84 van de organieke ordonnantie van 23 februari 2006 houdende de bepalingen die van toepassing zijn op de begroting, de boekhouding en de controle (OOBBC), wordt de rol van het Rekenhof in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als volgt beschreven:

« Art. 84. Conform artikel 10 van de voornoemde wet van 16 mei 2003 is het Rekenhof belast met de controle van de algemene boekhouding en de begrotingsboekhouding van elke boekhoudkundige entiteit. Het waakt ervoor dat geen uitgavenkrediet van de begroting wordt overschreden en dat geen overdracht plaats heeft. Het Rekenhof heeft permanent en onmiddellijk toegang tot de budgettaire aanrekeningen. Het licht zonder uitstel de Regering in over elke vastgestelde overschrijding of overdracht van de uitgavenkredieten. Het licht ook het Parlement in op eigen initiatief of op verzoek van die laatste.

Het Hof is eveneens belast met het onderzoek en het vereffenen van de rekeningen van alle rekenplichtigen en de mandatarissen genoemd in artikel 25, van elke boekhoudkundige entiteit.

Het Rekenhof onderzoekt de wettigheid en de regelmatigheid van de uitgaven en de ontvangsten. Inzake de ontvangsten oefent het Rekenhof een algemene controle uit op de vaststelling en de invordering.

Het Rekenhof controleert de goede besteding van de overheidsmiddelen; het vergewist zich ervan dat de beginselen van zuinigheid, doeltreffendheid en doelmatigheid in acht worden genomen.

Het Rekenhof is gemachtigd om zich alle documenten en inlichtingen, van welke aard ook, met betrekking tot het beheer van de diensten van de Regering en autonome bestuursinstellingen die aan zijn controle zijn onderworpen, te doen verstrekken. Het Rekenhof kan een controle ter plaatse organiseren.”.

De overheidsopdrachten die worden geplaatst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden hierdoor onderworpen aan de controle van het Rekenhof.

5. Toezicht van het Gewest

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest staat in voor het administratief toezicht op sommige overheidsopdrachten die worden geplaatst door de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit toezicht wordt georganiseerd door de ordonnantie van 14 mei 1998 houdende regeling van het administratief toezicht op de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en haar uitvoeringsbesluit van 16 juli 1998 betreffende de overlegging aan de Regering van de akten van de gemeenteoverheden met het oog op de uitoefening van het administratief toezicht.